

ЗЕЛЕНДОЛЬСЬКА МІСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

З В І Т

**про стратегічну екологічну оцінку
Стратегії розвитку Зеленодольської міської
територіальної громади на період до 2027 року
та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку
Зеленодольської міської територіальної громади
на період до 2027 року**

Зміст

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНДОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНДОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ, ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	3
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗИ ЗМІНУ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	15
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ	43
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ	47
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	50
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (І, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ -50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ	57
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ.....	68
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ	71
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	75
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	79
11. РЕЗЮМЕ ІНФОРМАЦІЇ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ.....	800

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНДОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНДОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ, ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

СЕО охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія та План заходів). Відтак об'єктом аналізу є визначені у Стратегії стратегічні, оперативні цілі та завдання, а також проекти Плану заходів, скеровані на їх досягнення.

Стратегією визначено стратегічне бачення Зеленодольської МТГ. Стратегічне бачення громади: Зеленодольська громада – безпечна та відкрита, з гідними умовами життя для всіх і кожного, об'єднана традиціями та згуртована у динамічному розвитку.

Стратегічне бачення розвитку Зеленодольської МТГ буде досягатись через реалізацію чотирьох стратегічних цілей:

1. Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни.

2. Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив.

3. Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти.

4. Формування безпечного, сталого та екосвідомого середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь.

Стратегічні цілі будуть досягатись через реалізацію наступних оперативних цілей (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1. Структура стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року

Стратегічні цілі	Оперативні цілі
1. Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни	1.1. Покращення доступу до базових соціальних, освітніх, медичних послуг та адміністративних послуг
	1.2. Підвищення громадянської свідомості та суспільної безбар'єрності, інтеграція ВПО, ветеранів та їх родин
	1.3. Збереження культурної ідентичності, патріотичне виховання та якісне, інноваційне дозвілля
	1.4. Згуртування місцевої спільноти, розвиток громадянських компетенцій, цифрової грамотності та забезпечення гендерної рівності
2. Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив	2.1. Сприяння сталому економічному зростанню і супровід місцевого бізнесу
	2.2. Покращення інвестиційної привабливості громади
	2.3. Економічний розвиток сільських територій та спеціалізованого туризму
	2.4. Залучення інноваційних технологій для розвитку нових індустрій в місцевій економіці
3. Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти	3.1. Комплексна трансформація інфраструктури громади для підвищення ефективності та забезпечення "зеленого переходу"
	3.2. Створення стійких систем водопостачання, водовідведення, тепlopостачання з врахуванням диверсифікації локальної економіки
	3.3. Інфраструктурна безбар'єрність для усіх груп мешканок та мешканців
	3.4. Модернізація дорожньої інфраструктури та створення сучасної системи громадського транспорту
	3.5. Подолання наслідків війни в комунальній сфері з урахуванням сучасних найкращих практик

4. Формування безпечного, сталого та екосвідомого середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь	3.6. Розвиток цифрової інфраструктури
	4.1. Розмінування територій та відновлення екосистем
	4.2. Дієва система громадської безпеки та правопорядку, протидія ворожій пропаганді
	4.3. Розбудова системи охорони навколишнього природного середовища та поводження з відходами
	4.4. Підвищення рівня екологічної свідомості мешканок і мешканців, послаблення наслідків зміни клімату та адаптації до них

В основі Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року – проєктні ідеї, що були запропоновані мешканцями громади, представниками структурних підрозділів міської ради, представниками інститутів громадянського суспільства, активними мешканцями та відібрані Робочою групою. Загалом до Плану заходів увійшло 53 ідеї проєктів місцевого розвитку, скерованих на виконання завдань для досягнення оперативних та стратегічних цілей Стратегії.

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Стратегія розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722. Під час розроблення Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року враховані ключові аспекти оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (далі – ДСРР), в якій визначено 3 стратегічні цілі:

1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах;
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів;
3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування (таблиця 1.2).

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року оновленим Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки засвідчує їх повне чи часткове співпадіння зі змістом усіх оперативних цілей ДСРР. Зокрема оперативні цілі стратегічної цілі 1 «Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни» Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та відповідно проєкти Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року співвідносяться з трьома стратегічними цілями – «Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах», «Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів» та «Розбудова ефективного багаторівневого врядування» – Державної стратегії регіонального розвитку. А оперативні цілі стратегічних цілей 2 «Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив» і 4 «Формування безпечного, сталого та екосвідомого середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь» Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та відповідно проєкти Плану заходів на 2025-2027 роки з її реалізації – частково кореспондують з другою та третьою стратегічними цілями ДСРР. Оперативні цілі стратегічної цілі 3 «Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти» Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та відповідно проєкти Плану заходів співвідносяться з першою і другою стратегічними цілями Державної стратегії регіонального розвитку.

Таблиця 1.2. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР на 2021- 2027 роки	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року																					
	1. Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни	1.1. Покращення доступу до базових соціальних, освітніх, медичних послуг та адміністративних послуг	1.2. Підвищення громадянської свідомості та суспільної безбар'єрності, інтеграція ВПО, ветеранів та їх родин	1.3. Збереження культурної ідентичності, патріотичне виховання та якісне, інноваційне дозвілля	1.4. Згуртування місцевої спільноти, розвиток громадянських компетенцій, цифрової грамотності та забезпечення гендерної рівності	2. Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив	2.1. Стриання сталому економічному зростанню і супровід місцевого бізнесу	2.2. Покращення інвестиційної привабливості громади	2.3. Економічний розвиток сільських територій та спеціалізованого туризму	2.4. Запущення інноваційних технологій для розвитку нових індустрій в місцевій економіці	3. Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти	3.1. Комплексна трансформація інфраструктури громади для підвищення ефективності та забезпечення "зеленого переходу"	3.2. Створення стійких систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання з врахуванням диверсифікації локальної економіки	3.3. Інфраструктурна безбар'єрність для усіх груп мешканок та мешканців	3.4. Модернізація дорожньої інфраструктури та створення сучасної системи громадського транспорту	3.5. Подолання наслідків війни в комуніальній сфері з урахуванням сучасних найкращих практик	3.6. Розвиток цифрової інфраструктури	4. Формування безпечного, сталого та екологічного середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь	4.1. Розмінування територій та відновлення екосистем	4.2. Дієва система громадської безпеки та правопорядку, протидія ворожій пропаганді	4.3. Розбудова системи охорони навколишнього природного середовища та поводження з відходами	4.4. Підвищення рівня екологічної свідомості мешканок і мешканців, послаблення наслідків зміни клімату та адаптації до них
Стратегічна ціль «Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах»																						
Оперативна ціль 1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь		+											+			++						
Оперативна ціль 2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах		++	++	++	+									++		++						
Оперативна ціль 3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення			++																			
Стратегічна ціль «Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів»																						
Оперативна ціль 1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів												+	++	++	++	+	+		++			
Оперативна ціль 2. Сильна, спроможна та конкурентоздатна регіональна економіка		+	+				++	++	++	+												+
Стратегічна ціль «Розбудова ефективного багаторівневого врядування»																						
Оперативна ціль 1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС		+			+																	+
Оперативна ціль 2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями								++														

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

Таблиця 1.3. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року оновленій Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року

Стратегічні та оперативні цілі оновленої Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року																						
	1. Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни	1.1. Покращення доступу до базових соціальних, освітніх, медичних послуг та адміністративних послуг	1.2. Підвищення громадянської свідомості та суспільної безбар'єрності, інтеграція ВПО, ветеранів та їх родин	1.3. Збереження культурної ідентичності, патріотичне виховання та якість, інноваційне дозвілля	1.4. Згуртування місцевої спільноти, розвиток громадянських компетенцій, цифрової грамотності та забезпечення гендерної рівності	2. Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив	2.1. Стригання сталому економічному зростанню і супровід місцевого бізнесу	2.2. Покращення інвестиційної привабливості громади	2.3. Економічний розвиток сільських територій та спеціалізованого туризму	2.4. Залучення інноваційних технологій для розвитку нових галузей економіки	3. Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти	3.1. Комплексна трансформація інфраструктури громади для підвищення ефективності та забезпечення "зеленого переходу"	3.2. Створення стійких систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання з врахуванням диверсифікації локальної економіки	3.3. Інфраструктурна безбар'єрність для усього населення	3.4. Модернізація дорожньої інфраструктури та створення сучасної системи громадського транспорту	3.5. Подолання наслідків війни в комунікаційній сфері з урахуванням сучасних найкращих практик	3.6. Розвиток цифрової інфраструктури	4. Формування безпечного, сталого та екологічного середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь	4.1. Розмінування територій та відновлення екосистем	4.2. Дієва система громадської безпеки та правопорядку, протидія ворожій пропаганді	4.3. Розбудова системи охорони навколишнього природного середовища та поводження з відходами	4.4. Підвищення рівня екологічної свідомості мешканок і мешканців, поетапне покращення клімату та адаптації до змін клімату	
1. Підвищення рівня конкурентоспроможності Дніпропетровської області																	+						
1.1. Стимулювання розвитку обраних ВЕДів в рамках смартспеціалізації регіону		+					++	++		++													
1.2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної економіки		+	+				++	++		++													
1.3. Розвиток промислово-виробничого комплексу										+													
1.4. Розвиток агропромислового комплексу							+		++										++				
1.5. Розвиток туристичної сфери				+					++										+				
2. Забезпечення інтегрованого розвитку територій та підвищення якості публічних послуг задля збереження та розвитку людського капіталу																							
2.1. Відновлення та соціально-економічний розвиток територій (активних бойових дій, прилеглих до них територій, сільських територій, монопрофільних)							++	++								+			++	++			
2.2. Підвищення якості надання освітніх послуг		++										++		++		++	++						
2.3. Підвищення якості надання медичних послуг		++	+									++		++						++			
2.4. Створення умов для занять фізичною культурою та спортом, залучення до здорового способу життя мешканців(-ок)				++										++									
2.5. Створення умов для розвитку та популяризації культури в регіоні				++					+			+		++		+	+						

2.6. Забезпечення доступу населення громад до якісних адміністративних послуг та соціальних послуг		++												++							
2.7. Розвиток цифрової інфраструктури регіону та електронних публічних послуг		++			++									++			++			++	
2.8. Забезпечення соціального захисту, підтримки та інтеграції ветеранів(-ок) і представників(-ць) інших вразливих груп		+	++				+							++							
2.9. Забезпечення розвитку інфраструктури та благоустрою територій				+								++	++		++	++					
2.10. Забезпечення згуртованості населення з урахуванням викликів від наслідків війни				++	++											++				++	
3. Розбудова ефективного регіонального та місцевого врядування																					
3.1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахуванням кращих практик ЄС		+			++											+					
3.2. Розвиток співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями								++				+				+			+		
4. Енергетична, цивільна та екологічна безпека як основа розвитку регіону																					
4.1. Забезпечення стійкості регіону												++	++							++	
4.2. Покращення екологічної ситуації в регіоні			++									++	++			++			++		++
4.3. Забезпечення енергетичної безпеки та самодостатності регіону												++	++								
4.4. Створення безпечного середовища													++	++	++					++	

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

Також доречно відзначити узгодження завдань стратегічної цілі 3 «Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти» Стратегії із завданням за напрямом «Захист та відновлення навколишнього природного середовища» оперативної цілі 1. «Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь» стратегічної цілі «Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах» ДСРР, зокрема щодо передбаченого в ДСРР запровадження спеціальних механізмів відновлення та розвитку територій, які постраждали внаслідок руйнування греблі Каховської гідроелектростанції.

Стратегічні напрямки розвитку Зеленодольської МТГ також узгоджуються з стратегічними цілями оновленої Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, в якій стратегічним баченням розвитку регіону визначено, що Дніпропетровська область – економічно розвинений, потужний, процвітаючий та військовоукріплений, прогресивний та успішний, самодостатній та відкритий для інвестицій регіон-лідер. Флагман української промисловості. Фінансово спроможний з якісними дорогами, незалежною енергетикою та розвиненим аграрним комплексом, комфортними умовами життя для мешканців(-ок) області, ветеранів(-ок) війни та переселенців(-ок). Регіон з потужним експортним потенціалом, високим розвитком міжнародного співробітництва та інформаційно-комунікаційної та транспортної інфраструктури, з європейським рівнем надання послуг. Перспективна та цілісна, безпечна область де не ведуться бойові дії. Область ефективно використовує наявні природні ресурси. Високий людський потенціал реалізовується у розвитку інформаційних технологій, охороні здоров'я та реабілітації та наданні соціальних послуг. Розвинена система освітніх, медичних та культурних послуг, спорту і туризму в громадах області. Активна міжнародна співпраця та залучення інвестицій формують Дніпропетровщину як одного з промислових лідерів країни, де забезпечено екологічно чисте, безпечне і комфортне середовище для проживання.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року оновленої Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року проведено у таблиці 1.3.

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року узгоджуються з стратегічними та оперативними цілями оновленої Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, які зосереджені на розвиток регіону за відповідними напрямками соціально-економічного розвитку, а також у сфері охорони і збереження довкілля. Зокрема стратегічна ціль 1 «Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни» Стратегії Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року частково співвідноситься з усіма стратегічними цілями оновленої Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року. Стратегічна ціль 2 «Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив» прямо кореспондується з ціллю 1 оновленої Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року та частково – з цілями 2 і 3. Стратегічна ціль 3. «Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти» прямо кореспондується з цілями 2, 3 і 4 оновленої Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, а стратегічна ціль 4. «Формування безпечного, сталого та екосвідомого середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь» частково кореспондується з усіма цілями оновленої Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року.

Відтак можна зробити висновок, що Стратегія розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року сформована відповідно до цілей державної регіональної політики і скерована на забезпечення її реалізації на місцевому рівні (на рівні територіальної громади).

Водночас Стратегія розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року (та План заходів з її реалізації) узгоджується з низкою інших документів державного планування (ДПП), серед яких:

- Стратегічні цілі державної екологічної політики України (визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII);
- Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р);
- Водна стратегія України на період до 2050 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.11.2022 № 1134-р);
- Енергетична стратегія України до 2050 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 № 373-р);
- Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року та Операційний план заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року (схвалені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 р. № 483-р);
- Національна економічна стратегія на період до 2030 року (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 179);
- Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р);
- Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р);
- Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 688-р);
- Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року (затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р);
- Національний план управління відходами до 2033 року (затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 р. № 1353-р);
- Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року та операційний план заходів з реалізації у 2024-2027 роках Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року (схвалені Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 р. № 922-р).

Зокрема метою державної екологічної політики України відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України для забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем. Досягнення мети відбуватиметься через реалізацію 5 стратегічних цілей. У таблиці 1.4 проаналізовано узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та стратегічних цілей державної екологічної політики України.

Стратегічна ціль 1 «Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни» Стратегії узгоджується з 1 ціллю державної екологічної політики України. Стратегічна ціль 2 «Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив» Стратегії узгоджується з 2 і 3 стратегічними цілями державної екологічної політики України. Стратегічна ціль 3 «Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти» Стратегії узгоджується з 2, 4 і 5 стратегічними цілями державної екологічної політики України. Стратегічна ціль 4 «Формування безпечного, сталого та екосвідомого середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь» Стратегії узгоджується з усіма стратегічними цілями державної екологічної політики України.

Таблиця 1.4. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям державної екологічної політики України на період до 2030 року

Стратегічні цілі державної екологічної політики	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Зеленодольської МТГ			
	1. Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни	2. Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив	3. Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти	4. Формування безпечного, сталого та екосвідомого середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь
1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	+			++
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України		+	+	++
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку		+		++
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення			+	++
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління			+	+

Для оцінки відповідності цілей використовувалася наступна шкала:

- ++ – цілі Стратегії узгоджені зі стратегічними цілями державної екологічної політики;
- +
- 0 – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики опосередковано узгоджуються на рівні оперативних цілей та завдань;
- – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В рамках наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;
- – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії.

Відтак можна стверджувати, що Стратегія розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року відповідає визначеним до 2030 року засадам державної екологічної політики України.

З метою підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні розроблено Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 року №1363-р). Її реалізація скерована на виконання Україною міжнародних зобов'язань в рамках Паризької кліматичної угоди щодо скорочення викидів парникових газів та адаптації до наслідків глобальної зміни клімату.

Відповідно до Стратегії екологічної безпеки найбільш вразливими до наслідків зміни клімату в Україні є такі соціально-економічні сектори як: біорізноманіття, водні ресурси, енергетика, громадське здоров'я, лісове господарство, прибережні території, рибне господарство, сільське

господарство, ґрунти тощо. І саме на них буде скерована основна діяльність Уряду в рамках реалізації документу.

У Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року визначено 12 стратегічних цілей для підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні. У таблиці 1.5 наведено відповідність стратегічних цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року.

Таблиця 1.5. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року

Стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Зеленодольської МТГ			
	1. Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни	2. Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив	3. Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти	4. Формування безпечного, сталого та екологічного середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь
1. Зменшення рівня промислового забруднення	0	+	+	++
2. Створення ефективної системи хімічної безпеки	0	0	+	+
3. Забезпечення раціонального використання природних ресурсів	0	+	+	++
4. Досягнення «доброго» екологічного стану вод	0	+	++	+
5. Забезпечення сталого лісоуправління та підвищення здатності лісових екосистем адаптуватися до зміни клімату	0	+	0	++
6. Створення правових та економічних підстав для запровадження ієрархії поводження з відходами	0	0	+	+
7. Підвищення ефективності державної системи оцінки впливу на довкілля та державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища	0	0	0	0
8. Збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно-заповідного фонду в Україні	+	+	0	++
9. Посилення адаптаційної спроможності та стійкості соціальних, економічних та екологічних систем до зміни клімату	0	+	++	++
10. Стабілізація екологічної рівноваги на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя після відновлення територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону	0	0	0	0

11. Включення заходів з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату в національні, регіональні стратегії, плани управління річковими басейнами	0	0	0	0
12. Підвищення обізнаності представників центральних і місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які уповноважені на прийняття рішень у сфері навколишнього природного середовища, з питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату	+	0	+	++

Для оцінки відповідності цілей використовувалася п'ятибальна шкала:

- ++ – цілі Стратегії узгоджені зі стратегічними цілями Стратегії екологічної безпеки;
- + – цілі Стратегії та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки опосередковано узгоджуються на рівні оперативних цілей та завдань;
- 0 – цілі Стратегії та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки нейтральні по відношенню одні до одних;
- – цілі Стратегії та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В рамках наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки;
- – цілі Стратегії та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії.

Аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року показав, що:

- Стратегічна ціль 1 «Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни» Стратегії опосередковано узгоджується з 2 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки, з рештою – нейтральні;
- Стратегічна ціль 2 «Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив» Стратегії опосередковано узгоджується з 6 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки, з рештою – нейтральні;
- Стратегічна ціль 3 «Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти» Стратегії узгоджується з 2 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки, з 5 – опосередковано узгоджуються, з рештою – нейтральні;
- Стратегічна ціль 4 «Формування безпечного, сталого та екосвідомого середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь» узгоджується з 6 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки, з 3 – опосередковано узгоджуються, з рештою – нейтральні.

Отже, Стратегія розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року узгоджуються із схваленою Урядом України Стратегією екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (особливо тісно за стратегічною ціллю 4 Стратегії).

Також окремі оперативні цілі Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та проекти місцевого розвитку Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року узгоджуються з окремими цілями, завданнями та напрямками низки галузевих документів державного планування (таблиця 1.6).

Таблиця 1.6. Відповідність оперативних цілей Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям (завданням, напрямками) документів державного планування

ДДП	Оперативні цілі Стратегії та проєкти Плану заходів, які найбільше узгоджуються з стратегічними цілями / завданнями /напрямами інших ДДП
Водна стратегія України на період до 2050 року	3.2. Створення стійких систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання з врахуванням диверсифікації локальної економіки 3.5. Подолання наслідків війни в комунальній сфері з урахуванням сучасних найкращих практик Проєкт «Створення системи водопостачання в громаді, стійкої до дій несприятливих факторів»
Енергетична стратегія України до 2050 року	3.1. Комплексна трансформація інфраструктури громади для підвищення ефективності та забезпечення "зеленого переходу" 3.2. Створення стійких систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання з врахуванням диверсифікації локальної економіки Проєкт «Будівництво електростанції з використанням енергії сонця/вітру» Проєкт «Обладнання комунальних закладів сонячними електростанціями»
Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року та Операційний план заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року	3.1. Комплексна трансформація інфраструктури громади для підвищення ефективності та забезпечення "зеленого переходу" 3.2. Створення стійких систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання з врахуванням диверсифікації локальної економіки 4.2. Дієва система громадської безпеки та правопорядку, протидія ворожій пропаганді 4.4. Підвищення рівня екологічної свідомості мешканок і мешканців, послаблення наслідків зміни клімату та адаптації до них Проєкт «Екоосвіта в Зеленодольській громаді»
Національна економічна стратегія на період до 2030 року	1.1. Покращення доступу до базових соціальних, освітніх, медичних послуг та адміністративних послуг 1.4. Згуртування місцевої спільноти, розвиток громадянських компетенцій, цифрової грамотності та забезпечення гендерної рівності 2.1. Сприяння сталому економічному зростанню і супровід місцевого бізнесу 2.2. Покращення інвестиційної привабливості громади 2.3. Економічний розвиток сільських територій та спеціалізованого туризму 2.4. Залучення інноваційних технологій для розвитку нових індустрій в місцевій економіці 3.1. Комплексна трансформація інфраструктури громади для підвищення ефективності та забезпечення "зеленого переходу" 3.2. Створення стійких систем водопостачання, водовідведення, теплопостачання з врахуванням диверсифікації локальної економіки 3.4. Модернізація дорожньої інфраструктури та створення сучасної системи громадського транспорту 3.6. Розвиток цифрової інфраструктури 4.2. Дієва система громадської безпеки та правопорядку, протидія ворожій пропаганді Проєкт «Створення Бізнес хабу в Зеленодольській громаді» Проєкт «Розвиток агробізнесу (встановлення тепличних комплексів по території Зеленодольської громади)»
Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року	2.1. Сприяння сталому економічному зростанню і супровід місцевого бізнесу 2.3. Економічний розвиток сільських територій та спеціалізованого туризму 2.4. Залучення інноваційних технологій для розвитку нових індустрій в місцевій економіці

ДДП	Оперативні цілі Стратегії та проєкти Плану заходів, які найбільше узгоджуються з стратегічними цілями / завданнями /напрямами інших ДДП
	Проєкт «Створення та облаштування цеху з 3D друку в місті Зеленодольську»
Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року	3.3. Інфраструктурна безбар'єрність для усіх груп мешканок та мешканців 3.4. Модернізація дорожньої інфраструктури та створення сучасної системи громадського транспорту 3.6. Розвиток цифрової інфраструктури Проєкт «Капітальний ремонт дорожнього покриття»
Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року	3.2. Створення стійких систем водопостачання, водовідведення, тепlopостачання з врахуванням диверсифікації локальної економіки
Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року	3.1. Комплексна трансформація інфраструктури громади для підвищення ефективності та забезпечення "зеленого переходу" 4.1. Розмінування територій та відновлення екосистем 4.3. Розбудова системи охорони навколишнього природного середовища та поведження з відходами 4.4. Підвищення рівня екологічної свідомості мешканок і мешканців, послаблення наслідків зміни клімату та адаптації до них Проєкт «Розробка місцевого Плану управління відходами»
Національний план управління відходами до 2033 року	3.5. Подолання наслідків війни в комунальній сфері з урахуванням сучасних найкращих практик 4.3. Розбудова системи охорони навколишнього природного середовища та поведження з відходами 4.4. Підвищення рівня екологічної свідомості мешканок і мешканців, послаблення наслідків зміни клімату та адаптації до них Проєкт «Будівництво сміттесортувальних ліній»
Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року та операційний план заходів з реалізації у 2024-2027 роках Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року	1.1. Покращення доступу до базових соціальних, освітніх, медичних послуг та адміністративних послуг 1.2. Підвищення громадянської свідомості та суспільної безбар'єрності, інтеграція ВПО, ветеранів та їх родин 1.3. Збереження культурної ідентичності, патріотичне виховання та якісне, інноваційне дозвілля 1.4. Згуртування місцевої спільноти, розвиток громадянських компетенцій, цифрової грамотності та забезпечення гендерної рівності 2.1. Сприяння сталому економічному зростанню і супровід місцевого бізнесу 2.3. Економічний розвиток сільських територій та спеціалізованого туризму 3.3. Інфраструктурна безбар'єрність для усіх груп мешканок та мешканців 3.4. Модернізація дорожньої інфраструктури та створення сучасної системи громадського транспорту 3.5. Подолання наслідків війни в комунальній сфері з урахуванням сучасних найкращих практик 4.1. Розмінування територій та відновлення екосистем 4.2. Дієва система громадської безпеки та правопорядку, протидія ворожій пропаганді Проєкт «Покращення якості надання медичних послуг в Зеленодольській громаді»

Відтак проєкт Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року (а також проєкти Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року, які скеровані на досягнення визначених в Стратегії цілей) узгоджується з основними засадами збереження довкілля та адаптації до змін клімату, визначеними в документах державного планування, які охоплюють різні складові довкілля, а також здоров'я населення.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗИ ЗМІНУ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення про створення Зеленодольської міської територіальної громади було прийнято в 2015 році згідно перспективного плану формування територій громад Дніпропетровської області.

Зеленодольська міська територіальна громада розташована у південно-західній частині Дніпропетровської області, в межах Криворізького району (рисунок 2.1).

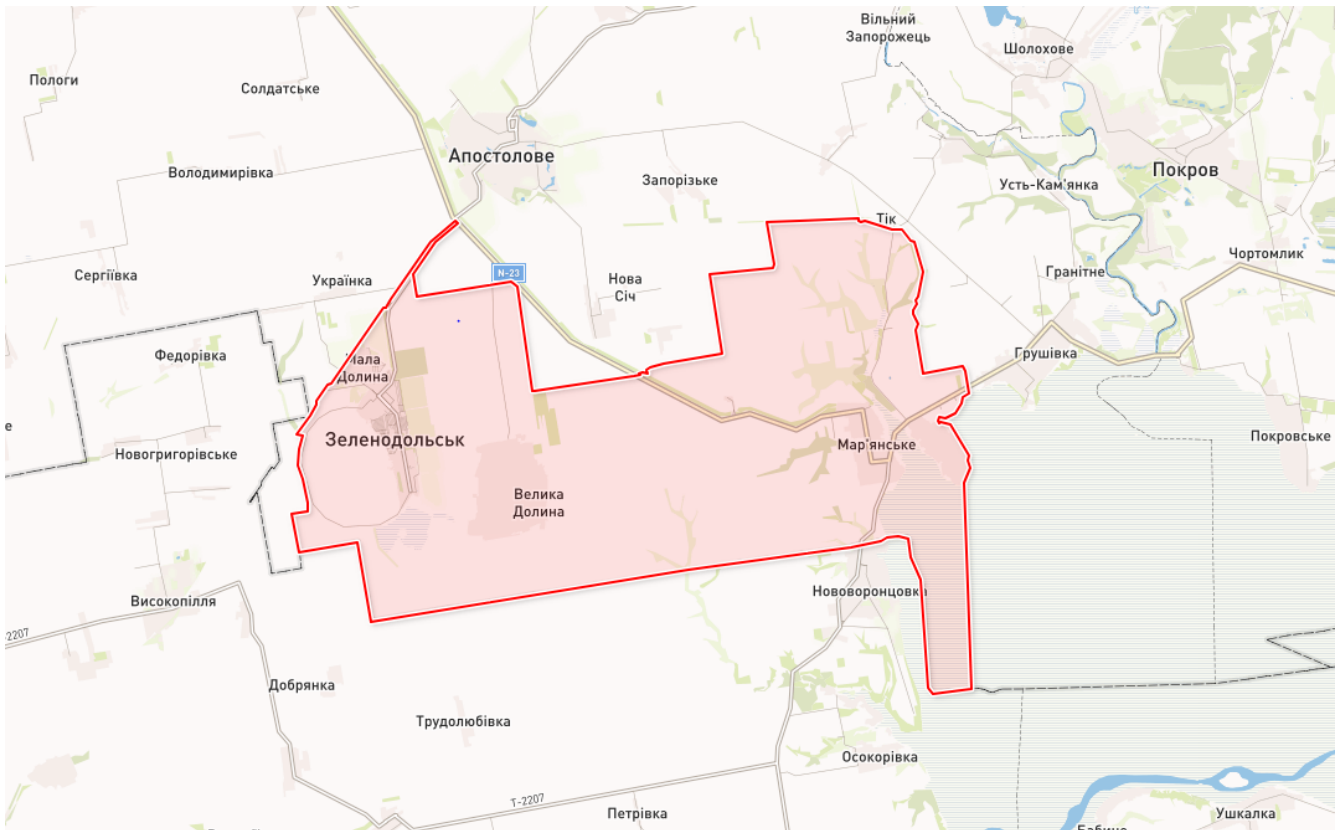

Рисунок 2.1. Карта Зеленодольської міської територіальної громади

Межує громада на півночі з Апостолівською міською територіальною громадою Криворізького району та Грушівською сільською територіальною громадою Криворізького району, а на півдні – з Нововоронцовською селищною територіальною громадою Бериславського району Херсонської області.

Зеленодольська міська територіальна громада була сформована шляхом об'єднання міста Зеленодольська та населених пунктів: села Мала Костромка, села Велика Костромка та села Мар'янське. 19 вересня 2024 року Верховна Рада підтримала перейменування села Велика Костромка на Велика Долина, а села Мала Костромка на Мала Долина. 26 вересня 2024 року перейменування набуло чинності.¹

В складі громади є два старостинські округи:

- Великодолинський старостинський округ;
- Мар'янський старостинський округ.

Площа території Зеленодольської міської територіальної громади становить 311,9 км² (5,45 % території Криворізького району).

¹ Про перейменування окремих населених пунктів та районів. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3984-IX#Text>

Чисельність населення станом на 01.05.2024 року – 18008 осіб, в тому числі 1757 ВПО. Густота населення – 58,0 осіб на км², що в 1,7 раза менше, ніж у Дніпропетровській області.

Адміністративним центром територіальної громади є місто Зеленодольськ. Віддаленість від адміністративного центру громади до столиці України міста Києва складає 490 км, до обласного центру міста Дніпра - 190 км, а до районного центру міста Кривий Ріг - 45 км.

Ландшафтні особливості рельєфу. Рельєф території Зеленодольської міської територіальної громади переважно рівнинний, громада розташована у степовій зоні України. Рельєф території громади характеризується м'якими пологими формами і являє собою рівну одноманітну рівнину з поодинокими курганами висотою до 5 м. Абсолютні відмітки поверхні знаходяться в межах 90-100 м над рівнем моря. Пониження висот відбувається дуже плавно, середній ухил поверхні не перевищує 0,3 - 0,5 м. Для створення нових або розширення існуючих об'єктів природно-заповідного фонду резервуються природні ядра екомережі місцевого значення (території/об'єкти), які частково охоплюють територію Зеленодольської громади: Осокорівсько-Костромський; Мар'янський; Балка Шмиглова. На території Зеленодольської міської територіальної громади розташована невелика частина об'єкту природного фонду, який входить до складу Смарагдової мережі – Каховське водосховище.

Кліматичні умови. Клімат Зеленодольської МТГ помірно-континентальний, з відносно прохолодною зимою з нестійким сніговим покривом і спекотним, посушливим літом. Середня річна температура близько +7°C. Найспекотніший місяць – липень (середня температура +22,1°C), при цьому найхолодніший місяць – лютий (середня температура -4,5°C). Опадів – майже 439 мм на рік, з максимумом у теплу пору року (квітень-жовтень). Вегетаційний період становить 210 днів. Стійкий сніговий покрив спостерігається лише у 50% зим. Однією з особливостей клімату громади є значні коливання погодних умов з року в рік. Помірно вологі роки змінюються різко посушливими, які нерідко посилюються дією суховіїв.

На рисунку 2.2. графік вище показує оцінку середньорічної температури у Зеленодольській МТГ. Пунктирна синя лінія - це лінійна тенденція зміни клімату. Лінія піднімається зліва направо, а отже, температурний тренд є позитивним, і в у Зеленодольській МТГ стає тепліше через зміну клімату. У нижній частині показані так звані смуги потепління. Кожна кольорова смуга відображає середню температуру за рік - синя для більш холодних і червона для більш теплих років.²

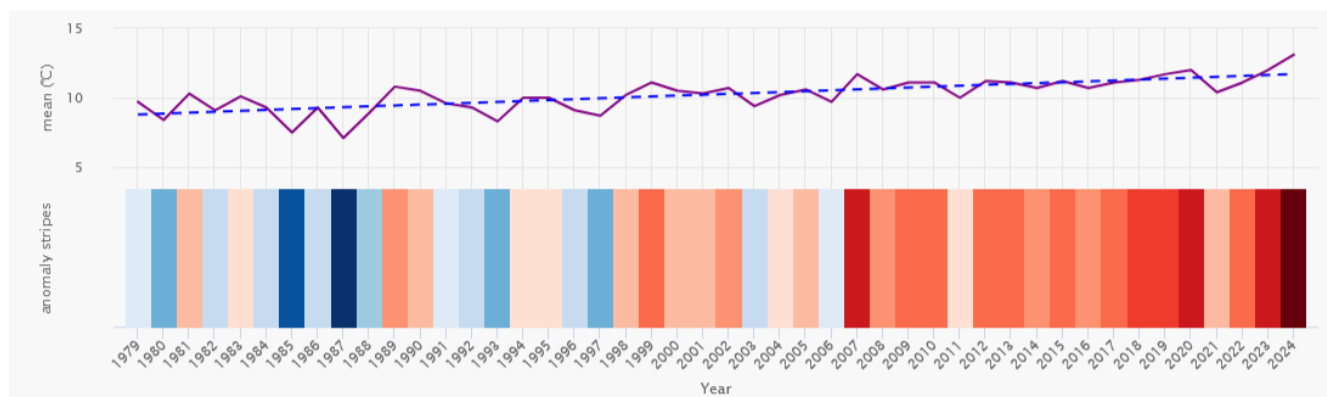

Рис.2.2. Річна зміна температури у Зеленодольській МТГ

На рис.2.3. графік вище показує оцінку середньої загальної кількості опадів у Зеленодольській МТГ. Пунктирна синя лінія - це лінійна тенденція зміни клімату. Лінія практично горизонтальна, однак простежується її поступове зниження, що свідчить про те, що з часом умови в Зеленодольській МТГ стають сухішими. У нижній частині показані так звані смуги опадів. Кожна

² https://www.meteoblue.com/uk/climate-change/zelenodolsk_ukraine_687392

кольорова смужка відображає загальну кількість опадів за рік - зелена для більш вологих і коричнева для більш сухих років.³

Загалом природно-кліматичні умови Зеленодольської міської територіальної громади дозволяють вести інтенсивне сільське господарство, сприяють вирощуванню усіх зернових культур та дають змогу отримувати високоякісне продовольче зерно.

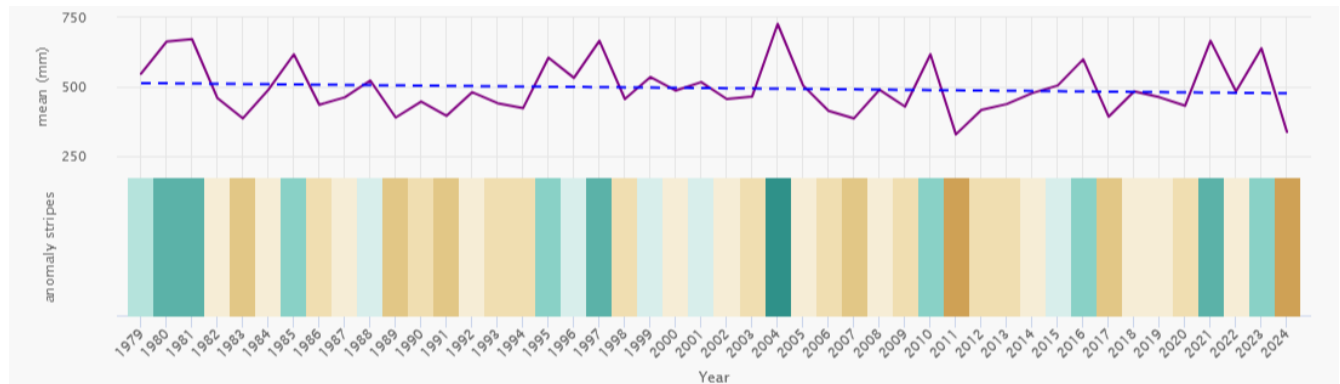

Рис.2.3. Річна зміна опадів у Зеленодольській МТГ

Тенденції до зміни клімату. Зміна клімату є глобальною проблемою світу. Відповідно до звітів Всесвітньої метеорологічної організації з 1850-1900-х років середня температура на планеті вже піднялася на 1,2°C. Залежно від обсягу глобальних викидів парникових газів протягом наступних років подальше зростання середньої глобальної температури прогнозується в межах 1,5-4,3°C від доіндустріальних рівнів до кінця 21 століття.

Паризькою угодою визначено ціль отримання зростання глобальної середньої температури значно нижче 2°C понад доіндустріальні рівні і докладання зусиль з метою обмеження зростання температури до 1,5°C понад доіндустріальні рівні, визнаючи, що це суттєво знизить ризики та наслідки зміни клімату.

Згідно із спеціальною доповіддю Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату «Глобальне потепління 1,5°C» 2018 року реалізація цілі Паризької угоди щодо обмеження зростання температури до 1,5°C є можливою за умови досягнення нетто-нульових викидів парникових газів у світі вже у 2050 році (у період з 2045 по 2055 рік).

Порівняно з 1880 роком станом на 2021 рік середній глобальний рівень моря зріс на 21-24 см, з яких третина зростання припала на останні 25 років.

Виконання цілей Паризької угоди вимагає від усіх країн одночасно вжиття заходів до скорочення викидів парникових газів та адаптації до вже наявних наслідків глобальної зміни клімату.

Порівняно з поточним періодом очікується, що протягом наступних 20 років (до 2040 року) кліматичні зміни призведуть до підвищення середньої річної температури в Україні у межах 0,8-1,1°C (за даними Всесвітньої метеорологічної організації за 2013 рік та дослідження Світового Банку «Оцінка впливу, можливостей та пріоритетів для України у зв'язку зі зміною клімату» 2021 року). У подальшому до кінця століття лише за прогнозом значного зменшення антропогенного впливу на кліматичну систему температурний режим залишатиметься в межах природної мінливості, тобто стабілізується на досягнутих показниках. За інших прогнозів антропогенного впливу середня на кліматичну систему річна температура продовжуватиме зростати і на середину століття її підвищення становитиме 1,5-2°C, а на кінець 2-4,3°C. Для всіх прогнозів антропогенного впливу на кліматичну систему максимальне підвищення температури в холодний період очікується на півночі та північному сході, а в теплий — на південному сході та півдні.

Річна кількість опадів за всіх прогнозів антропогенного впливу на кліматичну систему та протягом століття незначно зростатиме у середньому на 2-6 % з максимальним значенням 8 %

³ https://www.meteoblue.com/uk/climate-change/zelenodolsk_ukraine_687392

для прогнозу надмірного антропогенного впливу. Але для всіх прогнозів антропогенного впливу на кліматичну систему характерно посилення перерозподілу опадів протягом року в межах ± 20 відсотків із їх збільшенням у холодний період і зменшенням у теплий, особливо у липні і серпні, а для прогнозу надмірного антропогенного впливу на кліматичну систему – і в червні, при цьому максимальне зменшення опадів очікується на південному сході та півдні країни, а на заході та північному заході навіть улітку опади, скоріше, збільшуватимуться.

Підвищення температури повітря призведе до збільшення кількості тропічних ночей, коли мінімальна температура вночі буде вище за 20°C , з максимальних $15\text{--}20^{\circ}\text{C}$ у поточний період вздовж Чорного та Каспійського морів та у Криму до $30\text{--}40^{\circ}\text{C}$ на кінець століття за прогнозом помірного антропогенного впливу і $70\text{--}80^{\circ}\text{C}$ за прогнозом надмірного антропогенного впливу на кліматичну систему. До кінця 21 століття очікується посилення посушливості і розширення аридної зони півдня на весь центральний регіон за реалізації прогнозу надмірного антропогенного впливу на кліматичну систему.

В основі національної системи оцінки антропогенних викидів та адсорбції парникових газів лежить підготовка щорічних інвентаризацій викидів та поглинання парникових газів і розробка національних повідомлень про зміни клімату. В Україні національні інвентаризації викидів парникових газів розроблялися чотири рази. Перші дві інвентаризації було здійснено за активної участі Інституту загальної енергетики НАН України. Для останньої інвентаризації було проведено певну діяльність із забезпечення якості. Її результати оприлюднено на веб-сайті Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України для розгляду і рецензування експертами і громадськістю.

Оцінка антропогенних викидів в області здійснюється:

- промисловими підприємствами – при спалюванні органічного палива (Методика визначення викидів забруднювальних речовин в атмосферу від енергетичних установок. ГKD 34.02.305-2002. Міністерство палива та енергетики України. Київ, 2002 рік);

- сільськогосподарськими підприємствами – при вирощуванні тварин та птиці.

Вплив зміни клімату на соціальне та економічне життя. Спрогнозувати вплив зміни клімату на соціальне та економічне життя в Україні можна, виходячи з наступних припущень. Температура в Україні та прилеглих регіонах піднялася майже на $1,5^{\circ}\text{C}$ за останні 30 років. За сценарієм помірної концентрації парникових газів (PCP4.5) очікується, що порівняно з показниками станом на кінець XX століття середньорічні температури можуть зрости на $1,2^{\circ}\text{C}$ – $3,0^{\circ}\text{C}$ до середини та на $1,6^{\circ}\text{C}$ – $3,5^{\circ}\text{C}$ до кінця XXI століття.

За сценарієм високої концентрації парникових газів (PCP8.5), якщо порівнювати з показниками станом на кінець XX століття, можливе зростання середньорічних температур на $1,7^{\circ}\text{C}$ – $4,1^{\circ}\text{C}$ до середини та на $3,4^{\circ}\text{C}$ – $6,2^{\circ}\text{C}$ до кінця XXI століття.

Екстремальна температура. За останні десятиліття в Україні збільшилася кількість та інтенсивність періодів спеки, і, за прогнозами, у майбутньому відбудеться подальше зростання. Якщо глобальна температура підвищиться на 4°C порівняно з доіндустріальними рівнями, екстремальні періоди спеки, які раніше спостерігалися раз на 50 років, можуть виникати майже щороку.

Прогнозується, що кількість морозних днів зменшиться, і наприкінці XXI століття в деяких районах більше не буде днів із від'ємними температурами.

Опади. Річна кількість опадів варіюється по всій Україні, зі значною міжрічною мінливістю, що призводить до деяких дуже вологих і деяких дуже посушливих років. Очікується, що ця значна мінливість збережеться і в майбутньому.

Імовірно, до кінця XXI століття може значно зменшитися кількість опадів улітку, особливо на півдні та південному сході України, до кінця 21 століття.

Є ймовірність збільшення дощів узимку, особливо на півночі України. Незважаючи на збільшення опадів узимку, проєкції вказують на ймовірність зменшення поширення та висоти снігового покриву в умовах теплішого клімату, що в західних гірських регіонах, через зменшення талої води відповідно зменшуватиметься весняний стік.

Екстремальні опади. Прогнозується, що частота та інтенсивність дуже сильних опадів зросте на 10% – 25% до кінця XXI століття.

Сільське господарство та продовольство. Підвищення температури та прогнозоване збільшення опадів узимку можуть збільшити продуктивність сільськогосподарських культур, але лише за нижчих рівнів потепління, пов'язаних зі сценаріями нижчої концентрації парникових газів.

Підвищення температури та прогнозоване зниження опадів влітку впродовж XXI століття можуть призвести до зростання посушливості та теплового стресу, що негативно вплине на сільське господарство й забезпечення продовольством.

Вода. У регіонах України з нестачею води спостерігають триваліші проти XX століття періоди спеки та довші літні сезони.

Збільшення дефіциту води на півдні та сході України може збільшити тиск на існуючі джерела водопостачання, що призведе до збільшення кількості населення з доступом лише до забруднених запасів води.

Прогнозоване зменшення снігового покриву в майбутньому ймовірно змінить терміни й об'єми стоку в гірських районах, що може зменшити ризик водопілля деяких річок.

Здоров'я. Інтенсивніші та частіші випадки екстремальної спеки разом із зниженням якості повітря збільшать ризик смертності та втрати працездатності населення від теплового стресу.

Екосистеми. Морські екосистеми та біорізноманіття в Чорному й Азовському морях перебувають під негативним впливом зміни клімату. За останні 20 років температура води зросла більше ніж на 5°C, і за сценарієм високої концентрації парникових газів імовірним є потепління до 5°C до кінця XXI століття, що становить ще більшу загрозу морським екосистемам.

Вирубка лісів і підвищення температури призводять до збільшення пожежонебезпечності, причому пожежі стають частішими та інтенсивнішими. З підвищенням температур ризик виникнення пожеж продовжуватиме зростати в майбутньому, особливо за сценаріїв зі зменшенням опадів влітку.

Енергетика та інфраструктура. Очікується, що прогнозоване підвищення температури, нестача води й екстремальні погодні явища збільшать попит на енергію та поставлять під загрозу її постачання через навантаження на інфраструктуру.

Збільшення частоти сильних злив очікувано збільшить ризики дощових паводків, що завдаватимуть шкоди інфраструктурі та майну. Очікується, що більшість негативних наслідків зміни клімату, прогнозованих на XXI століття, будуть гіршими за сценаріями вищої концентрації парникових газів. Вплив зміни клімату залежатиме від комплексу інших факторів, таких як прийняті рішення щодо планування та демографічні зміни.

Діяльність Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної (військової) адміністрації зорієнтована на виконання пунктів заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року. Так, за даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області, обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у 2023 році склали 385,1 тис. т, що на 56,2 тис. т більше, ніж у 2022 році та на 46,8 % менше у порівнянні з базовим 2015 роком (у 2015 році – 723,9 тис. т). У 2023 році викиди діоксиду вуглецю (CO₂) склали 16,3 млн т, або зменшились на 36,3 % у порівнянні з базовим 2015 роком (у 2015 році – 25,6 тис. т).⁴

Стан атмосферного повітря. Внаслідок діяльності підприємств гірничо-металургійного комплексу на території Дніпропетровської області виникають значні забруднення атмосферного повітря. Зеленодольська міська територіальна громада розташована у Криворізькому районі, районний центр якого м. Кривий Ріг є одним з основних центрів розвитку промисловості України та, зокрема, Дніпропетровської області. Місто має великий промисловий потенціал та належить до найбільш екологічно напружених міст України. Основою народногосподарського комплексу міста є залізорудна промисловість, що базується на одному із самих великих родовищ залізної руди у світі. Видобуток та переробка залізної руди пов'язана, зокрема зі значними викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Оскільки віддаленість від районного центру міста

⁴Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2023 рік.
<https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyi-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stan-navkolyshnogo-seredovyssha-v-ukrayini/>

Кривий Ріг до Зеленодольської міської територіальної громади - 45 км, виникає ризик забруднення атмосферного повітря громади за умови південно-східного напрямку вітру.

Обсяг викидів в атмосферне повітря від основних забруднювачів атмосферного повітря Криворізького району Дніпропетровської області у 2023 році наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. Викиди в атмосферне повітря від основних забруднювачів атмосферного повітря Дніпропетровської області у 2023 році⁵

Назва об'єкта*	Частка викидів забруднюючої речовини			Частка оснащення джерел викидів газоочисними установками (ГОУ), %	Ефективність роботи ГОУ, %	Зменшення обсягів викидів за рахунок впровадження природоохоронних заходів, т/рік*	
	усього викидів, т/рік*	до загального обсягу викидів об'єкта, %	до загального обсягу викидів населеного пункту, %			очікуване	фактичне
ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»							
Загальний обсяг викидів, у т. ч.:	63557	100	**	14,3	65,1-99,5	1115	2493
- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	2392	3,8					
- сірки діоксид	8458	13,3					
- оксид вуглецю	45663	71,8					
- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	6 859	10,8					
АТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат»							
Загальний обсяг викидів, у т. ч.:	500,296	100	**	34,85	81,8-95,6	1607,012	1971,956
- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	3,619	0,7234					
- сірки діоксид	0,002	0,0004					
- оксид вуглецю	5,570	1,1133					
- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	488,289	3,25					
АТ «Кривбасзалізрудком»							
Загальний обсяг викидів, у т. ч.:	142,615	100		25,7	80-90	-	-
- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	15,326	10,75					
- сірки діоксид	0,468	0,33					
- оксид вуглецю	31,956	22,41					
- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	93,559	65,60					
ПрАТ «Суша Балка»							
Загальний обсяг викидів, у т. ч.:	62,414	100	-	48,28	84,05	-	-

⁵ Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2023 рік. <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyi-monitoring/regionalni-dopovidi-pro-stan-navkolyshnogo-seredovishha-v-ukrayini/>

- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	23,016	36,88	-	17,8		-	-
- оксид вуглецю	31,884	51,09	-	24,66		-	-
- сполуки азоту	4,855	7,78	-	3,76		-	-
КП «Кривбасводоканал»							
Загальний обсяг викидів, у т. ч.:	1,438	100	**	1	99	-	-
- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	0,259	0,016					
- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,247	0,015					
- сірки діоксид	0,036	0,002					
- оксид вуглецю	0,896	0,056					
ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» Криворізький завод							
Загальний обсяг викидів, у т. ч.:	2561,411	100	**	21,8	99,61		
- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	604,494	23,60					
- сірки діоксид	82,397	3,22					
- оксид вуглецю	1636,355	63,88					
- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	231,156	9,02					
ПрАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат»							
Загальний обсяг викидів, у т. ч.:	2443,895	100	**	23	93	1742,284	1940,15
- залізо та його сполуки (у перерахунку на залізо)	2,946	0,12					
- хром та його сполуки	0,001	0,00004					
- манган та його сполуки	0,104	0,004					
- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	1394,692	57,07					
- оксиди азоту (у перерахунку на діоксид)	367,561	15,04					
- азоту (1) оксид	0,003	0,0001					
- діоксид та інші сполуки сірки	364,917	14,93					
- оксид вуглецю	310,090	12,69					
неметанові леткі органічні сполуки (НМЛОС)	3,448	0,14					
- метан	0,027	0,001					
- фтор та його сполуки (у перерахунку на фтор)	0,105	0,004					

За 2 км від м. Зеленодольськ розташована Криворізька ТЕС, яка є містоутворюючим підприємством, однак збудована так, що при будь-якій розі вітрів на Зеленодольськ дим не йде.⁶

У селі Мар'янське, що входить до складу Зеленодольської міської територіальної громади Центром екологічного моніторингу здійснено експертний аналіз якості атмосферного повітря за січень 2025 року на підставі даних зі станції Української мережі громадського моніторингу якості повітря Eco City та встановлено, що протягом 74% часу за місяць спостерігалась задовільна

⁶ Люди-титани: як Зеленодольська громада стала щитом Дніпропетровщини і відновлюється після 9 місяців щоденних обстрілів (фото) <https://versii.if.ua/publikacii/lyudy-tytany-yak-zelenodolska-gromada-stala-shhytom-dnipropetrovshhyiny-i-vidnovlyuyetsya-pislya-9-misyacziv-shhodennyh-obstriliv/>

якість повітря, а у січні забруднююча речовина, що найбільше впливала на якість атмосферного повітря на станції – дрібнодисперсний пил (PM10).⁷

Індекс якості повітря (AQI) для дрібнодисперсного пилу (PM2.5) у м. Покров Покровської міської громади Нікопольського району, що знаходиться найближче до Зеленодольська, становить 18, що вказує на мінімальний вплив на здоров'я людей.⁸

На території громади є автоматизована стаціонарна станція аналізу якості повітря, що знаходяться на балансі КП «Центр екологічного моніторингу», котра розташована у м. Зеленодольськ по вул. Рибалки. Проте за звітний період спостереження за станом атмосферного повітря не здійснювались, оскільки, на період воєнного стану, обладнання, що знаходиться на балансі КП «Центр екологічного моніторингу» Дніпропетровської обласної ради демонтовано з метою його збереження⁹.

Результати спостережень на постах моніторингу, які функціонують в області, свідчать, що в 2023 році рівень забруднення атмосфери промислових міст Дніпропетровської області (в т. ч. найближчого до Зеленодольської МТГ міста Кривий Ріг) залишався досить високим. Зокрема протягом 2023 року концентрації забруднюючих речовин в м. Кривий Ріг становили: пилу - від 0,6 до 1,8 ГДК, діоксиду азоту - від 0,5 до 1,2 ГДК, фенолу - від 0,5 до 1,0 ГДК, аміаку - від 0,1 до 0,8 ГДК, формальдегіду - від 0,4 до 1,3 ГДК, діоксиду сірки - 0,1 ГДК, оксиду вуглецю - від 0,6 до 1,0 ГДК; оксиду азоту - від 0,5 до 1,3 ГДК. Екологічна ситуація загострюється тим, що викиди в атмосферу здійснюються нерівномірно, а переважно в промислових зонах, де велика концентрація підприємств металургійної, гірничодобувної, машинобудівної, хімічної та іншої промисловості.¹⁰

Водночас забруднювачами атмосфери в громаді є пересувні засоби. Дослідження свідчать, що автотранспорт може більше забруднюють повітря, ніж підприємства.

Стан забруднення атмосферного повітря впливає на здоров'я населення, шляхом загострення хронічних серцево-судинних хвороб, органів дихання, нервової системи, алергічним проявом тощо.

Автомобільний транспорт є джерелом небезпечних хімічних забруднень атмосферного повітря, водоймищ, сільськогосподарських зон, а також шуму та вібрації, що може пливати на стан здоров'я населення.

Автобусний парк, задіяний у пасажирських перевезеннях на території області, складається переважно з транспортних засобів, оснащених дизельним двигуном. Цьому є ряд об'єктивних причин: дизельні двигуни мають найвищу ефективність (ККД до 40 %); нижчу, порівняно з бензиновими і газовими автобусами, витрату палива. Наприклад, середня витрата дизельного автобуса марки «Богдан» -16 л на 100 км влітку і 17-19 л на 100 км у холодну пору року. Транспортні засоби на скрапленому природному газі - 19-25 л на 100 км.

Рухомий склад, що закуповується в Україну, так само як і вітчизняні автобуси, які збирають з імпортованих комплектуючих, оснащуються морально застарілими вузлами і агрегатами. Як наслідок, споживання палива у пасажирських транспортних засобів на дорогах України залишається високим.

Статистичні дані щодо динаміки викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від окремих видів автотранспорту підприємств області та динаміки викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря пересувними джерелами забруднення від використання окремих видів палива з 2016 року відсутні. За наявними даними за період 2013-2015 років, частка викидів забруднюючих речовин від використання бензину у загальних обсягах викидів становила 55,9 - 63,8 %.

⁷ Чи якісним було повітря у січні, у Мар'янському? <https://ecomonitoring.info/%d1%87%d0%b8-%d1%8f%d0%ba%d1%96%d1%81%d0%bd%d0%b8%d0%bc-%d0%b1%d1%83%d0%bb%d0%be-%d0%bf%d0%be%d0%b2%d1%96%d1%82%d1%80%d1%8f-%d1%83-%d1%81%d1%96%d1%87%d0%bd%d1%96-%d1%83-%d0%bc%d0%b0%d1%80/>

⁸ Рівень забруднення атмосферного повітря за адресою: вулиця Центральна, 35 у місті Покров <https://www.saveecobot.com/station/20126>

⁹ Стан атмосферного повітря. Інформаційно-аналітичний огляд. Грудень 2024 (за період 21.12. – 31.12.). <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/uploads/public/678/5b1/ffb/6785b1ffb673b458065118.pdf>

¹⁰ Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2023 рік. <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyi-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stand-navkolyshnogo-seredovyssha-v-ukrayini/>

Особливо гостро забруднення атмосферного повітря відчувається в місцях житлової забудови, прилеглої до автомобільних доріг з відносно інтенсивним транспортним рухом, де рівні забруднення повітря на порядок вищі ніж на територіях, де відповідний рух відсутній, а також в зелених зонах відпочинку населення. Відтак генераторами забруднення атмосферного повітря на території громади можна вважати пересувні джерела забруднення. До них належить: індивідуальний автотранспорт, транзитний великогабаритний вантажний автотранспорт, техніка сільськогосподарського призначення, автобуси. Поповнення парку автотранспортних засобів як в домогосподарствах, так і в суб'єктів господарювання старими не обладнаними пристроями для нейтралізації відпрацьованих газів автомобілями спричиняє до збільшення викидів забруднюючих (токсичних) речовин в атмосферне повітря.

На решті території громади викиди забруднюючих речовин є незначними та не спричиняють велике шкідливе навантаження на атмосферне повітря.

Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря. За інформацією ДРЦГМ щодо радіоактивного забруднення атмосферного повітря Дніпропетровської області, радіаційна обстановка на території області в цілому була стабільною і знаходилася у межах природного радіаційного фону. Екстремально-високі рівні радіоактивного забруднення не спостерігалися.¹¹

Рівень експозиційної дози гамма-випромінювання у 2023 році становив 10-21 мікрорентгенів на годину, що відповідає рівню природного радіаційного фону області. Перевищення контрольного рівня - 25 мкР/год - у 2023 році не було.

На території Дніпропетровської області протягом 2023 року випадків перевищень контрольних рівнів сумарної бета-активності в пробах атмосферних випадінь виявлено не було.

Щільність випадів техногенних радіонуклідів знаходилась на рівні попередніх років.

Концентрація радіоактивних елементів як природного, так і штучного походження в приземному шарі атмосфери утримується на сталому рівні.¹²

У селі Мар'янське, що входить до складу Зеленодольської міської територіальної громади Центром екологічного моніторингу здійснено експертний аналіз якості атмосферного повітря за січень 2025 року та встановлено, що за місяць показник гамма радіації (потужності експозиційної дози гамма випромінювання) коливався в межах 9,85 – 14,1 мкР/год (uR/h), що відповідає природному фону та не становить загрози. Допустиме значення рівня радіаційного фону згідно Норм радіаційної безпеки України (НРБУ-97) – 30 мкР/год.¹³

Стан водних ресурсів. Зеленодольська міська територіальна громада розташована в межах басейну р. Дніпро, яка є головною рікою гідрографічної мережі Дніпропетровщини, є вихід до Каховського водосховища (с. Мар'янське). Село Мар'янське, що входить до складу громади, розділене на дві частини великою затокою (колишня річка Тернівка). Біля села знаходиться вхідний каскад каналу Дніпро — Кривий Ріг. На території громади знаходиться 250 ставків та Зеленодольське водосховище.¹⁴

У таблиці 2.2 наведено показники використання води суб'єктами господарювання Зеленодольської громади, які відповідно до Порядку ведення державного обліку водокористування зобов'язані звітувати про використання води (за даними Державного водного кадастру за розділом: «Водокористування»)¹⁵. Через знос очисних споруд практично весь обсяг скинутих у поверхневі водні об'єкти стічних вод у 2023 році становили забруднені стічні води.

¹¹ Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2023 рік. <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stan-navkolyshnogo-seredovyshha-v-ukrayini/>

¹² Там же

¹³ Чи якісним було повітря у січні, у Мар'янському? <https://ecomonitoring.info/%d1%87%d0%b8-%d1%8f%d0%ba%d1%96%d1%81%d0%bd%d0%b8%d0%bc-%d0%b1%d1%83%d0%bb%d0%be-%d0%bf%d0%be%d0%b2%d1%96%d1%82%d1%80%d1%8f-%d1%83-%d1%81%d1%96%d1%87%d0%bd%d1%96-%d1%83-%d0%bc%d0%b0%d1%80/>

¹⁴ "Страхи тут нема. Є віра в ЗСУ та Україну". Як Зеленодольськ залишається незламним під постійними обстрілами рашистів <https://novynamnia.com/2022/09/06/nezlamnyj-zelenodolsk/>

¹⁵ <https://data.gov.ua/dataset/cadastre-water-use>

Таблиця 2.2. Використання води у Зеленодольській МТГ у 2023 році, млн м³

Показник	Дніпропетровська область	Криворізький район	Зеленодольська громада
Кількість водокористувачів, які звітують (одиниць)	789	120	4
Забрано із природних водних об'єктів, всього у т. ч.	813,145	128,536	0,018
<i>із підземних водних об'єктів</i>	81,681	30,753	0,005
Використано свіжої води, всього у т. ч.	645,121	103,886	3,301
<i>на питні і санітарно-гігієнічні потреби</i>	102,107	28,471	0,293
<i>на виробничі потреби</i>	517,523	72,171	2,978
<i>на потреби зрошення</i>	14,683	1,213	0,004
<i>на інші потреби</i>	10,809	2,031	0,026
Загальне водовідведення	540,334	90,581	1,575
Скинуто зворотних (стічних) вод у поверхневі водні об'єкти	515,964	74,329	1,058
Скинуто забруднених зворотних (стічних) вод у поверхневі водні об'єкти	106,636	6,659	1,045
Скинуто нормативно чистих без очистки зворотних (стічних) вод у поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод	246,737	7,863	0

З огляду на підрив військами РФ дамби Каховської ГЕС, постійні обстріли м. Кривий Ріг та руйнування на території Зеленодольської міської територіальної громади, з високою ймовірністю можна припустити, що поверхневі води на території громади зазнали забруднення, проте фактичні дані, які б дозволили це підтвердити – відсутні (станом на середину березня 2025 року).

У лютому 2022 р. лабораторія моніторингу вод РОВР у Дніпропетровській області на пункті спостереження у с. Мар'янське, ГВС каналу Дніпро-Кривий Ріг на річці Дніпро, 196 км, здійснила моніторинг водних ресурсів. За даними моніторингу (табл. 2.3) перевищень нормативів не виявлено.

Таблиця 2.3. Дані моніторингу водних ресурсів на пункті спостереження у с. Мар'янське (лабораторія моніторингу вод РОВР у Дніпропетровській області)¹⁶

Показник	Фактичне значення	ГДК (ОБУВ)	Перевищення нормативу, раз
Азот загальний, мг/дм ³			
Біохімічне споживання кисню за 5 діб, мгО/дм ³	2,3	3	Немає
Завислі (суспендовані) речовини, мг/дм ³	5	15	Немає
Кисень розчинений, мгО ₂ /дм ³	9,94	4	Немає
Сульфат-іони, мг/дм ³	49,07	100	Немає
Хлорид-іони, мг/дм ³	33,68	300	Немає
Амоній-іони, мг/дм ³	0,22	0,5	Немає
Нітрат-іони, мг/дм ³	1,66	40	Немає
Нітрит-іони, мг/дм ³	0,03	0,08	Немає
Фосфат-іони (поліфосфати), мг/дм ³	0,2		

Лабораторія моніторингу вод Південного регіону БУВР річок Причорномор'я та нижнього Дунаю у лютому 2022 р. на пункті спостереження у с. Мар'янське, ГВС каналу Дніпро-Кривий Ріг на річці Дніпро, 196 км, здійснила моніторинг водних ресурсів. За даними моніторингу (табл. 2.4.) виявлено перевищення норм масової концентрації завислих твердих часток у 5 разів, кисню розчиненого – до 3 разів, масової концентрації амоній-іонів – до 2 разів.

¹⁶ Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України. Державне агентство водних ресурсів України <http://monitoring.davr.gov.ua/EcoWaterMon/GDKMap/Index>

Таблиця 2.4. Дані моніторингу водних ресурсів на пункті спостереження у с. Мар'янське (лабораторія моніторингу вод Південного регіону БУВР річок Причорномор'я та нижнього Дунаю)¹⁷

Показник	Фактичне значення	Встановлені нормативи
Хімічні та фізико-хімічні показники		
Масова концентрація амоній-іонів, мг/дм ³	0,22	0
Кисень розчинений, мгО ₂ /дм ³	9,94	4
Масова концентрація завислих твердих часток, мг/дм ³	5,0	0
Біохімічне споживання кисню (БСК ₅), мгО ₂ /дм ³	2,3	3

Варто також урахувати результати інструментально-лабораторного контролю якості поверхневих вод (за даними Державної екологічної інспекції Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області) (таблиця 2.5).¹⁸

Таблиця 2.5. Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод (за даними Державної екологічної інспекції Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області)

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
Каховське водосховище	4	4	31	15 - рН, розчинений кисень, БСК ₅ , ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - розчинений кисень, 31 - завислі речовини, 25 - азот амонійний, 1 - нафтопродукти, 31 - ХСК, 31 - БСК ₅ , 23 - залізо загальне

У 2023 році якість питної води з систем централізованого водопостачання села Мар'янського не відповідала встановленим нормативам за санітарно-хімічними (забарвленість, перманганатна окиснюваність).¹⁹

Потенційною загрозою для Зеленодольської МТГ є проблема шахтних вод Кривбасу. Хоча викачування і скид шатних вод здійснюється, головним чином, в Кривому Розі, однак вона охоплює територію чотирьох областей: Дніпропетровської, Херсонської, Миколаївської та Кіровоградської. Скиданням шахтних вод займається ДП «Кривбасшахтозакриття». Підприємство

¹⁷ Державне агентство водних ресурсів України . е-Моніторинг <https://emonitoring.davr.gov.ua/>

¹⁸ Екологічний паспорт Дніпропетровської області за 2023 рік <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/ekologichni-pasporty/>

¹⁹ Національна доповідь про якість питної води та стан питного водопостачання та водовідведення в Україні у 2023 р. <https://mtu.gov.ua/content/nacionalna-dopovid-pro-yakist-pitnoi-vodi-ta-stan-pitnogo-vodopostachannya-v-ukraini.html>

відкачує промислові стоки ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», ПРАТ «ЦДЗК», ПРАТ «Суха Балка» і АТ «Кривбасзалізрудком», що містять високі концентрації хлоридів, сульфатів, бромів, йоду, натрію, калію і магнію. Близькість Зеленодольської МТГ до Кривого Рогу зумовлює ймовірне поширення цієї екологічної проблеми на її територію. Також одним із найбільших забруднювачів як води, так і повітря є Криворізька ТЕС.

Водопостачання та водовідведення. Протяжність мереж водопостачання у 2019-2020 роках залишалася на рівні 101,606 км., а у 2021 році була розширена на 16,571 км, що свідчить про розширення мереж водопостачання в громаді. У 2023 році додатково була побудована ще 1,925 км мережі в селі Велика Долина. Загальна протяжність мереж водопостачання станом на березень 2025 р. - 139,5 км.

Протяжність мереж водовідведення залишалася стабільною — 53,8 км, вони охоплювали тільки місто Зеленодольськ.

Загальне споживання питної води зменшувалося з 651,35 тис. м³ у 2019 році до 459,1 тис. м³ у 2023 році. Споживання води населенням зменшилося до 242,89 тис. м³ у 2023 році, тоді як підприємства спожили 216,21 тис. м³ води в тому ж році.

В 2023 році послуги з водопостачання та водовідведення на території Зеленодольської міської ТГ надавало КП «Зеленодольський міський водоканал». Послугою водопостачання були охоплені населені пункти Зеленодольськ, Велика Долина, Мар'янське, а кількість підключених абонентів становила 7925. Послугою водовідведення були охоплені населені пункти Зеленодольськ, Велика Долина, Мар'янське, а кількість підключених абонентів становила 6540.

Однією з головних проблем Зеленодольської міської територіальної громади є відсутність сталого водопостачання, зокрема через російську військову агресію.

Внаслідок чергового обстрілу села Мар'янське, на початку серпня 2022 року, ворожі снаряди прилетіли й на територію насосної станції, розташованої на березі Каховського водосховища, яка на той час здійснювала подачу води місцевим сільгоспвиробникам. Після влучання та розриву снарядів уламками пошкоджено обладнання насосної станції, що технічно унеможливило водоподачу, а саме: ушкоджено всі три насосно-силові агрегати, розвідні трубопроводи, щити управління, силові кабелі струму та трансформаторна підстанція. Всі можливі, з урахуванням завданих обстрілами руйнувань, аварійно-відновлювальні роботи на той час було виконано успішно, проведений пуск насосної станції та заповнення міжгосподарського трубопроводу. На жаль, відремонтувати два інших насосно-силових агрегати, через складності ушкоджень, було технічно неможливо.²⁰

У червні 2023 року військові РФ підірвали Каховську гідроелектростанцію. 6 червня 2023 року здійснено ворожий теракт РФ – підрив Каховської ГЕС. 07 червня 2023 р. село Мар'янське втратило воду, а з 20 червня 2023 вода перестала надходити до каналу міста Зеленодольськ.

Після теракту Каховської ГЕС Зеленодольська громада втратила джерело питної води - Каховське водосховище, яке було основним джерелом водопостачання для громади. Із Каховського водосховища працювали два насоси, один з яких подавав технічну воду через криворізький канал до водосховища у Зеленодольську. Уже тут, у громаді, працювала додаткова станція фільтрування, де очищали воду та постачали населенню. Вода також потрібна місцевій ТЕС, яка забезпечує громаду електроенергією та теплом. Перейти критичну межу, яка необхідна для роботи підприємства, неможливо. До того ж, із режимами економії у громаді є нюанс: для ощадного використання знижували тиск води, але вимкнути її зовсім та подавати за графіком не можна, оскільки від постійних гідроударів порожні труби будуть просто руйнуватись (вони прокладені в 70-х роках).

У громаді є декілька свердловин. Одна з них - у селі Мар'янське - вже обміліла через катастрофу з Каховською ГЕС, бо катастрофа також вплинула на підземні води. У селі Велика Долина є свердловина, яку допомагала оснащувати Програма USAID DOBRE.

Єдиний варіантом для Зеленодольської громади був пошук води під землею. Процес ускладнюється тим, що місто та деякі села стоять на граніті або мають скелястий ґрунт. Це значно здорожчує пошук та і результату не гарантує.²¹

²⁰ Відновлення роботи насосної станції пошкодженої ворожими обстрілами http://dovr.gov.ua/htm_2/Press_centra_NOVINI.htm

²¹ Історії опору, розвитку та подолання викликів: як живуть громади Дніпропетровщини <https://decentralization.ua/news/16846>

Для вирішення проблеми на території Зеленодольської МТГ запустили проєкт з буріння свердловин. У 2023 році у рамках проєкту «Екстрені заходи через підтоплення південних регіонів України внаслідок аварії на дамбі в м. Нова Каховка» завдяки співпраці з представництвом Arche Nova в Україні здійснено буріння двох розвідувальних свердловин для оцінки якості та кількості підземних вод, а завдяки співпраці з представництвом БФ «Небо України» в селі Мар'янське облаштовано 2 бювети питної води, передана бутильована питна вода для жителів села Велика Долина) та с. Мар'янське.²²

Програма DOBRE USAID впродовж 2022-2023 рр надала значну допомогу громаді для подолання наслідків збройної агресії РФ та підтримки життєдіяльності в умовах війни: набори інструментів, новий екскаватор-навантажувач JCB 3 CX Sitemaster, ПЕ труба 2400 м та апарат для зварювання ПЕ труб, тракторні причепа 2 шт, а також обладнання для облаштування пунктів незламності. Очікувалось також насосне обладнання для с. Мар'янського.

З початку повномасштабної агресії Зеленодольській громаді у межах Програми DOBRE USAID були реалізовані три проєкти екстреного реагування. грн., а саме: придбане обладнання для потреб в обігріві, альтернативній енергетиці та облаштування ВПО; підтримка КП «Зеленодольський міський водоканал» для забезпечення потреб жителів села Мар'янське у питній воді і підсилення спроможності КП; у зв'язку із підривом Каховської дамби, оскільки Каховське водосховище було джерелом питного водопостачання для громади, був доставлений екскаватор-навантажувач. Також надана консультаційна підтримка експертом зі систем водопостачання та водовідведення по підбору необхідного насосного обладнання. В результаті у квітні 2024 року поставлені та встановлені насос моноблочний зі САУ, 30 кВт, насос моноблочний зі САУ, 11 кВт. На насосній станції с. Мар'янське; насоси дренажні на водоочисних спорудах та полігоні у місті Зеленодольськ.²³

Стан земельних ресурсів (ґрунтів). Загальна площа земельних ресурсів громади складає 31191,401 га. (таблиця 2.6), з яких 75% – землі сільськогосподарського призначення.

Таблиця 2.6. Земельні ресурси Зеленодольської міської територіальної громади

Вид земель	Площа, га	Питома вага, %
Сільськогосподарського призначення	23307,44	75
Лісгосподарського призначення	1014,7819	3
Забудовані землі, в т.ч.:	1697,3839	5
- під житловою забудовою	153,2606	
- землі промисловості	20,9732	
- землі, які використовуються у комерційних цілях	14,9589	
- землі громадського призначення	49,034	
- землі, які використовуються для транспорту та зв'язку	244,9913	
- землі, які використовуються для технічної інфраструктури	702,3491	
- землі, які використовуються для відпочинку та інші відкриті землі	511,8168	
- Землі під водою (водні ресурси), в т.ч.:	4971,0987	16
- відкриті заболочені землі та землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом	200,6949	1
Всього:	31191,401	100

Зеленодольська міська територіальна громада розташована в зоні інтенсивного землеробства. Прилеглі землі використовуються для сільськогосподарського виробництва. Тривала промислова і сільськогосподарська діяльність широко охопила територію громади і призвела до формування нових типів ландшафтів: техногенного та агрокультурного. Техногенний ландшафт, особливості формування і структури якого обумовлені виробничою діяльністю

²² Звіт міського голови за 2023 рік (частина 2)

²³ Життя громад України. Зеленодольська громада очима журналіста <https://www.nove.in.ua/2024/06/21/zhyttia-hromad-ukrainy-zelenodolska-hromada-ochyma-zhurnalista/>

людини, пов'язаної з використанням потужних технічних засобів, сформувався на території промайданчику Криворізької ТЕС, золівдвалу, та самого міста.

На території громади переважають чорноземи звичайні неглибокі малогумусні та чорноземи південні малогумусні та слабкогумусовані на лесах. Найбільш раціональними культурами для вирощування на чорноземних ґрунтах є різноманітні зернові, а також технічні культури (соняшник, рапс, цукровий буряк) у обмежених масштабах та за умов суворого дотримання агротехнічних правил. Оскільки ґрунти громади інтенсивно використовуються в сільському господарстві, багато земель є виснаженими і потребують заходів відновлення та рекультивування. Рекультивації також доцільно піддавати землі із порушеним чи зруйнованим ґрунтовим покривом.²⁴

Використання земель без чіткого еколого – економічного та соціального обґрунтування стає причиною виникнення багатьох негативних явищ як екологічної, так і економічної природи. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель, відсутність ротації сівозмін призводить до зниження родючості ґрунтів через їх переущільнення, втрати грудкувато-зернистої структури, водопроникності та аераційної здатності з усіма екологічними наслідками, що звідси випливають.

За антропоєкологічною оцінкою, сумарне пестицидне навантаження на ґрунти (в умовних одиницях Кс) в межах громади оцінюється як дуже несприятливе. Для вирішення проблеми забруднення ґрунтів пестицидами необхідно впроваджувати органічне землеробство та біологічні методи захисту рослин.

Серед комплексу агротехнічних заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів, підтримання позитивного балансу поживних речовин у них, важливе місце належить внесенню мінеральних та органічних добрив.

Водночас проблемою для ґрунтового складу громади є високий вплив вітрової ерозії. Загалом рівень деградованості земель Зеленодольської міської територіальної громади оцінюється на рівні 30-40%, що є одним з найвищих показників у Дніпропетровській області.²⁵

Також джерелом забруднення ґрунтів у громаді є автотранспорт та стихійні сміттєзвалища. Варто зауважити, що забруднені ґрунти є вторинним джерелом забруднення підземних та поверхневих вод, а також атмосферного повітря через незадовільний стан покриття вулиць, недостатню кількість зелених насаджень.

Після руйнування греблі Каховської ГЕС у червні 2023 року актуалізувалась ще одна серйозна екологічна проблема - токсичне забруднення мулів на дні водосховища. Українська природоохоронна група (UNCG) провела дослідження, щоб зрозуміти масштаби цього забруднення. 119 проб ґрунту з різних зон колишнього водосховища (донні відклади, зони затоплення, осушені території) були досліджені в лабораторіях Canterbury Christ Church University (Великобританія). За результатами дослідження з'ясовано, що за 70 років експлуатації на дні накопичилися великі обсяги мулу, що містять як органічні, так і токсичні забруднення, а 94% проб ґрунту мають перевищення ГДК важких металів.

Основні забрудники: миш'як (As), свинець (Pb), стронцій (Sr), цинк (Zn).

Концентрації цих металів перевищують норми в 7-17 разів. Це є джерелом потенційної небезпеки для громади, оскільки метали накопичуються в ґрунті, що створює ризик потрапляння токсичних речовин у харчовий ланцюг та є джерелом загрози для екосистем і здоров'я людей у районах, які постраждали від затоплення. Особливу увагу слід звернути на рухомі форми металів, які легко переходять у рослини, погіршуючи стан екосистем.

Забруднення важкими металами робить колишнє дно водосховища непридатним для сільського господарства.²⁶

У зв'язку із військовою агресією РФ велика частина земель сільськогосподарського призначення на сьогодні являється потенційно забрудненими вибухонебезпечними предметами. Незважаючи на це в звітному періоді сільськогосподарські товаровиробники провели збиральну

²⁴<https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Administratsiya/Strukturni%20pidrozdily/Departament%20ekolohii%20ta%20pryrodneykh%20resursiv/Tsilovi%20prohramy/2023/02.08.2023/1.%20Rehionalnyi%20plan%20upravlinnia%20vidkhodamy%20u%20Dnpr.obl.%20do%202030%20roku.pdf>

²⁵<https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Administratsiya/Strukturni%20pidrozdily/Departament%20ekolohii%20ta%20pryrodneykh%20resursiv/Tsilovi%20prohramy/2023/02.08.2023/1.%20Rehionalnyi%20plan%20upravlinnia%20vidkhodamy%20u%20Dnpr.obl.%20do%202030%20roku.pdf>

²⁶ Токсичний спадок Каховського водосховища <https://uncg.org.ua/toksychnyj-spadok-каховського-водосховища/>

кампанію 2024 року та посівну озимих культур на 2025 рік. Створено реєстр сільськогосподарських товаровиробників, які мають в оренді земельні ділянки на території Зеленодольської міської ТГ.²⁷

Основними напрямками розвитку сільського господарства Зеленодольської територіальної громади (в основному с. Велика Долина та с. Мар'янське) є виробництво зернових, технічних, овочевих культур, м'ясо-молочної продукції. Одним із викликів лишається загроза забруднення земель с/г призначення вибухонебезпечними предметами. Та значні збитки аграріям завдані внаслідок обстрілів територій військами РФ у 2022 році.²⁸

Надра. На території населених пунктів Зеленодольської міської територіальної громади відсутні родовища корисних копалин.

В Дніпропетровській області підтоплюються населені пункти, що використовують значні обсяги води без належного водовідведення. Підтоплення ймовірно може зазнавати місто Зеленодольськ. Процес підтоплення є найбільш поширеним серед сучасних екзогенних геологічних процесів та проявляється як у природних умовах, так і під впливом техногенних чинників. Суть даного процесу – це підйом рівня ґрунтових вод та стійке порушення природного режиму зволоження, що викликає несприятливі зміни геологічного середовища. Основними чинниками, що сприяють розвитку підтоплення, є: порушення підземного і поверхневого стоку під впливом фільтрації із каналу Дніпро-Кривий Ріг, великих водосховищ – Каховського, Південного, господарських ставків, відстійників, ставків-накопичувачів промислових і шахтних вод, меліорація земель, забудова територій, втрати із комунікацій та ін. Активізація карстового процесу можлива у районах гідротехнічних і меліоративних систем (Каховське водосховище, частина якого знаходиться на території Зеленодольської міської територіальної громади).²⁹

Біорізноманіття, природоохоронні території та об'єкти. Екологічна мережа Дніпропетровської області. Метою створення національної екомережі є формування територіально єдиної системи, побудованої відповідно до забезпечення можливості природних шляхів міграції та поширення видів рослин і тварин, яка б забезпечувала збереження природних екосистем, видів рослинного і тваринного світу та їх популяцій (рис. 2.4).

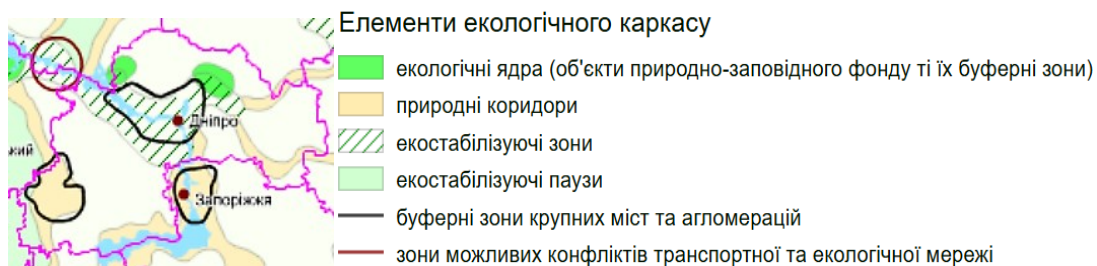

Рисунок 2.2. Схема елементів Національної екомережі на території Дніпропетровської області³⁰

З метою розширення площі територій природоохоронного призначення, поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття у 2017 році рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/УІІ затверджено Схему екомережі (рис. 2.5).

²⁷ Звіт міського голови про роботу виконавчого комітету Зеленодольської міської ради за період роботи з грудня 2023 року по листопад 2024 року

²⁸ Звіт про виконання Програми (Плану) соціально-економічного розвитку Зеленодольської міської територіальної громади за 2023 рік

²⁹ Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2023 рік. <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stand-navkolyshnogo-seredovyssha-v-ukrayini/>

³⁰ Національна екологічна мережа. <https://geomap.land.kiev.ua/ecology-11.html>

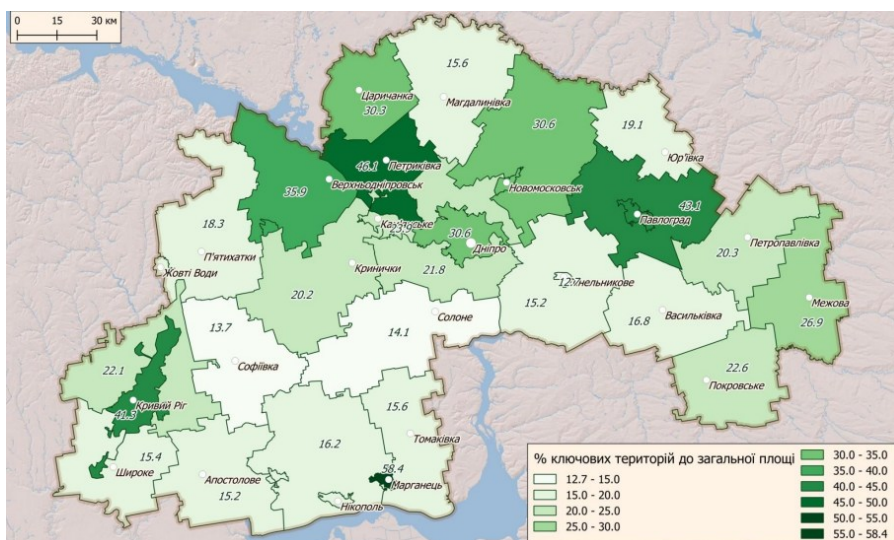

Рисунок 2.3. Частка ключових територій екомережі у загальній площі земель Дніпропетровської області³¹

Загальна площа ключових територій екомережі Дніпропетровської області складає 798 788 га, а в Криворізькому районі, де розташована Зеленодольська міська територіальна громада - 103 141 га (або 18,0 % загальної площі району).³²

Антропогенні чинники призводять до зменшення площ природних екосистем, фрагментації середовищ проживання, зниження біологічного різноманіття, деградації ґрунтів, забруднення водних ресурсів, а також до змін в структурі ландшафтів. Це підвищує вразливість екосистем та знижує їх здатність до самовідновлення.

В Зеленодольській міській територіальній громаді не розроблено місцевої схеми формування екологічної мережі.

Стан біорізноманіття. У статті 2 Конвенції про біологічне різноманіття (1992) термін біорізноманіття визначається як розмаїття живих організмів з усіх джерел, зокрема наземних, водних екосистем та екологічних комплексів, складовими яких вони є. Це поняття охоплює розмаїття в межах виду, між видами і розмаїттям екосистем.

Флора. У 2011 році провідними науковими установами області в галузі вивчення біорізноманіття було створено видання: «Червона книга Дніпропетровської області. Рослинний світ». Це друге (після Донецької області) повномасштабне видання обласної Червоної книги рослин в Україні.

Вона є основою для охорони та відтворення видів рослин, занесених до Червоної книги України та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів рослинності, а також видів, що охороняються на регіональному рівні (Червоний список видів рослин і тварин Дніпропетровської області (рішення обласної ради від 27.12.2011 №219-10/У1).

У списку наведено 451 вид рідкісних та зникаючих рослин, що охороняються на території Дніпропетровської області. Серед них – 16 видів занесені до Світового Червоного списку, 27 – до Європейського Червоного списку, 82 – до Червоної книги України.

Рідкісні та червонокнижні рослини є важливими індикаторами стану природних екосистем: ковила Лессінга та ковила українська є важливими елементами степових екосистем та свідчать про наявність незайманих степових ділянок; плодоріжка болотна (зозулинець болотний) – рідкісний вид орхідей, що зростає на вологих луках та болотах і свідчить про збереження природного стану водно-болотних угідь; сон-трава – є показником здорових лісостепових екосистем.

³¹ Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2023 рік. <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyi-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stan-navkolyshnogo-seredovyshha-v-ukrayini/>

³² Там же.

Зеленодольська МТГ розташована в степовій зоні України. Рослинний світ громади дуже різноманітний, від степових трав до лісових дерев. Рослинний світ Зеленодольської МТГ має велике значення для місцевої економіки. Степи використовуються для випасу худоби, луки – для сінокошу, а водойми – для риболовлі та полювання. Рослинний світ Зеленодольської МТГ також має велике значення для рекреації.

Степова рослинна формація – найпоширеніша на території Зеленодольської МТГ. Вона складається з трав'янистих рослин, таких як ковила, тимофіївка, пирій, люцерна, конюшина, волошка, ромашка, подорожник, лопух, кропива, м'ята, чебрець, звіробій. Крім цих поширених рослин, у громаді можна знайти й багато інших видів. До них належать дикі квіти, ягоди, гриби та горіхи. Найбільш поширеними на території громади деревами є дуб, береза, осика, тополя, верба, клен, ясен, липа. В ярах і балках є чимало чагарників, зокрема таких як терен, шипшина, глід, жостір, калина, бузина, малина, ожина. Громада вживає заходів для захисту свого рослинного світу.

Фауна. На території Дніпропетровської області зустрічаються 132 види тварин, занесених до Червоної книги України, з них круглих черв'яків – 1, кільчастих черв'яків – 2, членистоногих – 66, хордових – 63.

Також зустрічаються 49 видів тварин, що занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори та перебувають під загрозою зникнення (CITES); 258 видів тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції); 87 видів, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS); 56 видів, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA); 8 видів, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS).

Фауна Зеленодольської МТГ має велике значення для екосистеми території. Тварини допомагають регулювати чисельність інших видів, запилювати рослини та розповсюджувати насіння. Залежно від середовища існування, тваринний світ представлений прибережно-річковим, чагарниково-узлісним, степовим та петрофільно-степовим комплексами. Біля невеликих ставків у балках можна спостерігати коловодних птахів, зустрічаються фазани, у степу – зайців, лисиць, сліпаків, тхорів. На кам'янистих ділянках є популяції видів плазунів, таких як гадюка степова, полоз каспійський (жовтобрюх). Ентомологічна складова представлена всіма основними рядами. Рідкісні вид комах трапляються серед жуків, метеликів, прямокрилих, перетинчастокрилих, клопів, бабок тощо. Багато цих тварин можна знайти в лісах, полях, водоймах та інших природних середовищах Зеленодольської МТГ. Деякі з них також живуть у селах та містах громади.

Природні території та об'єкти. Об'єкти природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі. Наступні природні ядра екомережі місцевого значення (території/об'єкти), які зачіпають територію Зеленодольської громади, резервуються для створення нових або розширення існуючих об'єктів природно-заповідного фонду:

- 1) Осокорівсько-Костромський - 4 км на схід від с. Велика Долина;
- 2) Мар'янський - між селами Новосеменівка, Мар'янське;
- 3) Балка Шмиглова - на південь від с. Мар'янське.³³

Відповідно до схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області в межах Зеленодольської міської територіальної громади знаходяться також нововиявлені території екомережі Криворізького (раніше Апостолівського) району Дніпропетровської області «Узбережжя Каховського водосховища» та «Система водосховищ і каналів» (рішення Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2017 №176-8/VII «Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області») (рис. 2.6).

³³ Екологічний паспорт Дніпропетровської області за 2023 рік <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoring/ekologichni-pasporty/>

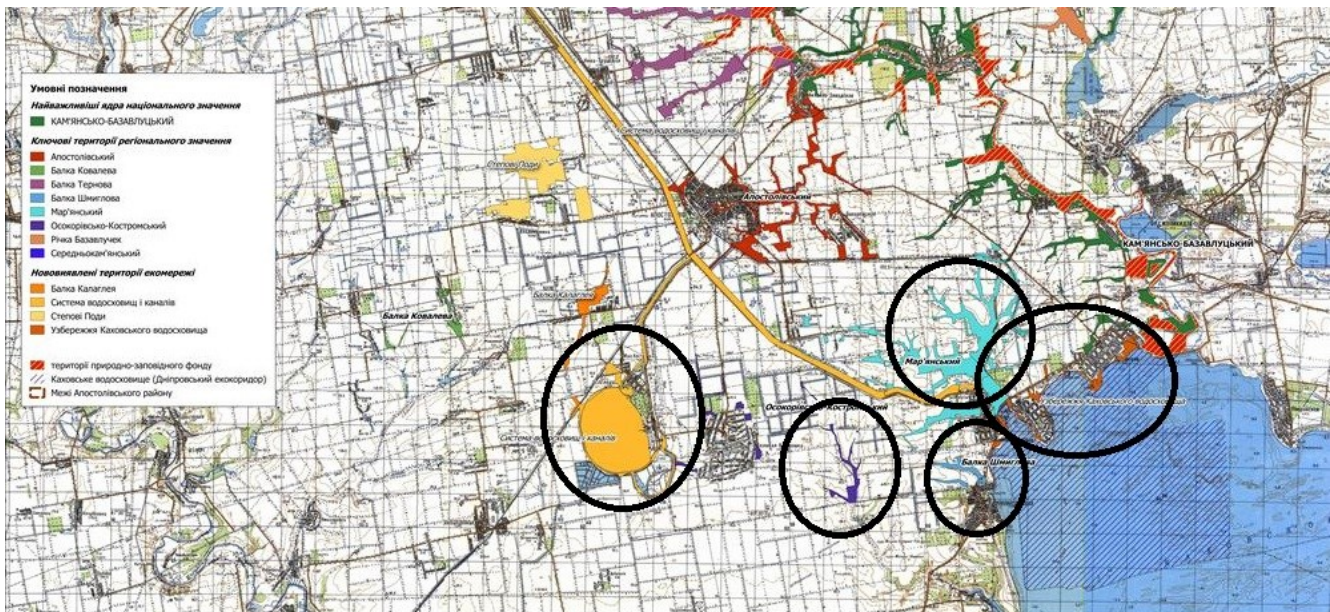

Рисунок 2.6. Території екомережі Криворізького (раніше Апостолівського) району Дніпропетровської області в межах Зеленодольської міської територіальної громади

На території Зеленодольської міської територіальної громади розташована невелика частина об'єкту природного фонду, який входить до складу Смарагдової мережі – екологічної мережі, яка сприяє збереженню біологічного різноманіття у Європі – Каховське водосховище (Kakhovske Reservoir, реєстраційний номер – UA0000106) із загальною площею 218119 га (рис. 2.7)³⁴. Фауна Каховського водосховища до трагедії рф налічувала понад 150 видів зоопланктону та 55 видів риб. Пов'язані з Каховським водосховищем водно-болотні угіддя були середовищем існування понад 150 видів диких птахів на різних етапах їх життєвого циклу, в тому числі тих, що охороняються міжнародними договорами України.

Один з найбільших впливів цієї катастрофи – на рибні ресурси. Україна втрачає величезні рибні запаси, оскільки Каховське водосховище - одне з найбільших в Україні місць концентрації прісноводних промислових видів риб.

Через майже повне зникнення Каховського водосховища на цій території зникне низка видів птахів, які гніздяться в цих місцях (зокрема, мартини, крячки тощо). Оцінити вплив осушення водосховища на популяцію до кінця наразі не можливо.

Разом з інформацією про загибель рибного населення, можна стверджувати, що переважна більшість всіх живих організмів, що населяли Каховське водосховище вже. Зокрема це низка безхребетних, які складали основну тваринну біомасу водосховища, насамперед молюски (наприклад, двостулкові молюски), різні види двокрилих (*Chironomus*, підродина *Culicinae*), що слугують кормовою базою риб, птахів, амфібій та ін.

Внаслідок катастрофічного зниження рівня води у водосховищі зникнуть водні та прибережно-водні рослини Каховського водосховища. Натомість, їх місце займуть інвазійні чужорідні рослини – злинка канадська (*Erigeron canadensis*), амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia*), золотарник пізній (*Solidago gigantea*) та ін. Загалом, зона оголення дна водосховища стане найбільшим в регіоні осередком розмноження небезпечних інвазійних видів.

³⁴ UA0000106 Kakhovske Reservoir <https://natura2000.eea.europa.eu/Emerald/SDF.aspx?site=UA0000106>

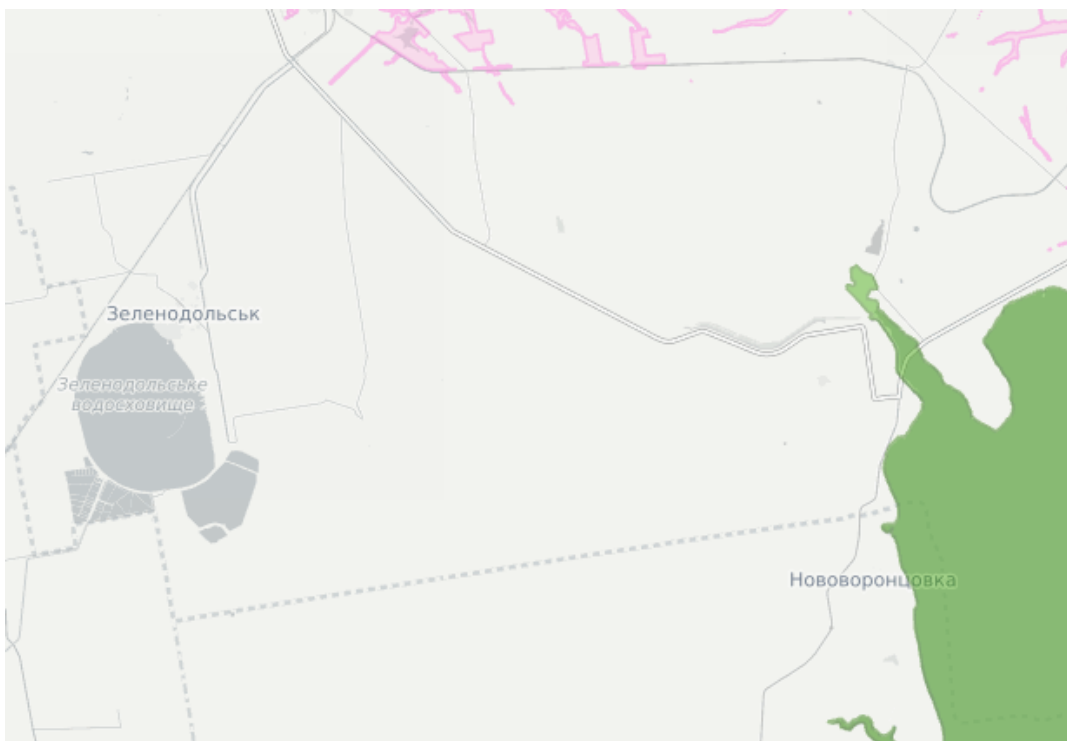

Рисунок 2.7. Об'єкт Смарагдової мережі на території Зеленодольської міської територіальної громади (UA0000106 Kakhovske Reservoir)

Всі живі організми співіснують в природі і формують біотопи (природні оселища), своєрідні “різновиди природи”, що також бувають рідкісними і охороняються на загальноєвропейському рівні. Загалом, на території, що потрапила під вплив екологічної катастрофи таких рідкісних типів оселищ (біотопів), які знаходяться під охороною Бернської конвенції, було виявлено 38. Саме для їх охорони в Україні були створені території Смарагдової мережі. Найбільше від осушення постраждають водні біотопи та біотопи, характерні для перезволожених територій.³⁵

Наслідки теракту негативно вплинуть на території Смарагдової мережі, зокрема UA0000106 Kakhovske Reservoir (218119 га), що знаходиться у межах Зеленодольської міської територіальної громади.

Рекреаційні зони та об'єкти культурної спадщини. Об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО на території Зеленодольської міської територіальної громади немає.

Майже 75% усіх земель Зеленодольської міської територіальної громади – землі сільськогосподарського призначення. Землі громадського призначення займають лише 49,034 га або 0,0016% усіх земель громади. Землі рекреаційного призначення на території громади становлять 511,8168 га або 0,016% усіх земель громади. На території громади знаходиться великий парк.

Адміністративний центр Зеленодольської міської ТГ м. Зеленодольськ розташоване на березі водосховища Криворізької ТЕС (Зеленодольське водосховище). Вздовж водосховища упорядковані пляжі (дитячий та дорослий), пірс, середовище для бізнесу та паркова зона, створюючи неперервну природну зону, переважно вільну від індивідуальних транспортних засобів. Наразі це основна ділянка для рекреації як місцевих, так і приїжджих різних цільових та вікових груп.

Водночас на території громади проводяться заходи з озеленення. Наприклад, у 2023 році здійснено наступні заходи з озеленення:

³⁵ Наслідки підриву росіянами Каховської ГЕС для природи і чи варто відновлювати ГЕС: розповіли науковці <https://kakhovka.rayon.in.ua/news/712253-naslidki-pidrivu-rosiyanami-kakhovskoi-ges-dlya-prirodi-i-chi-varto-vidnovlyuvati-ges-rozpovili-naukovtsi/amp>

- висаджено 800 дерев, 6800 кущів;
- влаштовано нові клумби;
- видалено аварійні дерева;
- влаштовано полив по вул. Святкова – 500 м;
- створено квіткові композиції.³⁶

Стан управління відходами. Дніпропетровська область – одна з найбільш промислово розвинених областей України.

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області, на підприємствах області протягом 2023 р. утворилося 131070,685 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 16,359 тис. тон становлять відходи I-III класів небезпеки, 35472,015 тис. тон (близько 27 %) - обсяг відновлених відходів, 0,452 тис. тон – спалено, у тому числі з метою одержання енергії, 69976,564 тис. тон - видалено та направлено в сховища організованого складування (поховання). Найбільшу частку утворення відходів у 2023 році становлять інші мінеральні відходи, змішані та недиференційовані матеріали, хімічні відходи, а також побутові та подібні відходи згорання.

Водночас великою проблемою для області є боротьба з несанкціонованими сміттєзвалищами. Через неналежну систему управління побутовими відходами в населених пунктах, як правило у приватному секторі, відсутністю системи окремого збирання, сортування побутових відходів велика кількість побутових відходів в області потрапляє на несанкціоновані, неконтрольовані сміттєзвалища.

З 01.01.2025 року встановлено тариф на послугу з вивезення рідких побутових відходів, які надаються КП «Зеленодольський міський водоканал» (калькуляційна одиниця – 1 м³) (табл.2.7.).

Рішенням виконкому Зеленодольської міської територіальної громади від 19 грудня 2024р. № 208 «Про визначення суб'єкта господарювання на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів на території м. Зеленодольська та с. Мала Долина на 2025 рік» визначено на 2025 рік комунальне підприємство «Зеленодольський міський водоканал» суб'єктом господарювання на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів на території м. Зеленодольська та с. Мала Долина строком на один рік та встановлено на 2025 рік тариф на послугу з управління побутовими відходами на території м. Зеленодольська та с. Мала Долина з урахуванням вартості послуги із збирання та перевезення побутових відходів, визначеної за результатами конкурсу з визначення суб'єктів господарювання на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів, в розмірі 204,31 грн/м³.³⁷

Суб'єктом господарювання, який здійснює видалення побутових відходів на 2025 рік визначено комунальне підприємство «Зеленодольський міський водоканал» з наступними умовами: обсяги зібраних змішаних побутових відходів для їх видалення – 18579 м³. Операція з видалення побутових відходів - D1 Розміщення на поверхні чи в землі, у тому числі захоронення тощо. На об'єкт оброблення відходів будуть направлятися зібрані побутові відходи для здійснення операцій з видалення з м. Зеленодольськ та с. Мала Долина (рішення виконкому Зеленодольської міської територіальної громади від 19 грудня 2024р. № 209 «Про визначення суб'єкта господарювання, який здійснює видалення побутових відходів на 2025 рік»).

Кількість підключених абонентів складає 5542. Частка домогосподарств з договорами про централізоване вивезення відходів становить 74 % від загальної кількості.

³⁶ Звіт міського голови за 2023 рік (частина 2)

³⁷ Про визначення суб'єкта господарювання на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів на території м. Зеленодольська та с. Мала Долина на 2025 рік <https://zelenodolsk.otg.dp.gov.ua/rishennya-gromadi/pro-vyznachennia-subiekta-hospodariuvannia-na-zdiisnennia-operatsii-iz-zbyrannia-ta-perevezennia-pobutovykh-vidkhodiv-na-terytorii-m-zelenodolska-ta-s-mala-dolyna-na-2025-rik-2>

³⁸ Про визначення суб'єкта господарювання, який здійснює видалення побутових відходів на 2025 рік <https://zelenodolsk.otg.dp.gov.ua/rishennya-gromadi/pro-vyznachennia-subiekta-hospodariuvannia-iakyi-zdiisniue-vydalennia-pobutovykh-vidkhodiv-na-2025-rik-2>

Таблиця 2.7. Тариф на послугу з вивезення рідких побутових відходів, які надаються КП «Зеленодольський міський водоканал»³⁹

Статті калькуляції	од виміру	варт. од.	норма витрат		сума витрат				Вартість послуг вивезення рідких відходів (грн. за 1 куб.м)
			на 1 км. пробігу	на 1 бочку (закач., викач. та промив.)	на 1 км пробігу	на 6 км пробігу	на 1 бочку (закач., викач. та промив.)	на послугу (пробіг 6 км разом з 1 бочкою)	
Прямі витрати:									0,00
Матеріали:					13,07	78,43	160,07	238,5	79,50
зап. частини									
бензин А 95	грн./л	50,00	0,245	3	12,25	73,5	150,00	223,50	74,50
олія 15w40	грн./л	101,7	2,10%	2,10%	0,52	3,14	6,41	9,55	3,18
нігрол	грн./л	165,13	0,30%	0,30%	0,12	0,73	1,49	2,21	0,74
літол	грн./л	288,9	0,25%	0,25%	0,18	1,06	2,17	3,23	1,08
Оплата праці:									
підсобний робітник (слюсар)	грн./міс	14377					86,61	86,61	28,87
Водій автотранспорт. засобу	грн./міс	16847			2,03	12,18	101,49	113,67	37,89
ЄСВ (22%)					0,45	2,68	41,38	44,06	14,69
Витрати на ремонт та тех.обсл. (у т.ч. шланг, шини та інші запчаст)					2,86	17,16	35,21	52,37	17,46
Разом прямі витрати					18,41	110,45	424,76	535,20	178,40
Загальновиробничі витрати					6,59	39,54	152,06	191,60	63,87
Адміністративні витрати					1,00	6,00	23,07	29,07	9,69
Загальна вартість					26,00	155,99	599,89	755,88	251,96
Рентабельність					3,12	18,72	71,99	90,71	30,24
Разом вартість без ПДВ					29,12	174,71	671,88	846,59	282,20
ПДВ (20%)					5,82	34,94	134,38	169,32	56,44
Загальна вартість з ПДВ					34,94	209,6	806,2	1 015,8	338,60

Здоров'я населення та інфраструктура. Станом на 31.12.2023 року в Зеленодольській міській територіальній громаді проживало 16164 осіб, з них 10972 осіб проживали у місті Зеленодольську, 2804 – у селі Мар'янському, 1812 – у селі Велика Долина і 576 – у селі Мала Долина.⁴⁰ Станом на 31.12.2023 року чисельність зареєстрованого на території громади населення збільшилась на 5% в порівнянні з 31.12.2022 року. Причиною зростання даного показника є те, що територія громади стала більш безпечною в порівнянні з 2022 роком, найближче до тимчасово окупованих територій знаходилось с. Мар'янське. Зеленодольська громада є міською громадою, 68% мешканців проживають у місті Зеленодольську.

Війна має суттєво впливає на чисельність і структуру населення громади. Основними наслідками є:

- збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб (як із зони бойових дій, так і з інших громад), що змінює демографічний склад громади.
- економічні труднощі та зменшення чисельності працездатного населення через еміграцію та мобілізацію.
- зниження рівня народжуваності і зростання смертності, особливо серед цивільних осіб.

³⁹ Про встановлення тарифу на послугу з вивезення рідких побутових відходів <https://zelenodolsk.otg.dp.gov.ua/rishennya-gromadi/provstanovlennia-taryfu-na-posluhu-z-vyvezennia-ridkykh-pobutovykh-vidkhodiv-2>

⁴⁰ Звіт про виконання Програми (Плану) соціально-економічного розвитку Зеленодольської міської територіальної громади за 2023 рік

– психологічні травми та соціальна дезорганізація, що можуть мати довгострокові наслідки для стабільності громади.

Варто зазначити, що з початком повномасштабного вторгнення 90% населення виїхало з громади, але поступово люди повертаються додому.⁴¹

Мережу закладів охорони здоров'я у Зеленодольській міській територіальній громаді формує один заклад охорони здоров'я КНП «Зеленодольський центр первинної медико-санітарної допомоги» Зеленодольської міської ради, до складу якого входять: міська лікарська амбулаторія ЗПСМ с. Велика Долина та сільська лікарська амбулаторія ЗПСМ с. Мар'янське.

Технічний стан медичних закладів:

1) КНП «Зеленодольський центр первинної медико-санітарної допомоги» має можливість надавати медичні послуги, на сьогодні є повністю автономним, завдяки співпраці з партнерами, заклад має оновлений автопарк, ремонт приміщення амбулаторії, облаштоване укриття, будівля повністю автономна на випадок екстрених ситуацій (котельня, свердловина, сонячна станція в процесі встановлення). Потребує капітального ремонту корпусу площею 680,9 м³, який може бути використаний для реабілітації військових. Також є потреба придбання нового, сучасного медичного обладнання для облаштування фізіотерапевтичного кабінету.

2) Сільська лікарська амбулаторія в селі Велика Долина також може надавати послуги, але потребує автономії в частині теплопостачання, водопостачання та енергопостачання.

3) Сільська лікарська амбулаторія в селі Мар'янське розташована в великій старій будівлі, що не є ефективною для використання. Заклад потребує модернізації або заміни на модульну амбулаторію з автономним забезпеченням ресурсів.

У кожній з амбулаторій у Зеленодольській міській територіальній громаді існує нестача медичних працівників, що ускладнює забезпечення якісних послуг для громади. Це вимагає стратегій залучення і підтримки кадрів, можливо, через додаткові соціальні та матеріальні стимули для медичних працівників.

Кількість штатних посад по КНП «Зеленодольський центр первинної медико-санітарної допомоги» станом на 01.01.2024 року - 90,25 одиниць, в тому числі утримуються за рахунок коштів НСЗУ – 41,25 шт.од., за рахунок коштів міської ради – 49,0 шт.од., з них

- лікарі – 13,75 шт.од. ;
- середній медичний персонал – 34,25 шт. од.,
- молодший медичний персонал – 6,0 шт.од.,
- спеціалісти – 11,75 шт.од.;
- молодший обслуговуючий персонал – 24,5 шт.од.,

Станом на 31.12. 2023 року зайнято штатних посад 85,25 шт.од., в тому числі за рахунок коштів НСЗУ- 38,0 шт.од., за рахунок коштів міської ради – 47,25 шт.од. Наявні вакансії – 5,0 шт. од.

У кожній з амбулаторій наявна нестача медичних працівників, що ускладнює забезпечення якісних послуг для громади. Це вимагає стратегій залучення і підтримки кадрів, можливо, через додаткові соціальні та матеріальні стимули для медичних працівників.

Ліжковий фонд – ліжка денного стаціонару 30 шт., в тому числі у м. Зеленодольськ - 15, у амбулаторії с. Мар'янське -10, амбулаторії с. Велика Долина - 5. Фактична кількість ліжко-днів за 2023 рік – 6860, в тому числі: в амбулаторії с. Мар'янське – 2091; в амбулаторії с. Велика Долина – 1045; в амбулаторії м. Зеленодольськ – 3724.

Фактична кількість лікарських відвідувань за 12 місяців - 39,1 тис., в тому числі лікарів сімейної медицини – 25,1 тис., лікарів, які утримуються за рахунок коштів міського бюджету – 14,0 тис., кількість пролікованих хворих становила 30559 осіб.

КНП «Зеленодольський центр первинної медико-санітарної допомоги» ЗМР за 12 місяців 2023 року отримав дохід в сумі – 20547,1 тис. грн., в тому числі:

- від Національної служби здоров'я України (НСЗУ) – 9619,2 тис. грн.;

⁴¹ Життя громад України. Зеленодольська громада очима журналіста <https://www.nove.in.ua/2024/06/21/zhyttia-hromad-ukrainy-zelenodolska-hromada-ochyma-zhurnalista/>

- кошти місцевого бюджету (місцева програма «Розвитку та фінансової підтримки комунального некомерційного підприємства «Зеленодольський центр первинної медико-санітарної допомоги» Зеленодольської міської ради на 2022-2024 роки») – 10549,5 тис. грн.
- від орендної плати – 2,5 тис. грн.
- від відшкодування комунальних послуг за орендовані приміщення – 30,0 тис. грн..
- від благодійної діяльності – 334,7 (гуманітарна допомога)– у вигляді медикаментів та перев'язувальних матеріалів;
- від надання платних послуг (забір крові з вени) – 6,3 тис. грн.;
- інші доходи – 4,9 тис. грн, відшкодування шкоди заподіяної підприємству за рішенням суду.

Витрати за фінансовим планом за 12 місяців 2023 року склали 20629,5 тис. грн. Для забезпечення проведення витрат в 2023 році задіяні залишки грошових коштів НСЗУ та власних надходжень попередніх років - 314,4 тис. грн. (згідно фінансового плану на 2023 рік планувався нульовий фінансовий результат із використанням залишку грошових коштів на 01.01.2023 року в сумі 466,8 тис. грн., фактично використано 314,4 тис. грн., залишилось не використаним – 152,4 тис. грн).

Встановлено систему пожежної сигналізації, систему оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей на суму 361 279 грн

Реалізується проект «Покращення умов надання первинної медичної допомоги у міській лікарській амбулаторії Зеленодольського ЦПМСД», що фінансується Урядом Федеративної Республіки Німеччини через Німецький банк розвитку. У 2023-2024 рр ремонтні роботи тривали. Загальна вартість понад 22,5 млн.грн. Внесок з місцевого бюджету – пожежна сигналізація – 373 755 грн. та меблі, обладнання.

Медичні послуги є пріоритетними в громаді.⁴²

Проводиться активна співпраця з фахівцями міжнародних організацій щодо надання психологічної допомоги мешканцям громади.

Організовані заходи з забезпечення роботи медичних мобільних бригад гінеколога, кардіолога на території громади – БО «100 відсотків життя», БФ «Світло Надії Кривий Ріг».

Організовані перевезення осіб з інвалідністю до районних та обласних закладів охорони здоров'я за допомогою мобільної бригади БФ «Право на захист» – 4 особи.⁴³

Станом на 01.12.2024 року в Зеленодольській МТГ проживає 2162 дітнини, з них 440 дітей із числа внутрішньо-переміщених осіб.

Служба у справах дітей Зеленодольської міської ради вживає вичерпних заходів з метою соціального захисту дітей із сімей, які перебувають в складних життєвих обставинах. Проводяться заходи та відповідна робота профілактично-роз'яснювального характеру з батьками, дітьми та іншими членами родин щодо подолання сім'єю складних життєвих обставин. Здійснювався контроль за умовами проживання дітей в цих сім'ях та дітей, які виховуються в сім'ях опікунів/піклувальників, здійснювався контроль за житловими приміщеннями, в яких зареєстровані діти, які знаходяться в прийомних сім'ях, в інтернатних закладах та під опікою. Постійно приймається участь у судових засіданнях з питань позбавлення батьків батьківських прав, визначення місця проживання дитини, питання щодо реєстрації/зняття з реєстрації місця проживання малолітніх/неповнолітніх дітей без згоди другого з батьків, тощо.

Складено 117 актів умов проживання та утримання неповнолітніх дітей, з них: у м. Зеленодольську – 82, у с. Велика Долина – 18, у с. Мала Долина – 5, у с. Мар'янське – 12.

Здійснюється постійний контроль за умовами проживання 13 дітей, які усиновлені та проживають на території Зеленодольської територіальної громади.

Станом на 01.12.2024 року на первинному обліку дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, перебуває

- 58 дітей, з яких 14 дітей-сиріт та 44 дітнини, позбавлених батьківського піклування.

⁴² Звіт про виконання Програми (Плану) соціально-економічного розвитку Зеленодольської міської територіальної громади за 2023 рік

⁴³ Звіт міського голови про роботу виконавчого комітету Зеленодольської міської ради за період роботи з грудня 2023 року по листопад 2024 року

З 58 дітей:

- 40 дітей перебуває під опікою/піклуванням;
- 16 дітей виховуються в ПС та ДБСТ;
- 1 дитину влаштовано на повне державне утримання;
- 1 дитину влаштовано в МГБ.

Протягом 2024 року 6 дітям надано статус дітей – сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, з них 5 дитини влаштовано до сімейних форм виховання, 1 дитина влаштована до інституційного закладу.

Наразі, на території нашої громади проживає 14 дітей-сиріт, з них у м. Зеленодольську – 7, у с. Велика Долина – 2 та у с. Мар'янське – 5;

44 дитини, позбавлених батьківського піклування, з них: у м. Зеленодольську – 36 дітей, в с. Велика Долина – 3 дітей, в с. Мар'янське – 1 дитина, в с. Мала Долина – 4 дитини.

Станом на грудень 2024 року 12 опікунів/піклувальників разом з 15 дітьми – сиротами та дітьми позбавленими батьківського піклування, у зв'язку із збройною агресією російської федерації проти України знаходяться за межами держави.

Станом на грудень 2024 року на обліку в службі у справах дітей Зеленодольської міської ради перебуває 22 дітей з 10 сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

З батьками та дітьми проводилися профілактична робота щодо належного виконання батьківських обов'язків, здорового способу життя, недопущення негативних проявів поведінки, попередження домашнього насильства. До деяких батьків вживалися заходи адміністративного впливу.

57 дітям надано статус дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

За даними обліку соціальних категорій населення, у громаді перебувало:

- внутрішньо-переміщені особи (внаслідок війни з РФ) – 1968 осіб,
- пенсіонери за віком – 3410 осіб;
- особи повнолітні недієздатні/частково недієздатні – 17 осіб;
- багатодітні сім'ї – 106 сімей/359 осіб;
- учасники ліквідації аварії на ЧАЕС - 65 осіб;
- воїни-інтернаціоналісти – 80 осіб;
- особи з інвалідністю – 516 осіб, з них 46 дітей віком до 18 років;
- діти з малозабезпечених сімей – 44 особи;
- члени родин загиблих захисників – 83 особи.
- цивільні поранені внаслідок агресії РФ – 77 осіб.

Надано соціальну послугу стаціонарного проживання 6 (шести) особам з числа вразливих груп населення, що потрапили в складні життєві обставини і потребують сторонньої допомоги.

На постійному контролі перебувають 11 осіб, яким надається соціальна послуга «Догляд на непрофесійній основі».

На виконання програми соціального захисту населення Зеленодольської територіальної громади для 271 мешканця громади надано матеріальну допомогу.

За кошти субвенції депутатів обласної ради надано матеріальну допомогу на лікування для 6 осіб на загальну суму 60 000 грн.⁴⁴

Матеріальні активи та інфраструктура. Мережа закладів освіти в Зеленодольській міській територіальній громаді налічує 4 ліцеї (з них 1 ліцей опорний заклад, який включає дві філії: 1 початкову школу і 1 гімназію), а також 5 закладів дошкільної освіти (2 з яких в сільській місцевості).

Станом на 31.12.2023 в закладах загальної середньої освіти освітнім процесом було охоплено 1600 учнів (з них учні 1-4 класів – 537, учні 5-9 класів – 824, учні 10-11 класів – 239). Кількість класів – 76, середня наповнюваність класів – 21 учень. Видатки на 1 учня на рік становили 40359 грн. Кількість педагогічних працівників – 176 осіб.

⁴⁴ Звіт міського голови про роботу виконавчого комітету Зеленодольської міської ради за період роботи з грудня 2023 року по листопад 2024 року

Кількість закладів дошкільної освіти на території громади становить 5 одиниць, у яких є 24 групи, кількість педагогічних працівників закладів дошкільної освіти – 60 осіб.

В зв'язку з безпековою ситуацією в громаді дошкільна освіта в 2023 році фактично не функціонувала.

Позашкільна освіта на території Зеленодольської міської територіальної громади представлена Зеленодольським центром позашкільної роботи, в якому навчаються 127 дітей у 16 гуртках. На території громади також є 1 школа мистецтв, у якій навчалися 57 учнів у 9 класах.

На території Зеленодольської міської територіальної громади функціонує Зеленодольський професійний ліцей.

Спорт. В Зеленодольській територіальній громаді функціонує 1 стадіон. Збільшення кількості стадіонів не планується. В територіальній громаді є 3 футбольних поля, 1 тренажерний зал, 18 спортивних майданчиків.

Діє комунальний заклад «Комплексна дитячо-юнацька спортивна школа Зеленодольської міської ради.

Облаштовано нову спортивну локацію - майданчик для стрітболу на пляжній зоні.

Культура. На території Зеленодольської міської територіальної громади у 2022 році налічувалося 3 заклади культури: комунальний заклад «палац культури «Ювілейний», «Мар'янський центр культури та дозвілля», «Великодолинський центр культури та дозвілля».

У закладах культури Зеленодольської територіальної громади налічується 30 колективів та гуртків для дітей та дорослих. За 2023 рік закладами культури було проведено 25 основних культурно-мистецьких заходи. В 2023 році було в м. Зеленодольськ було змінено мережу міських бібліотек - створено єдину публічну бібліотеку – комунальний заклад культури «Зеленодольська міська бібліотека» Зеленодольської міської ради, шляхом приєднання до неї Міської бібліотеки для дітей м. Зеленодольська, з метою створення однієї сучасної публічної бібліотеки з різними просторами та оновленим бібліотечним фондом. Бібліотечні фонди станом на 31.12.2022 року складали 14300 примірників.

В умовах воєнного стану та певних обмежень, працівниками закладів культури Зеленодольської міської територіальної громади було організовано та проведено заходи переважно в онлайн форматі.

Також в 2023 році ініційовано створення центру активності в місті Зеленодольськ.

Транспортна інфраструктура. Через місто Зеленодольськ проходить ряд автомобільних доріг національного, територіального та місцевого значення (табл. 2.8).

Таблиця 2.8. Характеристика доріг Зеленодольської міської територіальної громади

Назва	Статус (міжнародні, національні, регіональні, територіальні, комунальні)	Протяжність територією громади, км	Стан (за 5-ти бальною шкалою)
автомобільна дорога Т 0419 (П'ятихатки - Апостолове - Зеленодольськ)	Територіальне	13,59	2
автомобільні дороги Н23 (Кропивницький - Кривий Ріг - Запоріжжя)	Національне	9,2	3
автомобільні дороги Т 0403 (Берислав-Нововоронцовка - Мар'янське)	Територіальне	4,56	3
м. Зеленодольськ	місцевого значення	8,39	2
с. Мала Долина	місцевого значення	4,175	2
с. Велика Долина	місцевого значення	15,17	2
с. Мар'янське	місцевого значення	14,56	2
м. Зеленодольськ - с. Велика Долина	місцевого значення	5,00	1
с. Українка - м. Зеленодольськ	місцевого значення	1,58	3

Загальна протяжність комунальних доріг становить 111,57 км, з них біле шосе – 42,3 км, ґрунтові дороги – 69,27 км.

На території Зеленодольської міської територіальної громади знаходиться один міст.

В північно-західній частині від міста проходить залізниця. Найближча залізнична станція «Дубки» розташована в 2-х км від міста (роз'їзд Херсонської дирекції Одеської залізниці на лінії Апостолове - Снігурівка між станціями Апостолове (12 км) та Високопілля (12 км)).⁴⁵

Усі дороги в громаді мають незадовільний стан, що є серйозною проблемою для розвитку транспортної інфраструктури та доступності населених пунктів. Це ускладнює транспортне сполучення, впливає на логістику, економічну активність громади та знижує інвестиційну привабливість громади. Більшість доріг є місцевими, деякі з них належать до доріг загального користування місцевого значення (державна власність). Дороги є важливими для міжміських з'єднань, їх стан потребує капітального ремонту, щоб забезпечити безпеку і зручність для жителів громади, сприяти розвитку місцевого бізнесу та залученню інвесторів на територію громади.

Більшість доріг є місцевими, деякі з них належать до доріг загального користування місцевого значення (державна власність). Дороги є важливими для міжміських з'єднань, їх стан потребує капітального ремонту, щоб забезпечити безпеку і зручність для жителів громади, сприяти розвитку місцевого бізнесу та залученню інвесторів на територію громади.

Житловий фонд. Стан житлового фонду громади подано в таблиці 2.9. Станом на 2023 рік відсутні значні зміни в кількості заселених будинків, житловій площі та рівні підключення до комунальних послуг, що може вказувати на відсутність значних інвестицій у нове будівництво або модернізацію комунальної інфраструктури в громаді. Це свідчить про те, що громаді потрібно звернути увагу на розвиток і модернізацію інфраструктури для поліпшення якості життя жителів, зокрема щодо зростання рівня доступу мешканок і мешканців громади до комунальних послуг.

Таблиця 2.9. Стан житлового фонду Зеленодольської міської територіальної громади

Показник	Кількість
Кількість багатоквартирних будинків	96
Кількість індивідуальних будинків	3009
Кількість аварійних та ветхих будинків	1 багатоквартирний (вул. Святкова 2)
Частка помешкань, підключених до комунального водопостачання, %	90
Частка помешкань, підключених до комунального водовідведення, % від загальної кількості	68
Частка помешкань, підключених до централізованого тепlopостачання, % від загальної кількості	57,3
Частка газифікованих населених пунктів, % від загальної кількості	100%
Частка будинків, підключених до мережі газопостачання, % від загальної кількості	74

Теплопостачання. Послуга теплопостачання у Зеленодольській міській територіальній громаді надається АТ "ДТЕК Дніпроенерго" у м. Зеленодольськ. Кількість підключених абонентів становить 6300.

Протяжність мереж теплопостачання була 25,6 км станом на 2023 рік. Загальне споживання опалення в Гкал в 2023 році — 29,046 Гкал. Споживання опалення населенням становило 24,239 Гкал у 2023 році. Споживання підприємствами становить меншу частку і зазвичай змінюється в межах кількох тисяч Гкал.

Газопостачання. Послуга газопостачання у Зеленодольській міській територіальній громаді надається Дніпропетровською філією ТОВ "Газорозподільні мережі" у м. Зеленодольськ, с. Велика Долина, с. Мар'янське. Протяжність газових мереж в громаді становить 4310,6 км. Кількість підключених абонентів становить 8155.

⁴⁵ Звіт про виконання Програми (Плану) соціально-економічного розвитку Зеленодольської міської територіальної громади за 2023 рік

Електропостачання. Послуга електропостачання у Зеленодольській міській територіальній громаді надається АТ "ДТЕК Дніпровські електромережі" у м. Зеленодольськ, с. Велика Долина, с. Мар'янське.

Поштові відділення. Відділення Укрпошти є в населених пунктах громади, надаються послуги доставки кореспонденції, пенсій, товарів тощо. Також Компанія "Нова Пошта" має широке представництво по Україні, включаючи Зеленодольську міську територіальну громаду, є стаціонарні відділення та поштомати.

Інтернет і зв'язок. Для Інтернету та мобільного зв'язку в Зеленодольській громаді доступні послуги від великих операторів, таких як "Київстар", "Vodafone", "Lifecell" та локальних постачальників інтернет-послуг. Більшість з них мають покриття в сільській місцевості, але рівень сигналу може залежати від конкретної локації.

Через ЦНАП мешканцям і мешканкам громади надається 451 вид адміністративних послуг.

Безпека життєдіяльності населення. Триває робота щодо *цивільного захисту* в громаді: облаштовано 11 найпростіших укриттів та створено 7 пунктів незламності.⁴⁶ У громаді діє добровольче формування територіальної оборони громади.

У 2023 році встановлено систему пожежної сигналізації - систему оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей у наступних закладах: Зеленодольський ліцей; Зеленодольський ліцей (старший корпус); ЗДО «Попелюшка»; Зеленодольський ЦПМСД.⁴⁷

Екологічне управління та моніторинг. У межах своїх повноважень стежать за дотриманням норм природо-охоронного законодавства структурні підрозділи Зеленодольської міської територіальної громади, зокрема: відділ житлово-комунального господарства, комунальної власності, інфраструктури; відділ земельних відносин та інші структурні підрозділи міської ради в межах своїх повноважень.

В Зеленодольській МТГ затверджено низку місцевих програм, скерованих на запобігання шкоди довкіллю та збереження здоров'я населення. Серед них:

- Програма (План) соціально-економічного розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на 2025 рік;
- Програма захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечення пожежної безпеки Зеленодольської міської територіальної громади на 2025 рік;
- Програма охорони навколишнього природного середовища Зеленодольської міської територіальної громади на 2025 рік;
- Програма покращення медичних послуг на 2024-2028 роки;
- Програма проведення заходів із землеустрою на території Зеленодольської міської територіальної громади на 2025 рік;
- Програма розвитку житлово-комунального господарства та благоустрою Зеленодольської міської територіальної громади на 2025 рік;
- Програма фінансової підтримки комунального підприємства «Зеленодольський міський водоканал» на 2025 рік.

У випадку, якщо Стратегію розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року не буде затверджено, рівень ризику погіршення екологічної ситуації в громаді та його негативного впливу на здоров'я мешканців громади може зрости. Водночас не прийняття Стратегії та Плану заходів спричинить до не вирішення низки проблем, які б дозволили знизити ймовірність настання цих ризиків, а поступальний рух у напрямку сталого розвитку та підвищення рівня екологічної безпеки

⁴⁶ Звіт міського голови про роботу виконавчого комітету Зеленодольської міської ради за період роботи з грудня 2023 року по листопад 2024 року

⁴⁷ Звіт міського голови за 2023 рік (частина 2)

навколишнього природного середовища, умов життєдіяльності та здоров'я населення буде зупинено. Зокрема:

- забруднення ґрунтів та довкілля буде продовжуватись через появу несанкціонованих сміттєзвалищ та недосконалу систему управління відходами на місцевому рівні;
- екологічна культура мешканців громади залишатиметься на низькому рівні;
- зменшиться біорізноманіття флори та фауни, а також відбуватиметься скорочення асиміляційної спроможності біоценозів через зменшення уваги до природоохоронних територій та об'єктів призведе до їх занедбання та руйнування;
- зберігатиметься значна амортизація об'єктів житлово-комунальної інфраструктури громади, що не будуть модернізовані;
- проблема із централізованим водопостачанням та водовідведенням внаслідок підризу Каховської ГЕС утруднюватиме доступ населення до питної води, що потенційно може становити загрозу для життя і здоров'я населення;
- фізичний знос існуючих мереж централізованого водопостачання та водовідведення в громаді спричинятиме значні витоки й втрати води, а також потрапляння стічних вод в ґрунти і поверхневі води;
- непроведення озеленення територій не сприятиме задоволенню потреб населення в рекреації;
- відсутність розвитку закладів охорони здоров'я спричинить до неефективного функціонування системи охорони здоров'я в громаді;
- погіршуватиметься стан здоров'я населення через те, що рівень якості медичних послуг не зростатиме;
- призупинення роботи над розбудовою та облаштуванням укриттів створить суттєві загрози для життя і здоров'я населення;
- низькою залишатиметься енергоефективність комунальних будівель в громаді, в т. ч. закладів освіти і охорони здоров'я;
- погіршуватиметься якість дорожнього покриття та дорожньої інфраструктури доріг місцевого та територіального значення, на цьому фоні зростатиме негативний вплив транспорту на атмосферне повітря і здоров'я населення, що в подальшому призведе до зниження рівня комфортності проживання;
- може зрости руйнівна дія природних катаклізмів на інфраструктуру громади.

В разі неприйняття Стратегії та Плану заходів, інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади сприятиме накопиченню екологічних проблем, що можуть спричинити загрози техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що загострять екологічну ситуацію в громаді. Особливу загрозу може становитиме забруднення поверхневих вод, що посилюватиметься природними катаклізмами.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

Модернізація, трансформація та розвиток інфраструктури соціальної сфери громади, комунальної та дорожньої інфраструктури для створення гідних та комфортних умов для життя спільноти, а також покращення інвестиційної привабливості для сприяння сталому економічному зростанню відбуватиметься в поєднанні із зусиллями, спрямованими на пом'якшення можливого несприятливого впливу заходів за цими напрямками на довкілля.

Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, в межах території громади наведена у розділі 2 цього Звіту.

Водночас у Стратегії та Плані заходів не проведено поділу та конкретизації територій громади, в межах яких будуть реалізовуватися ті чи інші заходи. Конкретні заходи, які увійшли до Плану заходів, і які реалізуватимуться для досягнення цілей та виконання завдань Стратегії, у разі необхідності, якщо це передбачено чинним законодавством, будуть проходити процедуру стратегічної екологічної оцінки чи оцінки впливу на довкілля.

Водночас для оцінки потенційного впливу реалізації завдань Стратегії на довкілля та здоров'я населення (в розрізі компонентів довкілля), пропонуємо умовний поділ території громади на: території житлової та нежитлової забудови; землі промисловості (території, на яких розташовані промислові підприємства); територія полігонів побутових відходів та суміжні (до 0,5 км) території; автомобільні дороги та прилеглі території (до 1 км); ліси; землі сільськогосподарського призначення.

У таблиці 3.1 для наведено можливий вплив завдань Стратегії та проектів Плану заходів на стан довкілля на територіях, які ймовірно відчують такий вплив, у розрізі означених вище територій та компонентів довкілля (клімат і атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси та ґрунти, надра, біорізноманіття та природоохоронні території, образ ландшафту, рекреаційні зони та об'єкти культурної спадщини, здоров'я населення).

Таблиця 3.1. Вплив завдань Стратегії та проектів Плану заходів на компоненти довкілля на територіях, які ймовірно відчують такий вплив

Території	Компоненти довкілля, що зазнають впливу							
	Клімат і атмосферне повітря	Водні ресурси	Земельні ресурси та ґрунти	Надра	Біорізноманіття та природоохоронні території	Образ ландшафту	Рекреаційні зони та об'єкти культурної спадщини	Здоров'я населення
Території житлової та нежитлової забудови	-/+	-/+	-	0	0	-	+	+
Землі промисловості (території, на яких розташовані промислові підприємства)	+	0	-	0	0	0	0	0
Територія полігонів побутових відходів та суміжні (до 0,5 км) території	+	+	+	0	+	0	0	+
Автомобільні дороги та прилеглі території (до 1 км)	-/+	-/0	-/+	0	-/+	-	0	+
Ліси	+	0	+	0	+	0	+	+
Землі сільськогосподарського призначення	0	+	+	0	+	0	0	+

Де: (--) – сильний довгостроковий або постійний негативний вплив, (-) – незначний тимчасовий короткостроковий негативний вплив, (0) – нейтральний вплив, (+) – позитивний вплив.

Стратегія та План заходів спрямовані на економічний і соціальний розвиток територіальної громади, а також на мінімізацію ймовірних негативних природних та антропогенних впливів на довкілля.

Впливи на довкілля та безпеку, здоров'я й умови життєдіяльності населення, а також матеріальні активи можливо очікувати при реалізації проєктів Плану заходів, скерованих на досягнення оперативних та стратегічних цілей Стратегії, які будуть виконуватися із використанням будівельної техніки на території житлової та нежитлової забудови, землях промисловості (територіях, на яких розташовані промислові підприємства), на територіях, де пролягають автомобільні дороги та прилеглих до них територіях (до 1 км). При цьому очікуються і короточасні тимчасові незначні негативні впливи на стан *атмосферного повітря, водні об'єкти, ґрунти, шумове навантаження, а подекуди й незначний вплив на образ ландшафту*, можливе тимчасове погіршення умов проживання (шум, пил, незручності з пересуванням), особливо для вразливих груп населення. Проте, модернізація інфраструктури, цифровізація послуг, розвиток безбар'єрного простору та медичної інфраструктури, а також облаштування укриттів сприятимуть зростанню якості життя мешканців громади та підвищенню безпеки. Серед таких проєктів:

- будівництво електростанції з використанням енергії сонця/вітру (побудова електростанцій);
- створення системи водопостачання в громаді, стійкої до дій несприятливих факторів (буріння та облаштування промислових свердловин, прокладання трубопроводів, модернізація комплексу водоочисних споруд, встановлення комплексу водоочисних споруд);
- реконструкція системи біологічних очисних споруд та каналізаційних мереж;
- створення інклюзивної спортивної інфраструктури та облаштування безбар'єрних пішохідних маршрутів (реконструкція покриття тротуарів, облаштування інклюзивних спортивних майданчиків);
- створення та облаштування велосипедних доріжок;
- капітальний ремонт дорожнього покриття;
- облаштування укриттів в усіх комунальних закладах громади;
- будівництво сміттєсортувальних ліній;
- реконструкція закладів освіти, стадіону, пляжної зони, відновлення водно-веслувальної бази в м. Зеленодольськ, облаштування місць для відпочинку.

Клімат. Зміна клімату є глобальною проблемою світу, зокрема і для Зеленодольської МТГ. Оцінка середньорічної температури у Зеленодольській МТГ дозволяє відстежити, що в у Зеленодольській МТГ стає тепліше через зміну клімату. Оцінка середньої загальної кількості опадів у Зеленодольській МТГ дозволяє відстежити тенденцію до її поступового зниження, що свідчить про те, що з часом умови в Зеленодольській МТГ стають сухішими. Загалом наразі природно-кліматичні умови Зеленодольської міської територіальної громади дозволяють вести інтенсивне сільське господарство, сприяють вирощуванню усіх зернових культур та дають змогу отримувати високоякісне продовольче зерно. Підвищення температури та прогнозоване зниження опадів влітку впродовж XXI століття можуть призвести до зростання посушливості та теплового стресу, що негативно вплине на сільське господарство й забезпечення продовольством. Збільшення дефіциту води на півдні та сході України може збільшити тиск на існуючі джерела водопостачання, що призведе до збільшення кількості населення з доступом лише до забруднених запасів води. Реалізація Стратегії та проєктів місцевого розвитку Плану заходів з реалізації стратегії спрямована, серед іншого, на пом'якшення наслідків зміни клімату шляхом впровадження альтернативної енергетики (електростанції з використанням енергії сонця/вітру), створення стійкої до дій несприятливих факторів створення системи водопостачання в громаді, реконструкцію системи водовідведення, упровадження енергоефективних технологій, модернізацію закладів охорони здоров'я (що сприятиме також пом'якшенню впливу зміни клімату на здоров'я населення та його підтриманню), озеленення територій Зеленодольської громади тощо.

Компоненти довкілля – ґрунти, підземні води, ландшафти, біорізноманіття, флора, фауна. Компоненти довкілля на територіях земель сільськогосподарського призначення можуть зазнати тимчасового короткострокового негативного впливу під час реалізації проєктів Плану заходів,

скерованих на виконання завдань Стратегії, пов'язаних із економічним розвитком сільських територій та спеціалізованого туризму. Проте запобігти такому негативному впливу на компоненти довкілля можна шляхом оновлення містобудівної документації, розробки комплексного плану просторового розвитку території громади, в яких закріплюються цільове призначення земель та встановлюються обмеження щодо їх використання. Компоненти довкілля на територіях житлової та нежитлової забудови, землях промисловості та деяких інших, можуть зазнати тимчасового короткострокового негативного впливу важкого спеціалізованого автотранспорту під час ремонту та модернізації інфраструктури, реконструкції та ремонту комунальних будівель тощо. Проте реалізація таких заходів має на меті довготривалий позитивний ефект – покращення комфорту проживання в громаді.

Для запобігання потрапляння в ґрунт і в поверхневі води стічних вод домогосподарств та підприємств в Стратегії та Плані заходів з її реалізації передбачено реалізацію проєктів зі створення системи водопостачання в громаді, стійкої до дій несприятливих факторів та реконструкції системи біологічних очисних споруд та каналізаційних мереж.

Основний негативний вплив на ґрунти відбувається при підготовці території для будівництва будівель та споруд. Він обумовлений виїмкою ґрунту при влаштуванні підземних конструкцій будівель, автошляхових покриттів, прокладання підземних мереж, відведення поверхневих стічних вод, а також родючого ґрунту для озеленення території. Вплив на ґрунти від утворених в процесі планованої діяльності відходів не відбуватиметься, оскільки передбачається удосконалення роботи з управління відходами.

Загалом для підтримання належного стану *атмосферного повітря* в межах громади необхідне чітке дотримання вимог природоохоронного законодавства та реалізація проєктів, скерованих на охорону навколишнього природного середовища та зменшення викиду шкідливих речовин в атмосферне повітря. Серед них можуть бути проєкти з будівництва електростанції з використанням енергії сонця/вітру, обладнання комунальних закладів сонячними електростанціями і т. п.

Природні території та об'єкти. На території Зеленодольської міської територіальної громади розташована невелика частина об'єкту природного фонду, який входить до складу Смарагдової мережі – Каховське водосховище (Kakhovske Reservoir, реєстраційний номер – UA0000106) із загальною площею 218119 га . Внаслідок реалізації Стратегії та проєктів Плану заходів є ризик будівництва дорожньої та пов'язаної з ними інфраструктури поблизу об'єкту природного фонду й виникнення негативних впливів (наприклад, рух транспорту, шум, світло, огорожі, пов'язані з дорогами, використання солі для очищення снігу тощо можуть спричинити такий вплив) та пов'язані з цим тиски, такі як смертність тварин, фрагментація середовищ існування, покращений доступ до місць через дороги та стежки, а також будівництво в існуючих міських або рекреаційних зонах, реконструкція існуючих будівель та споруд, а також знесення будівель та людських споруд. Ймовірність виникнення такого ризику внаслідок реалізації Стратегії та проєктів Плану заходів можна розцінювати як низьку. Водночас більш імовірним є ризик забруднення води зі змішаних джерел (наприклад, забруднення внаслідок промислових скидів, водних та наземних транспортних операцій, забруднень, аварій під час транспортування та експлуатації). Водночас Стратегія та План заходів містять цілі та проєкти місцевого розвитку, спрямовані на розбудову системи охорони навколишнього природного середовища та поводження з відходами, а також підвищення рівня екологічної свідомості мешканок і мешканців, послаблення наслідків зміни клімату та адаптації до них, що сприятиме зниженню ймовірності виникнення вказаних вище ризиків.

Надра. На території населених пунктів Зеленодольської міської територіальної громади відсутні родовища корисних копалин, а отже, не буде здійснюватися негативний вплив на довкілля внаслідок видобутку корисних копалин. Водночас можливі підтоплення населених пунктів, що використовують значні обсяги води без належного водовідведення, зокрема підтоплення ймовірно може зазнавати місто Зеленодольськ. Активізація карстового процесу можлива у районах гідротехнічних і меліоративних систем (Каховське водосховище, частина якого знаходиться на території Зеленодольської міської територіальної громади). Реалізація Стратегії та проєктів місцевого розвитку Плану заходів з реалізації стратегії спрямована, серед

іншого, на комплексну трансформацію інфраструктури громади для підвищення ефективності та створення стійких систем водопостачання, водовідведення, що дозволить покращити ситуацію та сприяти уникненню чи зниженню негативного впливу на навколишнє середовище, що, у свою чергу, допоможе усунути чинники, що призводять до явищ підтоплення чи карстування.

Вплив на рекреаційні зони та об'єкти культурної спадщини. Об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО на території Зеленодольської міської територіальної громади немає. Туристичний тиск та урбанізація можуть погіршити стан рекреаційних зон, збільшити шумове навантаження. В той же час Планом заходів передбачено реалізацію проєкту місцевого розвитку «Зелена карта» - туристичний хаб Зеленодольської громади», заходів з озеленення та благоустрою Зеленодольської міської територіальної громади, що потенційно може вплинути на підвищення туристичної привабливості громади.

Загалом переважна більшість завдань Стратегії та проєктів Плану заходів зорієнтовані на забезпечення в середньо- та довгостроковому періоді позитивного впливу на довкілля та здоров'я населення (детально розглянуто в розділах 6 та 7 цього Звіту).

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Характерні екологічні проблеми Зеленодольської МТГ в розрізі компонентів довкілля (атмосферного повітря та клімату, водних ресурсів, земельних ресурсів та ґрунтів, надр, біорізноманіття та територій з природоохоронним статусом, рекреаційних зон та культурної спадщини, системи управління відходами), а також здоров'я населення та інфраструктури.

Забруднення атмосферного повітря та зміна клімату. Негативний вплив на зміну клімату чинять викиди парникових газів в атмосферу. Збільшуючи викиди парникових газів в атмосферу, люди порушують баланс, що склався впродовж століть. В результаті діяльності людини концентрація парникових газів збільшується, через що посилюється парниковий ефект, а це вже неприродний та потенційно небезпечний процес. До парникових газів відносяться діоксид вуглецю (CO₂), метан (CH₄), закис азоту (N₂O), гідрофторвуглеці (HFCs), перфторвуглеці (PFCs), гексафторид сірки (SF₆).

Основні джерела антропогенних викидів парникових газів наступні:

- вуглекислий газ – виділяється у великих кількостях при спалюванні палива;
- метан – виділяється в процесі розкладу гною та побутових відходів.

Відтак можна припустити, що основною загрозою негативного впливу на стан атмосферного повітря та джерелом викидів парникових газів на території громади, може бути нераціонально спланована діяльність сільськогосподарських підприємства, зважаючи на орієнтацію громади на розвиток сільських територій. Також потенційний негативний вплив на атмосферу може чинити спалювання сухої трави та сухостою в господарствах населення.

Зеленодольська міська територіальна громада розташована у Криворізькому районі, районний центр якого м. Кривий Ріг є одним з основних центрів розвитку промисловості України та, зокрема, Дніпропетровської області. Місто має великий промисловий потенціал та належить до найбільш екологічно напружених міст України. Оскільки віддаленість від районного центру міста Кривий Ріг до Зеленодольської міської територіальної громади - 45 км, виникає ризик забруднення атмосферного повітря громади за умови південно-східного напрямку вітру.

Забруднювачами атмосферного повітря в громаді є також автотранспорт. Викиди шкідливих речовин від автотранспорту відчуються, головним чином, в місцях житлової забудови та дорогах з відносно інтенсивним транспортним рухом. Рівень забруднення повітря там на порядок вищий ніж на територіях, де відповідний рух відсутній, а також в зелених зонах відпочинку населення. З огляду на застарілий парк автотранспортних засобів та незадовільний стан дорожнього покриття між населеними пунктами громади, автотранспорт є одним з чинників забруднення атмосферного повітря в громаді.

Забруднення водних об'єктів. Існуючі системи водопостачання та водовідведення Дніпропетровської області перебувають переважно в незадовільному стані, очисні споруди працюють неефективно та потребують ремонту та реконструкції. Територія Зеленодольської МТГ не є виключенням. Через знос очисних споруд практично весь обсяг скинутих у поверхневі водні об'єкти стічних вод становлять забруднені стічні води. Також внаслідок підриву військами РФ дамби Каховської ГЕС, поверхневі води на території громади, з високою ймовірністю, зазнали забруднення (фактичні дані, які б дозволили це підтвердити наразі відсутні). Однією з головних проблем Зеленодольської міської територіальної громади є відсутність сталого водопостачання, зокрема через російську військову агресію. Проблемою є також знос інженерних комунікацій через відсутність значних інвестицій у нове будівництво або модернізацію комунальної інфраструктури в громаді. Як наслідок зазначених процесів, мешканці громади відчують потребу у питній воді.

Загрози земельним ресурсам і ґрунтам. Основними проблемами використання земельних ресурсів в області загалом і в Зеленодольській МТГ зокрема є зменшення поживних речовин у ґрунтах, ерозія ґрунтів і недостатня рекультивація порушених земель.

Щорічно на поля на території громади вносять багато мінеральних добрив та хімічних засобів боротьби зі шкідливими організмами. Циркуляція токсичних речовин, що надходять із засобами хімізації у ґрунт, воду, атмосферу згубно впливає на стан навколишнього середовища та здоров'я населення. Відтак, інтенсивне сільськогосподарське використання земель громади, відсутність

ротації сівозмін спричиняє до зниження родючості ґрунтів через їх переущільнення, втрати грудкувато-зернистої структури, водопроникності та аераційної здатності, що може мати негативні наслідки для довкілля. Проблемою для ґрунтового складу громади є високий вплив вітрової ерозії. Також рівень деградованості земель Зеленодольської міської територіальної громади оцінюється на рівні 30-40%, що є одним з найвищих показників у Дніпропетровській області.

Тривала промислова і сільськогосподарська діяльність широко охопила територію громади і призвела до формування нових типів ландшафтів: техногенного та агрокультурного. Техногенний ландшафт, особливості формування і структури якого обумовлені виробничою діяльністю людини, пов'язаної з використанням потужних технічних засобів, сформувався на території проммайданчику Криворізької ТЕС, золовідвалу, та самого міста.

Спричиняють забруднення і автотранспортні засоби. Важкі метали, які містяться у вихлопних газах автотранспорту, осідають в ґрунтах вздовж автодоріг. Інтенсивність їхнього розподілу залежить від швидкості руху автотранспорту, напрямку вітру, наявності захисних смуг тощо. Території, які знаходяться у безпосередній близькості до автошляхів містять підвищений вміст важких металів, продуктів горіння пального, такі як оксиди азоту, сірки, сажа смоли. Ареал розповсюдження важких металів вздовж автошляхів може сягати відстані до 1 км.

Загрози біорізноманіттю, об'єктам та територіям природо-заповідного фонду, потенційним об'єктам Смарагдової мережі. Біологічне різноманіття є національним багатством України, яке забезпечує екосистемні та біосферні функції живих організмів, їх угруповань та формує середовище життєдіяльності людини. На жаль, сьогодні біологічне різноманіття втрачається під час забудов, розорювання землі, меліорації, спорудження водосховищ, створення мереж транспортної інфраструктури та здійснення інших видів господарської діяльності. Головні загрози біорізноманіттю пов'язані сьогодні з діяльністю людини. Вони полягають у знищенні природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення), у глобальній зміні клімату, екологічно незбалансованій експлуатації видів людиною, поширенні чужорідних видів, розповсюдженні хвороб тощо. Знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин відбувається внаслідок розорювання земель, вирубування лісів, осушення або обводнення територій, промислового, житлового та дачного будівництва тощо.

Вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біорізноманіття, природні ресурси полягає в збільшенні площі деградованих, малопродуктивних та техногенно-забруднених земель, які потребують консервації.

Особливо відчутний вплив господарської діяльності людини зазнають:

- степові та лучні екосистеми, які є одними з найхарактерніших видів ландшафтів регіону - внаслідок розширення сільськогосподарських угідь, інтенсивного землеробства та надмірного випасання тварин;

- водні екосистеми – зазнають забруднення промисловими та господарськими відходами, що призводить до втрати рослинного та тваринного різноманіття.

Загрози рекреаційним зонам та культурній спадщині. Основними загрозами рекреаційним зонам є розширення житлової та промислової забудови та недотримання містобудівних норм і обмежень. Водночас на території громади рекреаційні зони можуть зазнати забруднення і руйнації внаслідок ворожих обстрілів. Проблемою громади є наслідки теракту Каховської ГЕС втрата Каховського водосховища та обміління водосховища у Зеленодольську і водних свердловин.

Недосконала система управління відходами. Проблемою для області загалом та Зеленодольської МТГ зокрема є наявність стихійних сміттєзвалищ. Через неналежну систему управління побутовими відходами в населених пунктах, як правило у приватному секторі, відсутністю системи окремого збирання, сортування побутових відходів, низькою екосвідомістю мешканців значний обсяг побутових відходів потрапляє на несанкціоновані, неконтрольовані сміттєзвалища. Зважаючи на недостатнє охоплення населених пунктів Зеленодольської МТГ послугою з вивезення побутових відходів комунальними підприємствами, проблема управління відходами в громаді є однією з ключових в напрямі збереження та охорони довкілля. Водночас для її вирішення міська рада працює над розробленням місцевого Плану управління відходами.

Здоров'я населення. Забруднення компонентів довкілля (зокрема атмосферного повітря), проблема із забезпеченням питною водою, накопичення відходів і т. п. – основні чинники, які завдають шкоду здоров'ю населення. Стан забруднення атмосферного повітря впливає на здоров'я населення, шляхом загострення хронічних серцево-судинних хвороб, хвороб органів дихання, крові, нервової системи, алергічним проявом тощо. Особливо це відчувається в районах житлової забудови, прилеглої до автодоріг з відносно інтенсивним транспортним рухом, де рівні забруднення повітря на порядок вищі ніж в районах, де відповідний рух відсутній, а також в зелених зонах відпочинку населення. Проте ці хвороби неспецифічні і можуть бути зумовлені іншими факторами, наприклад, курінням, або професійним впливом, значну роль при цьому може відігравати дія внутрішніх алергенів.

Автотранспорт, крім викидів забруднюючих речовин в атмосферу, також спричиняє негативне акустичне забруднення. Дослідження свідчать про те, що акустичне забруднення впливає на розвиток серцево-судинних захворювань, що є основною причиною смертності населення.

Ризик несвоєчасного та неповного обсягу отримання необхідної медичної допомоги населенням, зокрема у віддалених від адміністративного центру громади населених пунктах, може спричинити й інерційний розвиток закладів охорони здоров'я та обмежений доступ до них. Як наслідок, стан здоров'я населення може погіршитись.

Водночас прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних заходів з реалізації Стратегії та Плану заходів доволі складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки, вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер, має пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу як об'єктів житлово-комунального господарства чи транспорту, так і шкідливих звичок людини, на кшталт, паління цигарок.

Водночас громада має потреби в розширенні спектра медичних послуг, капітальному ремонті корпусу КП “Зеленодольський центр первинної медико-санітарної допомоги”, який може бути використаний для реабілітації військових, забезпеченні автономії в частині теплопостачання, водопостачання та енергопостачання сільської лікарської амбулаторії в селі Велика Долина, а також модернізації або заміни на модульну амбулаторію з автономним забезпеченням ресурсів сільської лікарської амбулаторії в селі Мар'янське, доукомплектувані медичними працівниками.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Під час підготовки Стратегії та Плану заходів було враховано необхідність дотримання зобов'язань у сфері охорони довкілля, визначені правовими актами на міжнародному та державному рівнях.

Україна взяла на себе міжнародні обов'язки у сфері збереження та збалансованого використання біорізноманіття, підписавши понад 50 міжнародних багатосторонніх угод. Серед них:

- Конвенція про біологічне різноманіття, яка була започаткована під час Всесвітньої конференції глав держав та міністрів довкілля у 1992р. в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) й ратифікована Верховною Радою України 29 листопада 1994 р.;
- Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м. Рамсар, Іран, 1971 р.);
- Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція) (Берн, 1979 р.);
- Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979 р.);
- Угоди про збереження кажанів в Європі (1991р.);
- Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (Валлетта, 1992 р.);
- Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (1995 р.);
- Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (ратифікована Україною 29 жовтня 1996 р.);
- Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Гельсінкі, 1992), що є чинною в Україні з 1 липня 1999 р. та інші.

На виконання Бернської конвенції в Європі створена мережа територій особливого природоохоронного значення – Смарагдова мережа, важливих для збереження біорізноманіття в країнах Європи і деяких країнах Африки. Смарагдова мережа України є українською частиною Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року. В листопаді 2016 року було затверджено першу версію Смарагдової мережі для України, яка потребує доопрацювання на основі наукових даних. На території Зеленодольської міської територіальної громади розташована невелика частина об'єкту природного фонду, який входить до складу Смарагдової мережі – екологічної мережі, яка сприяє збереженню біологічного різноманіття у Європі – Каховське водосховище (Kakhovske Reservoir, реєстраційний номер – UA0000106).

Відповідно до Рамсарської конвенції, стороною якої є Україна, на території держави здійснюються заходи для збереження мігруючих водно-болотних птахів, шляхом виділення певних територій та надання їм охоронного статусу. На території України виділено 39 водно-болотних угідь міжнародного значення, офіційно визнаних Рамсарською конвенцією, а ряд водно-болотних угідь є перспективними для визнання. Деякі водно-болотні угіддя погоджені розпорядженням Кабінету Міністрів України і подані на розгляд Секретаріату Рамсарської конвенції. За результатами аналізу даних матеріалів визначено, що в межах території громади вищезазначені угіддя відсутні.

Європейський вектор України, відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (ратифікована із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014), визначає і орієнтацію на виконання зобов'язань у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язаних із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлених на міжнародному рівні, зокрема:

- Директивою № 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;
- Директивою №2004/107/ЄС щодо миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів у навколишньому повітрі;

- Директивою № 2008/98/ЄС про відходи;
- Директивою № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики зі змінами і доповненнями, внесеними Рішенням № 2455/2001/ЄС і Директивою 2009/31/ЄС;

- Директивою № 2009/147/ЄС про захист диких птахів;
- Директива № 92/43/ЄС про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни, зі змінами і доповненнями, внесеними Директивами № 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003.

Також Стратегія та План заходів орієнтується на положення документа Європейської Комісії COM/2021/82 final 24/02/2021 «Формування стійкої до клімату Європи – нова стратегія ЄС щодо адаптації до зміни клімату», щодо адаптації до зміни клімату.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015).

- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 р. № 2354-VIII.

Стратегія та План заходів враховує зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, визначені національними нормативно-правовими актами. Зокрема Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII регламентує цілескерованість державної політики у сфері екології на досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем. Основними засадами державної екологічної політики є:

- збереження такого стану кліматичної системи, який унеможливить підвищення ризиків для здоров'я та благополуччя людей і навколишнього природного середовища;

- досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), які були затверджені на Саміті Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку у 2015 році;

- сприяння збалансованому (сталому) розвитку шляхом досягнення збалансованості складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної), орієнтування на пріоритети збалансованого (сталого) розвитку;

- інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку та у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля;

- міжсекторальне партнерство та залучення заінтересованих сторін;

- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, що передбачає аналіз і прогнозування екологічних ризиків, які ґрунтуються на результатах стратегічної екологічної оцінки, оцінки впливу на довкілля, а також комплексного моніторингу стану навколишнього природного середовища;

- забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, підвищення рівня екологічної безпеки в зоні відчуження;

- забезпечення невідворотності відповідальності за порушення природоохоронного законодавства;

- застосування принципів перестороги, превентивності (запобігання), пріоритетності усунення джерел шкоди довкіллю, «забруднювач платить»;

- відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за доступність, своєчасність і достовірність екологічної інформації;
- стимулювання державою вітчизняних суб'єктів господарювання, які здійснюють скорочення викидів парникових газів, зниження показників енерго- та ресурсоемності, модернізацію виробництва, спрямовану на зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, у тому числі вдосконалення системи екологічного податку за забруднення довкілля та платежів за використання природних ресурсів;
- упровадження новітніх засобів і форм комунікацій та ефективної інформаційної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Закон № 2697-VIII визначає 5 стратегічних цілей державної екологічної політики (аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії стратегічним цілям державної екологічної політики наведено в Розділі 1 цього Звіту).

Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» визначено 17 цілей сталого розвитку України до 2030 року (серед яких цілі, сфери, спрямовані на захист та раціональне поводження з довкіллям), які є орієнтирами для розроблення документів державного планування для забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-XII визначає, що об'єктом охорони і регульованого використання на території України є навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і невикористовувані в економіці в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси. Також державній охороні від негативного впливу несприятливої екологічної обстановки підлягають здоров'я і життя людей. Під час розробки Стратегії та Плану заходів засади Закону № 1264-XII були враховані.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII встановлює правові та організаційні засади оцінки будь-яких наслідків планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідків для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідків для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів. Виконання норм Закону № 2059-VIII спрямоване на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 р. № 2456-XII регламентує правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення його природних комплексів та об'єктів, які повинні бути враховані при розробці документів державного планування. Законом № 2456-XII визначено, що збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду забезпечується шляхом:

- встановлення заповідного режиму;
- організації систематичних спостережень за станом заповідних природних комплексів та об'єктів;
- проведення комплексних досліджень з метою розробки наукових основ їх збереження та ефективного використання;
- додержання вимог щодо охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду під час здійснення господарської, управлінської та іншої діяльності, розробки проектної і проектно-планувальної документації, землевпорядкування, лісовпорядкування, здійснення оцінки впливу на довкілля;
- запровадження економічних важелів стимулювання їх охорони;
- здійснення державного та громадського контролю за додержанням режиму їх охорони та використання;

- встановлення підвищеної відповідальності за порушення режиму їх охорони та використання, а також за знищення та пошкодження заповідних природних комплексів та об'єктів;
- проведення широкого міжнародного співробітництва у цій сфері;
- проведення інших заходів з метою збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Водночас території та об'єкти природно-заповідного фонду можуть використовуватися у природоохоронних, науково-дослідних, освітньо-виховних, оздоровчих та інших рекреаційних цілях, а також для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

Під час виконання Стратегії та Плану заходів засади Закону № 2456-XII обов'язково будуть дотримані.

Правові основи поводження з водними ресурсами визначені Водним кодексом України (від 06.06.95 № 213/95-ВР) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 року № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Відповідно до внесених змін до ст. 49 Водного кодексу України дозвіл на спеціальне водокористування видається територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства (Державне агентство водних ресурсів України).

До основних нормативно-правових актів у сфері екології та користування водними ресурсами належать:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (від 13.03.2002 р. №321, зі змінами);
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (від 11.09.1996 р. № 1100, зі змінами);
- Постанова Кабінету Міністрів України від 11.09.1996 р. № 1100 «Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об'єкти нормується»;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (від 18.12.1998р. № 2024, зі змінами);
- Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 р. № 400 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10).
- Правові та організаційні основи, а також екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регламентуються Законом України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 р. № 2707-XII. Закон № 2707-XII спрямований на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та довкілля. Документ передбачає регулювання діяльності, що впливає на погоду і клімат.

Серед основних нормативно-правових актів у галузі охорони атмосферного повітря є:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2001 р. N 1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. N 302 «Про затвердження Порядку проведення робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку суб'єктів господарювання, які отримали такі дозволи»;

- Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14.01.2020 № 52 «Про затвердження гігієнічних регламентів допустимого вмісту хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць»;

- Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів».

Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 № 2320-IX регламентує правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище. Закон № 2320-IX визначає, що основними цілями державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

- захист здоров'я людей та навколишнього природного середовища від негативного впливу відходів;

- здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та спричинення шкоди навколишньому природному середовищу в межах встановлених нормативів шкідливого впливу фізичних факторів;

- дотримання ієрархії управління відходами;

- запровадження розширеної відповідальності виробника.

Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 р. № 591-XIV встановлює основні вимоги до охорони, використання та відтворення рослинного світу під час здійснення діяльності, яка впливає на стан його охорони, використання та відтворення. Серед них:

- збереження природної просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності об'єктів рослинного світу;

- збереження умов місцезростання дикорослих рослин і природних рослинних угруповань;

- науково обґрунтованого, невиснажливого використання природних рослинних ресурсів;

- здійснення заходів щодо запобігання негативному впливу господарської діяльності на рослинний світ;

- охорони об'єктів рослинного світу від пожеж, захист від шкідників і хвороб;

- здійснення заходів щодо відтворення об'єктів рослинного світу;

- регулювання поширення та чисельності дикорослих рослин і використання їх запасів з врахуванням інтересів охорони здоров'я населення.

Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 р. № 2894-III регламентує здійснення заходів щодо охорони, науково обґрунтованого, невиснажливого використання і відтворення тваринного світу. Згідно із Законом № 2894-III під час здійснення будь-якої діяльності, яка може вплинути на середовище існування диких тварин та стан тваринного світу, повинно забезпечуватися дотримання таких основних вимог і принципів:

- збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі;

- недопустимість погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин;

- збереження цілісності природних угруповань диких тварин;

- додержання науково обґрунтованих нормативів і лімітів використання об'єктів тваринного світу, забезпечення невиснажливого їх використання, а також відтворення;

- раціональне використання корисних властивостей і продуктів життєдіяльності диких тварин;

- платність за спеціальне використання об'єктів тваринного світу;

- регулювання чисельності диких тварин в інтересах охорони здоров'я населення і запобігання заподіяння шкоди довкіллю, господарській та іншій діяльності;
- урахування результатів оцінки впливу на довкілля об'єктів господарської та іншої діяльності, які можуть негативно впливати на стан тваринного світу.

Цілі Стратегії та проекти Плану заходів не передбачають порушення вище зазначених правових актів.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 р. № 1805-III регулює правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь. Охорона об'єктів культурної спадщини є одним із пріоритетних завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Відтак доречним є передбачити їх охорону в документах державного планування.

Охорону довкілля забезпечують також містобудівні заходи шляхом раціонального функціонального зонування території, створення санітарно-захисних зон, визначення територій природно-заповідного фонду, забезпечення екологічного балансу природно-ландшафтних та урбанізованих територій. Основним правовим актом, який встановлює правові та організаційні основи містобудівної діяльності і спрямований на забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, є Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року №3038-VI. Закон № 3038-VI передбачає обов'язкову розробку комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад, що визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території.

Процедурні аспекти стратегічної екологічної оцінки документів державного планування в Україні регламентуються Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 року № 2354-VIII (зі змінами). Так, СЕО – це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу СЕО, складання звіту про СЕО, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування. Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування. Відповідно до підпункту 6 пункту 1 статті 1 Закону № 2354-VIII наслідки для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, під час проведення стратегічної екологічної оцінки повинні бути оцінені в розрізі компонентів довкілля.

До основних документів, які регламентують СЕО також належать:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 2 травня 2023 р. № 430 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення».

Засади захисту довкілля під час інвестиційної діяльності закладено в Законі України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. №1560-XII. Він встановлює заборону інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України. У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності. Інвестор також зобов'язаний одержати висновок

з оцінки впливу на довкілля його діяльності у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII.

До основних документів, якими встановлено на регіональному та місцевому рівні зобов'язання щодо охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення належать:

- Дніпропетровська обласна комплексна програма (стратегія) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки (від 21.10.2015 №680-34/VI) (включаючи зміни, внесені від 13.12.2024 № 455-23/VIII);

- Регіональна цільова програма захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечення пожежної безпеки Дніпропетровської області на 2021 – 2025 роки (від 26.02.2021 №27-4/VIII) (включаючи зміни, внесені від 13.12.2024 № 450-23/VIII);

- Регіональна Програма з локалізації та ліквідації амброзії полинолистої та інших карантинних організмів на території Дніпропетровської області протягом 2012 – 2026 років (від 23.03.2012 №259-12/VI) (включаючи зміни, внесені від 25.11.2022 №243-14/VIII);

- Обласна програма „Здоров'я населення Дніпропетровщини на 2020 – 2026 роки” (від 13.12.2019 №535-20/VII) (включаючи зміни, внесені від 27.09.2024 № 431-21/VIII).

Відповідно до нормативно-правової бази України Стратегія та План заходів відповідають низці зобов'язань:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;

- проведення природоохоронних заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;

- проєктне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

- підвищення комфортності сформованої інфраструктури за рахунок її відновлення, будівництва, реконструкції та модернізації;

- вжиття заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів;

- вдосконалення системи управління відходами, в т. ч. впровадження роздільного збору сміття;

- забезпечення загальної доступності Стратегії та Плану заходів, а також самого звіту про СЕО відповідно до вимог Законів України «Про доступ публічної інформації» і «Про стратегічну екологічну оцінку» шляхом розміщення на офіційному веб-сайті міської ради та в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки.

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що Стратегія та План заходів, відповідають встановленим на національному рівні цілям екологічної політики, враховують більшість з них і передбачають комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (І, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ -50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Відповідно до Методичних рекомендацій зі здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 року № 296, наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки для флори і фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, безпеки життєдіяльності населення та взаємодії цих факторів. Вторинні наслідки для довкілля – це непрямі впливи на довкілля, які виникають під дією природних чи антропогенних чинників, що не передбачають прямого впливу на довкілля. Кумулятивні наслідки – це нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Синергічні наслідки – це сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту.

Для визначення ймовірних наслідків для довкілля, в тому числі здоров'я населення, від реалізації цілей і завдань, визначених в Стратегії, а також зазначених у Плані заходів проєктів місцевого розвитку, скерованих на досягнення цілей Стратегії, було використано контрольний перелік питань (таблиця 6.1).

Таблиця 6.1. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та Плану заходів відповідно до контрольного переліку питань

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			+	+
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		+		+
3. Погіршення якості атмосферного повітря?			+	+
4. Появу джерел неприємних запахів?			+	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	+
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			+	+
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?		+		+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			+	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			+	
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			+	+
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			+	
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	+
14. Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			+	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			+	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?			+	+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			+	
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			+	
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			+	
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			+	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		+		+
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			+	
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?		+		+
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями стратегії регіону?			+	
Біорізноманіття				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			+	+
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			+	
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		+		+
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?		+		+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?		+		+
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			+	+
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?		+		+
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?		+		+
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?		+		+
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			+	+
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?		+		+
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			+	
Екологічне управління та моніторинг				

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			+	
42. Погіршення екологічного моніторингу?			+	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	
Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			+	
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			+	
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			+	
48. Суттєве порушення якості природного середовища?			+	
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			+	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності спричиняють значний негативний екологічний ефект, що матиме вагомий негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			+	

Визначені в проєкті Стратегії та Плані заходів стратегічні та оперативні цілі, а також проєкти місцевого розвитку, скеровані на досягнення визначених цілей, дозволяють оцінити їх ймовірний вплив на стан довкілля, в т. ч. здоров'я населення, в розрізі його окремих компонентів: атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси, біорізноманіття та природоохоронні території, рекреаційні території та культурна спадщина, управління відходами, здоров'я населення та інфраструктура. Загалом цілі Стратегії та проєкти місцевого розвитку Плану заходів зорієнтовані на забезпечення високої якості життя та економічного зростання на основі екологічно невиснажливого господарювання через відновлення та розвиток комунальної інфраструктури та публічних послуг. Відтак у середньо- та довгостроковій перспективі їх реалізація не повинна мати негативного впливу на довкілля, в т. ч. здоров'я населення, а навпаки сприяти охороні і збереженню навколишнього природного середовища та покращенню здоров'я населення. Проте під час виконання окремих цілей Стратегії та проєктів Плану заходів можуть мати місце тимчасові короткотермінові негативні впливи на довкілля. Здебільшого до них належать проєкти, пов'язані з розвитком дорожньої інфраструктури, інфраструктури безпеки та цивільного захисту, сприяння розвитку виробничої та модернізації критичної інфраструктури тощо (наприклад, під час ремонту доріг, водопровідних та каналізаційних мереж, а також інших об'єктів інфраструктури, в т. ч. соціального призначення, тимчасового негативного впливу може зазнати довкілля, зокрема ґрунти прилеглих територій, де виконуватимуться роботи, збільшиться обсяг відходів, в т. ч. відходів будівництва; заходи з підвищення енергоефективності та автономності в закладах соціальної сфери можуть завдати тимчасової короткотермінової шкоди довкіллю під час їх проведення; і т. п.). Загалом реалізація завдань, які можуть мати тимчасовий короткостроковий негативний вплив на компоненти довкілля, з високою ймовірністю буде супроводжуватися позитивними вторинними наслідками для здоров'я населення та його життєдіяльності, оскільки передбачає розвиток інфраструктури (в т. ч. сфери охорони здоров'я), підвищення доступності послуг для мешканців громади, покращення водопостачання, запобігання і мінімізації негативному впливу природних катаклізмів тощо. Реалізація завдань Стратегії та проєктів місцевого розвитку Плану заходів не повинна спричинити до появи вторинних негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення. У таблиці 6.2 наведено оцінку ймовірного впливу реалізації цілей Стратегії на компоненти довкілля.

Таблиця 6.2. Оцінка ймовірного вливу реалізації цілей Стратегії на компоненти довкілля

Фактори впливу	Компоненти довкілля, що зазнають впливу							
Стратегічні та оперативні цілі	Атмосферне повітря	Водні ресурси	Відходи	Земельні ресурси	Біорізноманіття і природоохоронні території	Рекреаційні зони та культурна спадщина	Населення та інфраструктура	Екологічне управління та моніторинг
Стратегічна ціль 1. Підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни								
1.1. Покращення доступу до базових соціальних, освітніх, медичних послуг та адміністративних послуг	0	0	-	0	0	0	++	0
1.2. Підвищення громадянської свідомості та суспільної безбар'єрності, інтеграція ВПО, ветеранів та їх родин	0	0	-	0	0	0	++	0
1.3. Збереження культурної ідентичності, патріотичне виховання та якісне, інноваційне дозвілля	0	0	-	0	0	0	++	0
1.4. Згуртування місцевої спільноти, розвиток громадянських компетенцій, цифрової грамотності та забезпечення гендерної рівності	+	+	+	+	0	+	++	0
Стратегічна ціль 2. Диверсифікація локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив								
2.1. Сприяння сталому економічному зростанню і супровід місцевого бізнесу	+	+	+	-	0	0	++	+
2.2. Покращення інвестиційної привабливості громади	+	+	+	-	0	0	++	+
2.3. Економічний розвиток сільських територій та спеціалізованого туризму	+	+	+	-	0	0	++	+
2.4. Залучення інноваційних технологій для розвитку нових індустрій в місцевій економіці	+	+	+	-	0	0	++	+
Стратегічна ціль 3. Відновлення та забезпечення стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти								
3.1. Комплексна трансформація інфраструктури громади для підвищення ефективності та забезпечення "зеленого переходу"	0	+	+	+	+	+	++	0
3.2. Створення стійких систем водопостачання, водовідведення, тепlopостачання з врахуванням диверсифікації локальної економіки	+	++	++	+	+	0	++	0
3.3. Інфраструктурна безбар'єрність для усіх груп мешканок та мешканців	0	0	0	0	0	0	++	0
3.4. Модернізація дорожньої інфраструктури та створення сучасної системи громадського транспорту	-	0	-	-	0	0	++	0
3.5. Подолання наслідків війни в комунальній сфері з урахуванням сучасних найкращих практик	0	+	+	+	+	+	++	0
3.6. Розвиток цифрової інфраструктури	0	0	-	0	0	0	++	0

4. Формування безпечного, сталого та екосвідомого середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь								
4.1. Розмінування територій та відновлення екосистем	+	++	++	+	+	+	++	+
4.2. Дієва система громадської безпеки та правопорядку, протидія ворожій пропаганді	0	0	0	+	+	+	++	+
4.3. Розбудова системи охорони навколишнього природного середовища та поводження з відходами	+	+	++	+	+	+	+	+
4.4. Підвищення рівня екологічної свідомості мешканок і мешканців, послаблення наслідків зміни клімату та адаптації до них	+	+	++	+	+	+	+	+

(--) – значний негативний вплив. Значний негативний вплив слід звести до мінімуму із застосуванням заходів щодо пом'якшення наслідків, щоб він став незначним;

(-) – помірний (короткостроковий та/або тимчасовий, та/або непрямий) негативний вплив. Цей вплив є прийнятним;

(0) – немає впливу;

(+) – помірний (короткостроковий та/або тимчасовий, та/або непрямий) позитивний вплив;

(++) – значний позитивний вплив.

На основі наведених в таблицях 6.1 і 6.2 оцінок можна зробити наступні висновки щодо ймовірних наслідків від реалізації цілей Стратегії та проєктів місцевого розвитку Плану заходів для компонентів довкілля та здоров'я населення:

Атмосферне повітря. До короткострокових негативних впливів на стан атмосферного повітря (викидів забруднюючих речовин від стаціонарних та пересувних джерел) ймовірно може спричинити реалізація наступних проєктів місцевого розвитку, що увійшли до Плану заходів):

- «Створення Центру підтримки ветеранів, ветеранок війни та членів їх сімей», «Створення інклюзивного простору для дітей з особливими потребами», «Створення Центру ментального здоров'я та життєстійкості для мешканців Зеленодольської громади, ВПО», «Майстерня традицій «Спадщина»», «Створення «Бейбі Хабу» в Зеленодольській громаді», «Створення осередків Центрів активності громадян в селах», «Створення та облаштування цеху з 3D друку в місті Зеленодольську», «Створення кімнати «Простір довіри та безпеки»», що включає роботи з ремонту приміщень (в період роботи вантажного транспорту та спецтехніки, які здійснюють викиди CO₂ в атмосферне повітря) ;

- «Підтримка та встановлення сонячної електростанції «під ключ» на місцевому КП «РИНОК» в м. Зеленодольську (підтримка роботи місцевого бізнесу)», «Обладнання комунальних закладів сонячними електростанціями», що включає комплекс робіт зі встановлення сонячних електростанцій. Такі проєкти – приклад стійкого розвитку громади, де місцевий бізнес отримує ще й екологічну складову, що зменшує викиди CO₂ ;

- «Розвиток агробізнесу (встановлення тепличних комплексів по території Зеленодольської громади)» під час підготовки земельних ділянок під встановлення тепличних комплексів та монтажу комплексів;

- «Будівництво електростанції з використанням енергії сонця/вітру» - під час будівельних робіт, робіт із підключення до мережі, введення в експлуатацію (в період роботи вантажного транспорту та спецтехніки, які здійснюють викиди CO₂ в атмосферне повітря);

- «Створення альтернативної системи теплопостачання, стійкої до дій несприятливих зовнішніх факторів», що передбачає роботи з реконструкції теплових мереж, будівельні роботи та роботи з приєднання до інженерних мереж (під час роботи вантажного транспорту та спецтехніки, які здійснюють викиди CO₂ в атмосферне повітря);

- «Створення системи водопостачання в громаді, стійкої до дій несприятливих факторів», що включає роботи з буріння та облаштування 5 промислових свердловин, прокладання трубопроводів по всій території громади, модернізації 1 комплексу водоочисних споруд,

встановлення 1 комплексу водоочисних споруд (в період роботи вантажного транспорту та спецтехніки, які здійснюють викиди CO₂ в атмосферне повітря);

- «Реконструкція системи біологічних очисних споруд та каналізаційних мереж», що включає роботи з модернізації технологічного обладнання, встановлення сучасних технологій очищення, ремонт і заміну каналізаційних мереж (під час задіяння вантажного транспорту та спецтехніки, які здійснюють викиди CO₂ в атмосферне повітря);

- «Створення інклюзивної спортивної інфраструктури та облаштування безбар'єрних пішохідних маршрутів» - під час робіт із реконструкції тротуарів, а саме: влаштування попереджувальних та направляючих тактильних смуг на пішохідних шляхах, облаштування понижень на пішохідних переходах та/або піднятих пішохідних переходів, що передбачає використання спецтехніки, яка здійснює викиди CO₂ в атмосферне повітря;

- «Облаштування інклюзивних спортивних майданчиків», що включає роботи з улаштування покриття та встановлення спортивних тренажерів;

- «Велосипедні доріжки/маршрути» - передбачає роботи зі створення та облаштування велосипедних доріжок», які будуть пов'язані з роботою великогабаритної спецтехніки під час проведення будівельних робіт;

- «Капітальний ремонт дорожнього покриття» - роботи під час капітального ремонту доріг в м.Зеленодольськ, капітального ремонту доріг в с. Велика Долина, капітального ремонту доріг в с. Мар'янське, капітального ремонту дороги О040104 (м.Зеленодольськ – с. Велика Долина) та С040115 (с.В.Долина–Н23)», які також будуть пов'язані з роботою великогабаритної спецтехніки під час проведення ремонтних робіт;

- «Реконструкція (аварійно-відновлювальні роботи) після ракетного обстрілу будівлі Великокостромської гімназії–філії Зеленодольського ліцею №2», «Реконструкція опорного закладу «Зеленодольський ліцей №2»», «Реконструкція центру культури та дозвілля в с. Велика Долина після ракетного ураження», що включають роботи з реконструкції будівель та, як наслідок – використання будівельної та великогабаритної спецтехніки, яка здійснюватиме викиди CO₂ в атмосферне повітря;

- «Відновлення водно-веслувальної бази в м.Зеленодольськ» - під час робіт із влаштування понтону, ремонту приміщень для тренувань, ремонту елінгу;

- «Реконструкція стадіону в м.Зеленодольськ», що включає роботи з реконструкції стадіону;

- «Реконструкція пляжної зони, облаштування місць для відпочинку», що передбачає реконструкцію пляжної зони, облаштування місць для відпочинку в Зеленодольській громаді;

- «Облаштування укриттів в усіх комунальних закладах громади», які повинні забезпечити жителів громади в разі обстрілів території громади військами РФ - під час виконання ремонтних робіт для вхідної групи, забезпечення вентиляції приміщень, заміни електропостачання системи опалення, каналізаційної системи, облаштування санітарних вузлів, улаштування підлоги, стелі та стін, заміни та встановлення дверних блоків в 9 підвальних приміщеннях комунальних закладів;

- «Будівництво сміттесортувальних ліній» - під час будівельних робіт (закладання фундаменту, монтаж споруд, встановлення обладнання), що передбачає використання будівельної та великогабаритної спецтехніки під час проведення будівельних робіт.

Реалізація операційних цілей Стратегії «Сприяння сталому економічному зростанню і супровід місцевого бізнесу» та «Економічний розвиток сільських територій та спеціалізованого туризму» передбачає сприяння розвитку бізнесових структур в громаді. Відтак можна очікувати збільшення кількості автотранспортних засобів на території громади, що в перспективі може спричинити до збільшення об'єму викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення.

Водночас у Плані заходів передбачено проекти місцевого розвитку, орієнтовані на зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, а саме:

- «Підтримка та встановлення сонячної електростанції «під ключ» на місцевому КП «РИНОК» в м. Зеленодольську (підтримка роботи місцевого бізнесу)», що, з-посеред іншого,

може передбачати незалежність від централізованого постачальника, екологічну відповідальність;

- «Будівництво електростанції з використанням енергії сонця/вітру», що, як очікується, стане перспективним рішенням для забезпечення сталої енергетики, та зможе забезпечити екологічність (без шкідливих викидів в атмосферу CO₂ та парникових газів), енергоефективність, підвищення енергетичної незалежності, підтримку зеленої енергетики;

- «Обладнання комунальних закладів сонячними електростанціями», що, з-посеред іншого, може сприяти зростанню енергонезалежності комунальних закладів і установ;

- «Озеленення територій Зеленодольської громади», що передбачає висадку дерев, квітів, кущів; створення зелених зон відпочинку; розвиток громадських садів; встановлення квітників і клумб;

- «Екоосвіта в Зеленодольській громаді», що включає висадку дерев, створення клумб та впровадження екологічних ініціатив (таких як енергозбереження в громадських установах).

Також очікується, що формування якісної дорожньої інфраструктури в громаді, впровадження енергозберігаючих технологій і т. п. в середньостроковій перспективі дозволить зменшити кількість шкідливих викидів в атмосферне повітря від автомобільного транспорту і матиме позитивний вплив на стан довкілля загалом та атмосферного повітря зокрема.

Погіршення клімату і мікроклімату в результаті реалізації цілей Стратегії та проєктів Плану заходів не очікується, оскільки відсутні причини, які спричиняють до їх зміни, а також наявні проєкти, скеровані на покращення екологічної ситуації в громаді.

Водні ресурси. До ймовірного негативного впливу на стан водних ресурсів може спричинити реалізація проєктів, пов'язаних з розвитком сільських територій, агробізнесу (встановлення тепличних комплексів по території Зеленодольської громади) та спеціалізованого туризму, а також інфраструктури, під час здійснення яких у водні об'єкти можуть потрапляти забруднюючі речовини, пестициди, відходи будівництва тощо. Водночас цілі Стратегії та відповідно проєкти місцевого розвитку Плану заходів скеровані на раціональне використання водних ресурсів громади та запобіганню їх забруднення, зокрема проєкти:

- «Створення системи водопостачання в громаді, стійкої до дій несприятливих факторів», що передбачає буріння та облаштування промислових свердловин на території громади, прокладання нових трубопроводів, модернізація водоочисних споруд;

- «Реконструкція системи біологічних очисних споруд та каналізаційних мереж», що включає реконструкцію існуючої системи біологічних очисних споруд із застосуванням інноваційних та енергоефективних технологій очищення стічних вод.

Також Стратегія та План заходів не передбачають започаткування підприємницької діяльності, яка спричинятиме до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Тому реалізація Стратегії та Плану заходів не має призвести до погіршення стану водних ресурсів.

Земельні ресурси. Короткостроковий тимчасовий негативний вплив на природні ландшафти, земельні ресурси та ґрунти може спричинити реалізація цілей Стратегії та виконання проєктів місцевого розвитку Плану заходів, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією та модернізацією об'єктів соціальної сфери (будівель закладів освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, соціального захисту населення) та дорожньої й інженерної інфраструктури (доріг та супутньої інфраструктури, мереж водопостачання та водовідведення, очисних споруд), розвиток бізнесових структур.

Проте до Стратегії та Плану заходів включені цілі та проєкти для їх виконання, які повинні забезпечити подальший позитивний вплив на ґрунти та запобігати їхньому забрудненню, зокрема:

- «Підтримка та встановлення сонячної електростанції «під ключ» на місцевому КП «РИНОК» в м. Зеленодольську (підтримка роботи місцевого бізнесу)», який передбачає незалежність від централізованого постачальника, екологічну відповідальність;

- «Будівництво електростанції з використанням енергії сонця/вітру», що, як очікується, забезпечуватиме екологічність, енергоефективність, підвищення енергетичної незалежності, підтримку зеленої енергетики;

- «Обладнання комунальних закладів сонячними електростанціями», що передбачає зростання енергонезалежності комунальних закладів і установ, екологічність;
- «Будівництво сміттесортувальних ліній», що сприятиме зменшенню обсягу відходів, які потрапляють на полігон в м.Зеленодольську та результується у зменшенні впливу на довкілля загалом та ґрунти зокрема;
- «Придбання спеціального автомобіля для збору і вивезення твердих побутових відходів з пресом для потреб місцевого КП «Зеленодольський міський водоканал»», реалізація якого дозволить надавати необхідний обсяг послуг по вивезенню сміття (збільшивши обсяги навантаження та вивозу сміття на території Зеленодольської громади);
- «Створення системи переробки та утилізації сміття», що сприятиме створенню системи переробки та утилізації сміття й стане важливим кроком для забезпечення екологічної чистоти та раціонального управління відходами в громаді;
- «Розробка місцевого Плану управління відходами», наявність якого, як очікується, забезпечить раціональне використання ресурсів, зменшення загального обсягу відходів, сприятиме збереженню екосистеми та поліпшенню екологічної репутації громади;
- «Екоосвіта в Зеленодольській громаді», реалізація якого сприятиме підвищенню екологічної свідомості, зменшенню кількості відходів (шляхом навчання принципам сортування та переробки сміття), покращенню стану довкілля через проведення регулярних заходів із прибирання територій, пляжної зони тощо, зменшенню забруднення через впровадження відновлювальних джерел енергії та енергоефективних технологій (зокрема зниження рівня забруднення ґрунту).

Доцільно також акцентувати на такому проєкті місцевого розвитку Плану заходів як «Розмінування територій Зеленодольської громади», що сприятиме безпечному використанню земель за їх цільовим призначенням.

Біорізноманіття і природоохоронні території. Стратегія та План заходів, як невід’ємна складова її реалізації, не передбачають виконання завдань, які можуть спричинити до негативного впливу на біорізноманіття, об’єкти та території природно-заповідного фонду, а також об’єкти Смарагдової мережі. Проте ймовірність настання ризиків негативного впливу на біорізноманіття та території з природними обмеженнями буде залежати від розташування територій, на яких будуть реалізовуватися цілі Стратегії, пов’язані з розвитком інфраструктури та дорожнього господарства, та їх наближенням до природоохоронних об’єктів і територій. Оцінка їх потенційного впливу на довкілля та здоров’я населення буде здійснена окремо відповідно до вимог законодавства України. Водночас окремі цілі Стратегії та проєкти місцевого розвитку Плану заходів опосередковано зосереджені на збереженні та охороні біорізноманіття та об’єктів і територій з природними обмеженнями, а також об’єктів Смарагдової мережі. Серед них:

- «Відновлення водно-веслувальної бази в м.Зеленодольськ», що, з-поміж іншого, передбачає очищення затоки;
- «Озеленення територій Зеленодольської громади», що включає висадження зелених насаджень у ґрунт, поліпшення якості навколишнього середовища, збереження біорізноманіття (зелені зони допомагають підтримувати середовище для різних видів флори і фауни);
- «Будівництво сміттесортувальних ліній», що сприятиме зменшенню обсягу відходів та зменшенню кількості стихійних звалищ та, як очікується, позитивно впливатиме на біорізноманіття та знизить ризик забруднення води об’єкта Смарагдової мережі – Каховського водосховища - сміттям;
- «Придбання спеціального автомобіля для збору і вивезення твердих побутових відходів з пресом для потреб місцевого КП «Зеленодольський міський водоканал»», що дозволить наростити обсяг надання критично важливої послуги - навантаження та вивіз сміття.
- «Створення системи переробки та утилізації сміття», що, як очікується, сприятиме скороченню обсягів відходів на звалищах та покращенню екологічної ситуації в громаді, регіоні в цілому, а також уникненню ризику забруднення води Каховського водосховища;
- «Екоосвіта в Зеленодольській громаді», що, з-поміж іншого, сприятиме підвищенню екологічної свідомості (формування культури відповідального ставлення мешканців громади до

природи, яка сприяє збереженню довкілля та забезпеченню кращого майбутнього для громади), зменшенню кількості відходів (шляхом навчання принципам сортування та переробки сміття), покращенню стану довкілля через проведення регулярних заходів із висадки дерев, прибирання територій, пляжної зони, зменшенню забруднення через впровадження відновлювальних джерел енергії та енергоефективних технологій (у тому числі зниження рівня забруднення повітря, ґрунту, води);

- «Розробка місцевого Плану управління відходами», що, як очікується, забезпечить раціональне використання ресурсів, сприятиме збереженню екосистеми та
- поліпшенню екологічної репутації громади.

Рекреаційні зони та культурна спадщина. У Стратегії та Плані заходів є завдання, реалізація яких націлена на відновлення та розвиток рекреаційних зон та збереження культурної спадщини. Серед них:

- «Майстерня традицій «Спадщина»», що спрямований на збереження та популяризацію культурної спадщини;
- «Створення осередків Центрів активності громадян в селах», «Реконструкція центру культури та дозвілля в с. Велика Долина після ракетного ураження» (спрямовані на зміцнення культурної ідентичності);
- «Відновлення водно-веслувальної бази в м.Зеленодольськ», «Реконструкція стадіону в м.Зеленодольськ», «Реконструкція пляжної зони, облаштування місць для відпочинку», «Озеленення територій Зеленодольської громади», «Екоосвіта в Зеленодольській громаді», що передбачають відновлення та облаштування водно-веслувальної бази, стадіону, пляжної зони, місць для відпочинку, популяризацію здорового способу життя, озеленення території громади, висадку дерев, облаштування клумб і т. п.

Водночас під час реалізації проєктів, скерованих на виконання цього завдання, можуть мати місце короткострокові тимчасові негативні впливи на довкілля, пов'язані з роботою будівельної техніки. Для мінімізації таких впливів рекомендується відповідальним підрозділам ОМС стежити за дотриманням чинних норм законодавства з охорони довкілля.

Відходи. Ймовірне збільшення обсягу утворюваних промислових та побутових відходів може спричинити реалізація окремих цілей Стратегії та проєктів Плану заходів, скерованих на їх виконання, що пов'язані з розвитком бізнесу на території громади, будівництвом та ремонтами об'єктів соціальної сфери та інфраструктури, зокрема облаштуванням укриттів, тощо. Серед таких проєктів:

- «Створення Центру підтримки ветеранів, ветеранок війни та членів їх сімей»;
- «Створення інклюзивного простору для дітей з особливими потребами»;
- «Створення Центру ментального здоров'я та життєстійкості для мешканців Зеленодольської громади, ВПО»;
- «Майстерня традицій «Спадщина»»;
- «Створення «Бейбі Хабу» в Зеленодольській громаді»;
- «Меморіали «Щит Дніпропетровщини»»;
- «Створення швейної майстерні на базі одного із навчальних закладів м.Зеленодольська»; «Створення осередків Центрів активності громадян в селах»;
- «Обладнання комунальних закладів сонячними електростанціями»;
- «Створення альтернативної системи теплопостачання, стійкої до дій несприятливих зовнішніх факторів»;
- «Створення системи водопостачання в громаді, стійкої до дій несприятливих факторів»;
- «Реконструкція системи біологічних очисних споруд та каналізаційних мереж»;
- «Створення інклюзивної спортивної інфраструктури та облаштування безбар'єрних пішохідних маршрутів»;
- «Велосипедні доріжки/маршрути»;
- «Капітальний ремонт дорожнього покриття»;
- «Реконструкція (аварійно-відновлювальні роботи) після ракетного обстрілу будівлі Великокостромської гімназії–філії Зеленодольського ліцею №2»;

- «Реконструкція опорного закладу «Зеленодольський ліцей №2»»;
- «Реконструкція центру культури та дозвілля в с. Велика Долина після ракетного ураження»;
- «Відновлення водно-веслувальної бази в м.Зеленодольськ»;
- «Реконструкція стадіону в м.Зеленодольськ»;
- «Реконструкція пляжної зони, облаштування місць для відпочинку»;
- «Облаштування укриттів в усіх комунальних закладах громади»;
- «Встановлення модульних укриттів»;
- «Створення кімнати «Простір довіри та безпеки»»;
- «Будівництво сміттесортувальних ліній»;
- «Створення системи переробки та утилізації сміття».

Водночас Стратегія містить цілі, а План заходів з її реалізації – проекти місцевого розвитку, спрямовані на підвищення ефективності системи управління відходами, серед яких «Будівництво сміттесортувальних ліній», «Придбання спеціального автомобіля для збору і вивезення твердих побутових відходів з пресом для потреб місцевого КП «Зеленодольський міський водоканал»», «Створення системи переробки та утилізації сміття», «Розробка місцевого Плану управління відходами», «Екоосвіта в Зеленодольській громаді», в межах яких може бути запроваджено системи сортування відходів в населених пунктах громади, проведено інформаційно-роз'яснювальну роботу необхідності такого сортування, зменшено обсяг відходів та кількість стихійних сміттєзвалищ, покращено санітарний стан громади, а також докладено зусиль до раціонального використання ресурсів, збереження екосистеми та поліпшення екологічної репутації громади. Також проекти, скеровані на покращення стану дорожнього покриття в громаді, сприятимуть охопленню більшої кількості домогосподарств послугою централізованого вивезення ПВ.

Відтак реалізація Стратегії та Плану заходів сприятиме покращенню стану довкілля, а також здоров'я населення, через створення ефективної системи управління відходами у громаді.

Населення та інфраструктура. Реалізація певних цілей Стратегії та проектів місцевого розвитку Плану заходів, які скеровані покращення умов життєдіяльності населення, в т. ч. через відновлення та розвиток інженерної та дорожньої інфраструктури тощо, а також збереження здоров'я населення, може мати тимчасові негативні впливи на довкілля. Проте, за умови дотримання встановлених екологічних нормативів та санітарних норм та правил, цей вплив буде зведено до мінімуму. А в середньо- та довгостроковій перспективі очікується позитивний вплив від їх реалізації. Серед таких проектів:

- «Покращення якості надання медичних послуг в Зеленодольській громаді», що включає оновлення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я громади та залучення на роботу фахівців;
- «Створення Центру ментального здоров'я та життєстійкості для мешканців Зеленодольської громади, ВПО», «Створення Центру підтримки ветеранів, ветеранок війни та членів їх сімей», «Створення інклюзивного простору для дітей з особливими потребами», «Майстерня традицій «Спадщина»», реалізація яких сприятиме безбар'єрності, інтеграції ВПО, ветеранів та їх родин;
- «Створення «Бейбі Хабу» в Зеленодольській громаді», реалізація якого має на меті розвиток дітей та соціальну підтримку родин;
- «Створення осередків Центрів активності громадян в селах», що сприятиме згуртованості мешканців громади та активізації їх соціального життя;
- «Створення системи водопостачання в громаді, стійкої до дій несприятливих факторів» та «Реконструкція системи біологічних очисних споруд та каналізаційних мереж», реалізація яких, як очікується, матиме прямий довготривалий позитивний вплив на здоров'я населення;
- «Створення інклюзивної спортивної інфраструктури та облаштування безбар'єрних пішохідних маршрутів» для забезпечення дозвілля вразливих груп населення в громаді та їхнього безпечного та комфортного пересування;

– «Реконструкція центру культури та дозвілля в с. Велика Долина після ракетного ураження»;

– «Велосипедні доріжки/маршрути», «Відновлення водно-веслувальної бази в м. Зеленодольськ», «Реконструкція стадіону в м. Зеленодольськ», «Реконструкція пляжної зони, облаштування місць для відпочинку», реалізація яких сприятиме розвитку спорту та якісному дозвіллю мешканців громади, а також, як очікується, матиме довготривалі позитивні наслідки для здоров'я населення;

– «Капітальний ремонт дорожнього покриття», реалізація якого дозволить також підвищити доступність для мешканців громади до послуг соціальної сфери, зокрема медичних;

– «Облаштування укриттів в усіх комунальних закладах громади», «Встановлення модульних укриттів», «Система оповіщення громади», «Створення кімнати «Простір довіри та безпеки»», що сприятиме збереженню для збереження життя і здоров'я мешканців громади, особливо дітей та молоді.

Загалом переважна більшість цілей Стратегії, а також проєктів місцевого розвитку Плану заходів спрямовані на покращення умов життєдіяльності мешканців громади, а також ВПО, які перебувають на території громади.

Екологічне управління та моніторинг. Стратегія та План заходів не передбачають послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Водночас у Стратегії та Плані заходів передбачено заходи з покращення системи управління відходами та підвищення енергоне залежності громади, здійснити просторового планування для раціонального використання території та ресурсів громади тощо.

Водночас в громаді затверджено низку місцевих програм, скерованих на запобігання шкоди довкіллю (див. розділ 2).

Відтак за умови дотримання та виконання захисних і охоронних заходів, що відповідають чинним нормативним вимогам, ймовірність появи впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний кумулятивні та синергічні наслідки для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, є незначними.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ

Реалізація Стратегії та Плану заходів передбачає виконання заходів та проєктів, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, енергозбереженням та раціональним використанням природних ресурсів, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища. Проте під час виконання запланованих заходів та проєктів можливе виникнення деяких негативних наслідків у вигляді короткострокового тимчасового впливу.

Водночас для зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання Стратегії та Плану заходів пропонується реалізація комплексу заходів в розрізі компонентів довкілля. Зокрема:

1. **Кліматичні питання.** Для зниження впливу зміни клімату на довкілля громади доцільно:
 - проводити моніторинг рекреаційних навантажень на ландшафти;
 - налагодити співпрацю громадських організацій, органів місцевого самоврядування з європейськими організаціями та фондами, що займаються фінансовою підтримкою регіонального розвитку та вирішенням екологічних проблем;
 - сприяти зменшенню викидів парникових газів за рахунок енергозбереження, раціоналізації структури енергозбереження, зниження непродуктивних втрат енергоресурсів, впровадження нових малоресурсоємних технологій, а також збільшення зелених насаджень;
 - сприяти впровадженню альтернативної енергетики в громаді.
2. **Атмосферне повітря.** Для зменшення впливу викиду шкідливих речовин в атмосферу, в т. ч. автомобільним транспортом, доцільно:
 - створити території зелених насаджень обабіч автошляхів;
 - здійснити озеленення території громади;
 - зменшити викиди шкідливих речовин підприємствами та організаціями в атмосферне повітря шляхом застосування сучасних технологій та систем очищення;
 - стимулювати заходи з підвищення енергетичної ефективності і енергозбереження у всіх галузях (в першу чергу, комунальних закладів);
 - впровадити проєкти з використання альтернативних джерел енергії.
3. **Водні ресурси.** Для забезпечення екологічної безпеки водних ресурсів у громаді та запобігання потрапляння стічних вод домогосподарств та підприємств в ґрунт та поверхневі води потрібно:
 - здійснити поступову заміну зношених інженерних систем водопостачання та водовідведення;
 - здійснити модернізацію водоочисних споруд;
 - здійснити реконструкцію існуючої системи біологічних очисних споруд із застосуванням інноваційних та енергоефективних технологій очищення стічних вод;
 - впровадити систему моніторингу за станом водопостачання та водовідведення, а також здійснювати контроль за дотриманням норм водоохоронних зон;
 - здійснити захист джерел питного водопостачання від шкідливого впливу, формування зон санітарної охорони навколо джерел водопостачання;
 - здійснити ремонт та реконструкцію каналізаційних систем;
 - провадити регулярне очищення водних об'єктів.
4. **Земельні ресурси.** Для запобігання забрудненню ґрунтів та зниженню їхньої родючості слід:
 - провадити будівництво, реконструкцію та ремонти автомобільних доріг виключно за умови комплексного обґрунтування екологічних і соціальних переваг обраного варіанту будівництва;
 - здійснити рекультивацію земель сільськогосподарського призначення, які зазнали негативного екологічного впливу;
 - зменшення забруднення сільськогосподарських земель техногенними відходами;
 - провести інженерно-технічні, агролісомеліораційні та ґрунтозахисні заходи;

- створювати нові та реконструювати існуючі лісові смуги та інші насадження на еродованих землях, вздовж водних об'єктів та полезахисних смуг;
- запровадити громадський контроль за станом довкілля у громаді (наприклад, через платформу електронної демократії e-dem.ua, сайт місцевої ради, офіційні сторінки в місцевій раді в соціальних мережах тощо);
- запровадити заходи по попередженню підпалів;
- здійснювати ліквідацію аварійних, фаутих дерев та сухостою, крокування та обрізки дерев на території громади;
- провести закупівлю та висадку саджанців дерев і квітів, розбивки клумб, квітників тощо в громадських місцях;
- своєчасно проводити викошування узбіч, зон зелених насаджень, парків, місць загального користування.

Також для забезпечення ефективного використання та підвищення цінності земельних ресурсів Зеленодольської МТГ доцільно здійснити наступні заходи:

- провести роботи із інвентаризації земель;
- розробити документацію із землеустрою ;
- розробити комплексний план просторового розвитку території Зеленодольської міської територіальної громади;
- організувати моніторинг земель громади.

Вирішення цих питань можливе лише за умови проведення землевпорядних робіт і заходів, які спрямовані на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території населених пунктів громади.

5. Території та об'єкти природно-заповідного фонду, об'єкти Смарагдової мережі та біорізноманіття. Для збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також рослинного і тваринного світу громади доцільно:

- підвищити кваліфікацію і розвиток професійних компетенцій представників організацій громадянського суспільства у сфері охорони довкілля;
- розвивати зелене господарство з метою збереження рослинних ресурсів та зниженню впливу шкідливих речовин на здоров'я населення;
- розробити, розширити і впровадити нові форми залучення громадськості до процесу формування і реалізації місцевої політики, у тому числі екологічної, зокрема розробки місцевих програм розвитку у сфері захисту довкілля;
- реалізувати заходи з запобігання потрапляння у води об'єкта Смарагдової мережі – Каховського водосховища – забруднюючих речовин та сміття;
- сприяти розвитку екологічної освіти мешканців громади, забезпечити інформування та провадити просвітницьку роботу;
- залучити представників бізнесу до реалізації місцевих екологічних програм, проєктів.

6. Рекреаційні зони та культурна спадщина. З метою розвитку рекреаційних зон на території громади, а також збереження та використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь необхідно:

- здійснити облаштування рекреаційних зон на території громади, а також здійснювати їх обслуговування (прибирання, вивезення сміття тощо) на періодичній основі;
- відновити та облаштувати водно-веслувальну базу, пляжну зону та місця для відпочинку для мешканців громади та її гостей;
- забезпечити охоронні заходи щодо пам'яток місцевого значення та їх територій у разі виникнення загрози їх пошкодження або руйнування внаслідок дії природних факторів чи проведення будь-яких робіт;
- сприяти підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації працівників у сфері охорони культурної спадщини.

7. Управління відходами. Для запобігання забрудненню території громади побутових відходів, в т. ч. появи несанкціонованих сміттєзвалищ, необхідно:

- розробити місцевий Плану управління відходами;
 - регулярно провадити моніторинг появи стихійних сміттєзвалищ на території громади та своєчасно їх ліквідовувати;
 - розширити зону охоплення території громади централізованим вивезенням відходів;
 - запроваджувати систему роздільного сортування сміття (встановити окремі контейнери для скла, паперу, пластикових пляшок і змішаних відходів) в населених пунктах громади;
 - створити систему переробки та утилізації сміття;
 - забезпечити комунальні підприємства необхідним обладнанням та технікою, зокрема придбати спеціальний автомобіль для збору і вивезення побутових відходів з пресом для потреб місцевого КП «Зеленодольський міський водоканал»;
 - впроваджувати сучасні методи збору та переробки відходів,
 - здійснити будівництво сміттесортувальних ліній;
 - активізувати роботу комунального підприємства з укладення договорів з домогосподарствами на вивезення побутових відходів;
 - посилити просвітницьку діяльність щодо створення екологічної культури місцевих мешканців не лише серед дітей, але й серед осіб зрілого віку;
 - створити сприятливі умови для розвитку бізнесу у сфері управління відходами.
8. **Здоров'я населення.** Для запобігання погіршенню здоров'я населення громади необхідно:
- вдосконалювати і розширювати медичні послуги, що надають амбулаторії в громаді;
 - залучати медичних працівників на роботу в комунальні заклади охорони здоров'я;
 - покращити матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я громади;
 - проводити інформаційно-оздоровчі заходи щодо популяризації активного способу життя, формування відповідального ставлення до оточуючого середовища та власного здоров'я.

Окремі рекомендації для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії та План заходів були враховані під час підготовки заходів з реалізації оперативних цілей Стратегії та проектів місцевого розвитку Плану заходів (див. розділ 6 цього Звіту). На всіх етапах реалізації Стратегії та Плану заходів заплановані рішення будуть здійснюватися у відповідності до норм і правил охорони навколишнього середовища і вимог екологічної безпеки, в тому числі згідно з вимогами Водного кодексу України, Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про екологічну мережу України», «Про охорону земель», «Про охорону атмосферного повітря» та інших.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Стратегія та План заходів є довгостроковим плановим документом.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та Плану заходів вказує на те, що реалізація заходів документа передбачає досягнення цілей, які повинні сприяти поширенню позитивних впливів на складові довкілля та здоров'я населення, зокрема збереження та відтворення біологічного і ландшафтного різноманіття, природних комплексів, водних, земельних та лісових ресурсів, формування дружнього до довкілля простору, поступового забезпечення енергетичної незалежності громади, формування доступного, інклюзивного простору для фізичного та культурного розвитку людини тощо. Відтак Стратегія та План заходів враховують принцип екологічної збалансованості (сталого розвитку) та зорієнтовані на зниження антропогенного впливу на довкілля.

У контексті стратегічної екологічної оцінки Стратегії та Плану заходів можуть бути розглянуті й інші **сценарії розвитку**: 1) гіпотетичний «нульовий» сценарій, за яким Стратегія та План заходів не затверджується та більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем з високою ймовірністю погіршать існуючу екологічну ситуацію в громаді; 2) песимістичний сценарій розвитку громади; 3) оптимістичний сценарій передбачає, що активні бойові дії припиняться до середини 2025 року, а Україна отримає значну міжнародну підтримку для відновлення.

Гіпотетичний «нульовий» сценарій пов'язаний із збереженням нинішнього стану речей. Цей варіант виходить з того, що поточні економічні, соціальні та демографічні умови залишаться стабільними, без значних змін у зовнішніх та внутрішніх чинниках розвитку громади. Збережеться високий рівень невизначеності через війну, і хоча інфраструктурні втрати будуть поступово відновлюватися, значні ресурси витратимуться на ліквідацію наслідків воєнних дій. Населення громади залишатиметься на рівні близько 17,000 осіб, однак триватиме старіння населення через низький рівень народжуваності та відтік молоді до безпечніших регіонів. Зростання кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО) уповільниться, але залишиться стабільно високим, складаючи до 15% від загальної чисельності. Відсутність значних інвестицій та зниження економічної активності збережуть залежність громади від кількох великих підприємств, таких як ДТЕК. Прогнозується стабільний рівень зайнятості, але із значним прихованим безробіттям (до 40%), що впливатиме на добробут мешканців. Бюджет залишатиметься збалансованим, але з обмеженим зростанням податкових надходжень через втрати земельних та майнових активів. Проблеми із транспортною та комунальною інфраструктурою зберігатимуться, оскільки більшість доріг та комунікацій перебувають у незадовільному стані. Плани модернізації будуть реалізовуватися частково, через обмежене фінансування та складну логістику. Відновлення житлового фонду відбуватиметься повільно, що не забезпечить повного повернення ВПО. Збережеться доступ до базових соціальних, освітніх та медичних послуг, однак їх якість залишатиметься на середньому рівні. Оперативні цілі щодо покращення доступу до соціальних послуг виконуватимуться частково. Недостатня інтеграція ВПО та ветеранів, а також слабка підтримка молоді негативно впливатимуть на соціальну згуртованість. Вплив війни на екологічну ситуацію продовжуватиме відчуватися. Значні ресурси будуть спрямовані на розмінування територій та відновлення екосистем, однак екологічні проекти реалізовуватимуться повільно через нестачу фінансування. Безпекова ситуація залишатиметься напруженою через близькість до лінії фронту.

Реалізація гіпотетичного «нульового» сценарію ілюструє значне загострення екологічних проблем, які не сприятимуть формуванню комфортних умов життєдіяльності населення та можуть спричинити до погіршення його здоров'я.

Відтак за результатами аналізу визначено, що в рамках гіпотетичного «нульового» сценарію розвиток громади буде ускладнений, і цей сценарій з високою ймовірністю може призвести до погіршення екологічної ситуації в регіоні, що в кінцевому результаті негативно позначиться на здоров'ї населення.

Песимістичний сценарій розвитку громади передбачає тривалу війну до 2030 року та постійні загрози з боку росії, що призводить до економічної нестабільності, втрати людських і матеріальних ресурсів, а також уповільнює процес відновлення громади. Значний відтік населення, особливо молоді та працездатного віку, призведе до зменшення чисельності до 8,000–9,000 осіб. Частка осіб похилого віку зросте до 35%, що створить додатковий тиск на систему соціальних послуг та медицину. Відсутність інвестицій та висока залежність від державних дотацій гальмують економічний розвиток громади. Рівень безробіття зросте до 18%, а середня заробітна плата знизиться, що погіршить рівень добробуту мешканців. Більшість економічних ініціатив будуть заморожені через ризики війни та нестабільну фінансову ситуацію (цілі 2.1 та 2.2). Інфраструктурні проекти заморожені або відкладені через постійні обстріли та руйнування. Відновлення житлового фонду та комунальних послуг відбуватиметься повільно та лише частково. Недостатнє фінансування на утримання доріг, водопостачання та електропостачання призведе до погіршення якості послуг та підвищення соціальної напруги. Погіршення доступу до медичних, освітніх та соціальних послуг через нестачу кадрів, зростання захворюваності та соціальних проблем (цілі 1.1 та 1.3). Зростання соціальної напруги через нерівномірний доступ до ресурсів, що може призвести до конфліктів серед мешканців. Посилення екологічних проблем через руйнування інфраструктури та забруднення ґрунтів і водних ресурсів. Високий рівень небезпеки через заміновані території, які створюють додаткові загрози для мешканців громади. Песимістичний сценарій відображає критичну ситуацію, за якої Зеленодольська міська територіальна громада зосереджується на виживанні та мінімальному відновленні. Стагнація економіки, погіршення інфраструктури та соціальна нестабільність уповільнюють реалізацію стратегічних цілей та віддаляють досягнення візії громади.

Реалізація песимістичного сценарію розвитку громади може спричинити до загострення екологічних проблем, які не сприятимуть формуванню комфортних умов життєдіяльності населення та можуть спричинити до погіршення його здоров'я.

Відтак за результатами аналізу визначено, що в рамках песимістичного сценарію розвитку громади поступ громади буде ускладнений, і цей сценарій з високою ймовірністю може призвести до погіршення екологічної ситуації в громаді, що в кінцевому результаті негативно позначиться на здоров'ї населення.

Оптимістичний сценарій базується на припущенні, що активні бойові дії припиняться до середини 2025 року, а Україна отримає значну міжнародну підтримку для відновлення. Зеленодольська громада зможе скористатися можливостями для залучення інвестицій та реалізації стратегічних цілей, що забезпечить швидке економічне відновлення та зростання якості життя. Очікується стабілізація чисельності населення на рівні 12,000–13,000 осіб завдяки поверненню внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та новому припливу мешканців з інших регіонів. Відсоток ВПО зменшиться до 8%, оскільки більшість мешканців повернеться до своїх домівок. Відновлення природного приросту населення до +0.5%, що свідчить про покращення умов життя та зростання довіри до громади. Реалізація оперативних цілей 2.1 («Зміна парадигми місцевої економіки») та 2.2 («Стимулювання економічної активності») сприятиме розвитку малого та середнього бізнесу, зокрема в агропромисловій сфері та секторі зеленої енергетики. Прогнозується зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) громади на рівні 4–6% на рік завдяки модернізації агропромислового комплексу, збільшенню обсягів переробки сільськогосподарської продукції та залученню інвесторів до відновлювальних проектів. Середній рівень безробіття знизиться до 4%, а середня заробітна плата зросте на 25–30%, що покращить рівень добробуту мешканців. Відновлення та модернізація житлового фонду, відбудова транспортної інфраструктури та поліпшення доступу до комунальних послуг забезпечать високий рівень життя мешканців (ціль 3.2). Розширення мережі інтернету та цифрових послуг, що сприятиме підвищенню доступу до державних послуг та розвитку цифрових компетенцій мешканців. Реалізація програм соціальної підтримки та адаптації для ветеранів та ВПО, а також поліпшення доступу до медичних та освітніх послуг (ціль 1.1 та 1.2). Підтримка молодіжних ініціатив та розвиток культурних заходів сприятимуть збереженню культурної спадщини громади та підвищенню соціальної згуртованості. Впровадження проектів з відновлювальної енергетики та проектів з екологічної рециркуляції сприятиме зменшенню забруднення навколишнього

середовища. Підвищення рівня безпеки через відновлення системи громадської безпеки та заходи з розмінування території громади. Оптимістичний сценарій передбачає стійке зростання громади, реалізацію стратегічних цілей і досягнення візії безпечної, сучасної та динамічної громади. Економічне відновлення, поліпшення інфраструктури та соціальна згуртованість забезпечать процвітання мешканців та сталий розвиток території.

Натомість аналізований проєкт Стратегії та Плану заходів передбачає врахування ключових викликів, які впливають на людину, інфраструктуру, безпекове середовище, економіку, довкілля, здоров'я населення тощо.

Відтак в інтересах забезпечення ефективного системного розвитку громади найбільш прийнятним варіантом буде затвердження аналізованого проєкту Стратегії та Плану заходів з врахуванням рекомендацій, викладених у даному Звіті.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у т. ч. ускладнення.

Зміст звіту про СЕО сформований відповідно до пункту 2 статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

З огляду на стратегічний характер документа державного планування, ключове значення у виконанні СЕО мали методи стратегічного аналізу. Насамперед, доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування. Відповідність цілей та завдань Стратегії та Плану заходів загальним цілям оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, державної екологічної політики та цілям, завданням, напрямкам галузевих документів державного планування.

Також проведено аналіз поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я, в розрізі компонентів довкілля (клімату і факторів, що на нього впливають, атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, біорізноманіття та природоохоронних територій, Смарагдової мережі, відходів, здоров'я населення та інфраструктури). Здійснено оцінку ймовірних наслідків виконання цілей та завдань Стратегії та Плану заходів, як на окремі компоненти довкілля, так і на комплексні умови територій – стан довкілля, збереження біорізноманіття, раціональність використання наявних ресурсів, розвиток природних та техногенних процесів, а також вплив на здоров'я населення.

Оцінка кумулятивних ефектів дозволила спрогнозувати потенційний сукупний вплив на стан довкілля, в тому числі здоров'я населення, внаслідок реалізації цілей і завдань Стратегії та проєктів Плану заходів.

Для здійснення СЕО був обраний метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів, викладених у публічних звітах та аналітичних матеріалах, а також метод екстраполяції, оскільки цей метод полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території чи процесу в майбутнє і ґрунтується на вивченні кількісних і якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки, з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку.

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки документа державного планування та підготовки даного Звіту було здійснено:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля громади, включаючи значення ключових показників в розрізі компонентів довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу цілей на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

В процесі аналізу стану навколишнього середовища були використані статистичні дані Державної служби статистики України та офіційні дані органів виконавчої влади, на які покладено функції і завдання спостереження та інформаційного забезпечення державної системи моніторингу довкілля (Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Державна гідрометеорологічна служба, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство розвитку громад і територій України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру), а

також Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Особливе значення для аналізу та визначення перспектив просторового розвитку відіграють геопросторові дані, тобто дані з чіткою географічною прив'язкою. Проте частина таких даних є застарілими та зберігаються у паперовому форматі, що унеможливлює їх застосування для виконання поточного аналізу та прогнозування розвитку територій. Це стосується як інформації щодо природних умов та ресурсів, розвитку небезпечних природних процесів, так і структури землекористування та територій зі встановленим режимом використання (природоохоронні території, зони та округи санітарної охорони, охоронні зони, санітарно-захисні зони тощо). Також доступ до частини даних під час війни є обмеженим (наприклад, інформація Держгеокадастру, дані Державної служби статистики України і т. п.), що теж унеможливлює їх застосування для аналізу поточної ситуації та прогнозування ймовірних тенденцій розвитку.

На виконання ст.10 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» для визначення обсягу досліджень, методів екологічної оцінки, рівня деталізації інформації, що має бути включена до Звіту про стратегічну екологічну оцінку, Виконавчим комітетом Зеленодольської міської ради було підготовлено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту Стратегії та Плану заходів.

Заява про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки (далі – Заява про визначення обсягу CEO) була оприлюднена шляхом розміщення на офіційному веб сайті Зеленодольської міської територіальної громади (<https://zelenodolsk.otg.dp.gov.ua/nasha-gromad%D0%B0/programa-rozvitku>) та внесена до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки (реєстраційний номер справи № 17-03-14055-25) з метою одержання зауважень і пропозицій громадськості, а також для проведення консультацій з органами виконавчої влади.

За результатом розгляду Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту Стратегії та Плану заходів отримано листи від: Державної установи «Дніпропетровський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» від 26.03.2025 р. №1340/6; Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної військової адміністрації від 26.03.2025 р. № 23/0/502-25. Інформація, викладена в листах, взята до уваги під час формування Звіту про стратегічну екологічну оцінку проекту Стратегії та Плану заходів.

Зокрема, заходи з реконструкції та модернізації очисних споруд із забезпеченням експлуатації їх потужностей у повному обсязі передбачені під час реалізації цілей Стратегії та проектів Плану заходів.

Розроблення місцевої схеми формування екомережі Зеленодольська міська рада у середньостроковій перспективі ініціює процес її розроблення.

У відповідь на листи повідомляємо, що міська рада під час реалізації завдань Стратегії та Плану заходів буде неухильно дотримуватися норм законодавства у сфері охорони довкілля та враховуватиме наслідки, що потенційно можуть вплинути на стан довкілля, у тому числі здоров'я населення. Також враховуватимуться під час планування нових об'єктів на території громади норми закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Водночас пропозицію щодо включення до Плану заходів комплексу заходів з моніторингу поточного стану усіх компонентів довкілля, з огляду на наближення громади до лінії фронту, буде здійснено після завершення повномасштабної збройної агресії рф в наступних планових періодах.

Відтак, стратегічна екологічна оцінка проекту Стратегії та Плану заходів здійснювалась з огляду на зазначені вище обмеження.

Також в процесі здійснення CEO виникало ряд ускладнень, які неможливо усунути на території громади. Головним чином, це зумовлено відсутністю звітних і статистичних даних в розрізі компонентів довкілля на рівні територіальних громад.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Обов'язковою складовою процесу виконання документа державного планування є здійснення моніторингу наслідків його виконання для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а також для своєчасного вжиття заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків виконання документа державного планування, а в разі їх виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків, вжиття заходів для їх усунення.

Моніторинг проводиться згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272). Відповідно до пункту 5 зазначеного Порядку для забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля визначено:

1. Зміст заходів для здійснення моніторингу та строки їх виконання. Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я під час реалізації документа державного планування буде здійснюватися структурним підрозділом Зеленодольської міської ради, який визначатиме періодичність моніторингу, перелік індикаторів, забезпечить доступ до вихідних даних та результатів моніторингу.

Для проведення моніторингу рекомендовано здійснювати наступні заходи:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників, зокрема порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Стратегії та Плану заходів);
- порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Стратегії та Плану заходів).

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
- виявлення непередбачених даним Звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Оскільки Стратегія та План заходів є документом державного планування з обмеженим терміном дії, пропонується здійснювати моніторинг його виконання, обмежившись періодом від року прийняття Стратегії та Плану заходів до кінця строку його дії (2027 рік).

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, враховують специфіку Стратегії та Плану заходів, період, на який здійснюється планування, та необхідність здійснення моніторингу на різних стадіях виконання завдань Стратегії та Плану заходів. Водночас вплив на довкілля проєктів та заходів місцевих програм розвитку, які увійшли до Плану заходів і скеровані на досягнення цілей Стратегії, і виконання яких передбачає проведення стратегічної екологічної оцінки відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», будуть моніторитися окремо під час їх реалізації та після їх завершення.

2. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Моніторинг наслідків виконання Стратегії та Плану заходів для довкілля, у

тому числі для здоров'я населення, базується на відстеженні певних показників (індикаторів) в розрізі компонентів довкілля (таблиці 9.1). Перелік показників (індикаторів) для здійснення моніторингу Стратегії та Плану заходів є орієнтований (невичерпний) і, за потреби, може бути змінений (зменшений або доповнений).

Таблиця 9.1. Показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану заходів для довкілля, в тому числі для здоров'я населення

Компоненти довкілля	Індикатори	Одиниця вимірювання	Цільові значення у 2027 р.
Атмосферне повітря	- протяжність відремонтованих відповідно до технічних вимог комунальних доріг	км	30
	- кількість нових насаджень на території громади	одиниць	5000
	- частка енергетичних ресурсів з відновлюваних джерел	%	30
	- кількість впроваджених «зелених» технологій	одиниць	8
	- кількість нових енергоефективних будівель	одиниць	15
Водні ресурси	- обсяг скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти	млн м³	0
	- частка оновлених систем водопостачання	%	70
	- кількість модернізованих об'єктів інфраструктури	одиниць	15
	- частка втрат води у мережах	%	10
Земельні ресурси	- кількість лісових захисних насаджень на еродованих землях, вздовж водних об'єктів та полезахисних смуг	одиниць	100
	- питома вага площі сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) у загальній території громади	%	10
Території з природо-охоронним статусом, об'єкти Смарагдової мережі	- кількість об'єктів ПЗФ на території громади	одиниць	1
	- наявність комплексного плану просторового розвитку території громади	+/-	+
Рекреаційні зони та культурна спадщина	- кількість заходів з ліквідації аварійних, фаутих дерев та сухоостою, крокування та обрізки дерев	одиниць	100
	- площа облаштованих для відпочинку та проведення дозвілля громадських просторів (парків, алей тощо);	га	10
Відходи	- кількість домогосподарств, охоплених послугами вивезення та утилізації ВП	одиниць	6500
	- обсяг утворення побутових відходів на території громади	тонн у рік	3700
	- відсоток ліквідованих стихійних сміттєзвалищ від загальної кількості таких сміттєзвалищ	одиниць	100
	- кількість придбаної техніки (обладнання) для надання послуг з вивезення відходів	одиниць	3
Здоров'я населення	- кількість населення громади	осіб	17000
	- кількість нових пандусів та ліфтів	одиниць	60
	- відсоток мешканців громади, які подали декларації про вибір лікаря	%	92
	- частка населення із доступом до базових послуг	%	100
Екологічне управління	- обсяг фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища	тис. грн	350
	- чисельність дітей та молоді, долучених до освітніх заходів з підвищення еко-свідомості	осіб у рік	300

За результатами щорічного моніторингу кількість індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до умов реалізації Стратегії та Плану заходів.

Рекомендовано включити показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, до загального переліку показників (індикаторів) моніторингу процесу реалізації цілей та завдань Стратегії.

Здійснення моніторингу впливів виконання Стратегії та Плану заходів на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки і порушення, що негативно впливають на складові довкілля та здоров'я населення, і обґрунтувати необхідні заходи щодо їх усунення.

3. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії вказує на те, що загалом її реалізація повинна позитивно вплинути на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, земельні ресурси, біорізноманіття, збереження об'єктів природно заповідного фонду, Смарагдової мережі, об'єкти культурної спадщини, систему управління відходами, а також здоров'я населення та інфраструктуру забезпечення його життєдіяльності.

Водночас під час виконання документа державного планування в результаті моніторингу реалізації передбачених в ньому цілей можуть бути виявлені впливи на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які мають прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення. У такому разі перелік індикаторів для моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, буде доповнено відповідними індикаторами, які дозволять об'єктивно оцінити та відстежити зміни.

4. Методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати. Під час реалізації Стратегії та Плану заходів будуть відстежуватись екологічні загрози для довкілля шляхом спостережень та збору наявних статистичних та звітних даних про стан довкілля, про наслідки для довкілля та здоров'я населення, які виникли за результатом реалізації передбачених у Плані заходів проєктів та заходів місцевих програм розвитку, скерованих на досягнення стратегічних цілей та бачення Стратегії. Отримані показники будуть проаналізовані та об'єктивно оцінені шляхом порівняння наявних значень з нормативними значеннями (встановленими нормативно-правовими актами) та/або з цільовими значеннями (визначеними у Звіті про стратегічну екологічну оцінку даного документа державного планування).

5. Періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями. Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання документа державного планування, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік органом місцевого самоврядування на своєму офіційному веб сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення. Відтак вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями буде здійснюватися не рідше одного разу на рік.

6. Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, включають:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про вплив реалізації документа державного планування на довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості CEO);
- перевірка дотримання екологічних норм, встановлених відповідними органами влади;

– відстеження процесу виконання документа державного планування відповідно до ухвалених в ньому цілей та завдань, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків для довкілля, в т. ч. здоров'я населення.

У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових довкілля необхідно здійснювати аналіз захворюваності населення громади з метою виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення, використовуючи в тому числі статистичні дані.

У разі, якщо під час здійснення моніторингу буде виявлено непередбачені Звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки реалізації Стратегії та Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я жителів громади, ОМС буде вживати заходів для їх усунення, а також розгляне пропозиції щодо внесення змін до Стратегії та Плану заходів для запобігання подібним негативним наслідкам у майбутньому. У разі внесення суттєвих змін до Стратегії та Плану заходів вони підлягатимуть стратегічній екологічній оцінці.

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження Стратегії та Плану заходів розміщує на своєму офіційному веб сайті та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки затверджену Стратегію та План заходів, рішення про їх затвердження, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану заходів, і письмово повідомляє про це орган, зазначений у статті 6 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища).

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Проект Стратегії та Плану заходів років не містить конкретних проєктів здійснення господарської діяльності, які можуть мати значний вплив на довкілля сусідніх держав, і які потребують надання документів дозвільного характеру на їх провадження, а також не визначає місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів. Відтак стратегічна екологічна оцінка проєкту документа державного планування (Стратегії та Плану заходів) не передбачає проведення транскордонних консультацій щодо ймовірних наслідків від його реалізації для довкілля, в тому числі здоров'я населення, зачеплених держав (сусідніх країн). Водночас проєкти, які будуть скеровані на виконання завдань та досягнення цілей Стратегії і включені до Плану заходів, і відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягатимуть оцінці впливу на довкілля та/або проведенню стратегічної екологічної оцінки відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», окремо проходитимуть процедуру оцінки впливу на довкілля, в т. ч., за потреби, щодо транскордонних наслідків для довкілля та здоров'я населення зачеплених держав, до прийняття рішення про їх реалізацію.

11. РЕЗЮМЕ ІНФОРМАЦІЇ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

1. Стратегія розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року покликані забезпечити підвищення рівня життя мешканок і мешканців шляхом відновлення людського капіталу, соціальної адаптації, збереження національної ідентичності та подолання наслідків війни, а також диверсифікацію локальної економіки, розвиток на основі інновацій, місцевого потенціалу та ініціатив, сприяти відновленню та забезпеченню стійкості інфраструктури до зовнішніх викликів, створення гідних та комфортних умов для життя спільноти та сформувані безпечне, стає та екосвідоме середовище, стійке до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь. Стратегічні напрями розвитку громади включають природоохоронну складову й спрямовані на забезпечення цілей з формування безпечного, сталого та екосвідомого середовища, стійкого до кліматичних змін, через збалансування потреб сьогодення та інтересів майбутніх поколінь, зокрема через розмінування територій та відновлення екосистем, дієву систему громадської безпеки та правопорядку, протидію ворожій пропаганді, розбудову системи охорони навколишнього природного середовища та поводження з відходами, підвищення рівня екологічної свідомості мешканок і мешканців, послаблення наслідків зміни клімату та адаптації до них тощо.

2. Проєкт Стратегії та Плану заходів скерований на досягнення визначених в Стратегії цілей і узгоджуються з основними засадами збереження довкілля та адаптації до змін клімату, визначеними в документах державного планування, які охоплюють різні складові довкілля, а також здоров'я населення (Стратегією екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, Водною стратегією України на період до 2050 року, Енергетичною стратегією України до 2050 року, Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року; та іншими).

3. Природно-кліматичні умови на території громади дозволяють вести інтенсивне сільське господарство, сприяють вирощуванню усіх зернових культур та дають змогу отримувати високоякісне продовольче зерно.

Оскільки віддаленість від районного центру міста Кривий Ріг до Зеленодольської міської територіальної громади – 45 км, виникає ризик забруднення атмосферного повітря громади за умови південно-східного напрямку вітру. Джерелом небезпечних хімічних забруднень атмосферного повітря, водоймищ, сільськогосподарських зон, а також шуму та вібрації, що може пливати на стан здоров'я населення, є автомобільний транспорт.

Радіаційна обстановка на території області в цілому у 2023 році була стабільною і знаходилася у межах природного радіаційного фону. Екстремально-високі рівні радіоактивного забруднення не спостерігалися.

Через значний знос очисних споруд практично весь обсяг скинутих у поверхневі водні об'єкти стічних вод у 2023 році становили забруднені стічні води. Зеленодольська міська територіальна громада розташована в межах басейну р. Дніпро, яка є головною рікою гідрографічної мережі Дніпропетровщини, є вихід до Каховського водосховища (с. Мар'янське). З огляду на підрив військами РФ дамби Каховської ГЕС, постійні обстріли м. Кривий Ріг та руйнування на території Зеленодольської міської територіальної громади, з високою ймовірністю можна припустити, що поверхневі води на території громади зазнали забруднення, проте фактичні дані, які б дозволили це підтвердити – відсутні (станом на середину березня 2025 року).

Загальна протяжність мереж водопостачання станом на березень 2025 р. - 139,5 км. Протяжність мереж водовідведення залишалася стабільною — 53,8 км, вони охоплювали тільки місто Зеленодольськ. Послугою водопостачання були охоплені населені пункти Зеленодольськ, Велика Долина, Мар'янське, а кількість підключених абонентів становила 7925. Послугою водовідведення були охоплені населені пункти Зеленодольськ, Велика Долина, Мар'янське.

Однією з головних проблем Зеленодольської міської територіальної громади є відсутність сталого водопостачання, зокрема через російську військову агресію.

Внаслідок чергового обстрілу села Мар'янське, на початку серпня 2022 року, ворожі снаряди прилетіли й на територію насосної станції, розташованої на березі Каховського водосховища, яка на той час здійснювала подачу води місцевим сільгоспвиробникам. У червні 2023 року військові РФ підірвали Каховську гідроелектростанцію. 6 червня 2023 року здійснено ворожий теракт рф – підбив Каховської ГЕС. 07 червня 2023 р. село Мар'янське втратило воду, а з 20 червня 2023 вода перестала надходити до каналу міста Зеленодольськ.

Після теракту Каховської ГЕС Зеленодольська громада втратила джерело питної води - Каховське водосховище, яке було основним джерелом водопостачання для громади.

75% усіх земель громади – землі сільськогосподарського призначення. На території громади переважають чорноземи звичайні неглибокі малогумусні та чорноземи південні малогумусні та слабкогумусовані на лесах. Сумарне пестицидне навантаження на ґрунти в межах громади оцінюється як дуже несприятливе. Після руйнування греблі Каховської ГЕС у червні 2023 року актуалізувалась ще одна серйозна екологічна проблема - токсичне забруднення мулів на дні водосховища.

На Зеленодольській міській територіальній громаді розташована невелика частина об'єкту природного фонду, який входить до складу Смарагдової мережі – екологічної мережі, яка сприяє збереженню біологічного різноманіття у Європі – Каховське водосховище (Kakhovske Reservoir, реєстраційний номер – UA0000106) із загальною площею 218119 га, а також резервуються природні ядра екомережі місцевого значення (території/об'єкти), які зачіпають територію Зеленодольської громади, для створення нових або розширення існуючих об'єктів природно-заповідного фонду: Осокорівсько-Костромський; Мар'янський; Балка Шмиглова.

Землі громадського призначення займають лише 49,034 га або 0,0016% усіх земель громади. Землі рекреаційного призначення на території громади становлять 511,8168 га або 0,016% усіх земель громади.

Кількість підключених абонентів послуги централізованого вивезення відходів – 5542. Частка домогосподарств з договорами про централізоване вивезення відходів становить 74 % від загальної кількості. Водночас великою проблемою для громади є боротьба з несанкціонованими сміттєзвалищами.

Мережу закладів охорони здоров'я у Зеленодольській міській територіальній громаді формують 3 заклади: КНП «Зеленодольський центр первинної медико-санітарної допомоги» (м. Зеленодольськ), сільська лікарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини с. Мар'янське і сільська лікарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини с. Велика Долина. Водночас КНП «Зеленодольський центр первинної медико-санітарної допомоги» потребує капітального ремонту корпусу площею 680,9 кв.м, який може бути використаний для реабілітації військових. Також є потреба придбання нового, сучасного медичного обладнання для облаштування фізіотерапевтичного кабінету. Сільська лікарська амбулаторія в селі Велика Долина потребує автономії в частині теплопостачання, водопостачання та енергопостачання. Сільська лікарська амбулаторія в селі Мар'янське потребує модернізації або заміни на модульну амбулаторію з автономним забезпеченням ресурсів.

У кожному з закладів охорони здоров'я у Зеленодольській міській територіальній громаді існує нестача медичних працівників, що ускладнює забезпечення якісних послуг для громади.

4. Серед головних екологічних проблем Зеленодольської міської територіальній громади можна виділити наступні: забруднення атмосферного повітря та ґрунтів шкідливими викидами, які спричиняють транспортні засоби, особливо в місцях житлової забудови; знос мереж водопостачання і водовідведення, неефективна робота очисних споруд внаслідок значного зносу; проблеми з доступом мешканців до питної води внаслідок підбиву Каховської ГЕС; вплив вітрової ерозії на ґрунти.

5. Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля Стратегії та Плану заходів визначаються низкою документів міжнародного рівня, які підписала Україна, та законами України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про природно-заповідний фонд України», «Про охорону атмосферного повітря», «Про управління відходами»,

«Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про охорону культурної спадщини», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про інвестиційну діяльність», Водним кодексом України та іншими.

6. Реалізація Стратегії та Плану заходів не передбачає появу нових негативних наслідків для довкілля. Водночас реалізація багатьох оперативних цілей і завдань Стратегії та проєктів місцевого розвитку Плану заходів сприятиме покращенню екологічної ситуації в громаді. За умови дотримання та виконання захисних і охоронних заходів, що відповідають чинним нормативним вимогам, ймовірність появи впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний кумулятивні та синергічні наслідки для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, є незначними.

7. Для зменшення впливу викиду шкідливих речовин в атмосферу доцільно: створити території зелених насаджень обабіч автошляхів; здійснити озеленення території громади; зменшити викиди шкідливих речовин підприємствами та організаціями в атмосферне повітря шляхом застосування сучасних технологій та систем очищення; стимулювати заходи з підвищення енергетичної ефективності і енергозбереження у всіх галузях (в першу чергу, комунальних закладів); впровадити проєкти з використання альтернативних джерел енергії.

Для забезпечення екологічної безпеки водних ресурсів у громаді та запобігання потрапляння стічних вод домогосподарств та підприємств в ґрунт та поверхневі води потрібно: здійснити поступову заміну зношених інженерних систем водопостачання та водовідведення; здійснити модернізацію водоочисних споруд; здійснити реконструкцію існуючої системи біологічних очисних споруд із застосуванням інноваційних та енергоефективних технологій очищення стічних вод; впровадити систему моніторингу за станом водопостачання та водовідведення, а також здійснювати контроль за дотриманням норм водоохоронних зон; здійснити захист джерел питного водопостачання від шкідливого впливу, формування зон санітарної охорони навколо джерел водопостачання; здійснити ремонт та реконструкцію каналізаційних систем; провадити регулярне очищення водних об'єктів.

Для запобігання забрудненню ґрунтів та зниженню їхньої родючості слід здійснити рекультивацію земель сільськогосподарського призначення, які зазнали негативного екологічного впливу; зменшення забруднення сільськогосподарських земель техногенними відходами; провести інженерно-технічні, агролісомеліораційні та ґрунтозахисні заходи; створювати нові та реконструювати існуючі лісові смуги та інші насадження на еродованих землях, вздовж водних об'єктів та полезахисних смуг; запровадити громадський контроль за станом довкілля у громаді; запровадити заходи по попередженню підпалів; здійснювати ліквідацію аварійних, фаутичних дерев та сухостою, крокування та обрізки дерев на території громади; провести закупівлю та висадку саджанців дерев і квітів, розбивки клумб, квітників тощо в громадських місцях; своєчасно проводити викошування узбіч, зон зелених насаджень, парків, місць загального користування.

Для запобігання забрудненню території громади відходами необхідно: розробити місцевий Плану управління відходами; регулярно провадити моніторинг появи стихійних сміттєзвалищ на території громади та своєчасно їх ліквідовувати; розширити зону охоплення території громади централізованим вивезенням відходів; запроваджувати систему роздільного сортування сміття (встановити окремі контейнери для скла, паперу, пластикових пляшок і змішаних відходів) в населених пунктах громади; створити систему переробки та утилізації сміття; забезпечити комунальні підприємства необхідним обладнанням та технікою, зокрема придбати спеціальний автомобіль для збору і вивезення побутових відходів з пресом для потреб місцевого КП «Зеленодольський міський водоканал»; впроваджувати сучасні методи збору та переробки відходів; здійснити будівництво сміттесортувальних ліній; активізувати роботу комунального підприємства з укладення договорів з домогосподарствами на вивезення побутових відходів; посилити просвітницьку діяльність щодо створення екологічної культури місцевих мешканців не лише серед дітей, але й серед осіб зрілого віку; створити сприятливі умови для розвитку бізнесу у сфері управління відходами.

Для охорони і збереження біорізноманіття, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, об'єктів Смарагдової мережі доцільно: підвищити кваліфікацію і розвиток професійних компетенцій представників організацій громадянського суспільства у сфері охорони довкілля; розвивати зелене господарство з метою збереження рослинних ресурсів та зниженню впливу

шкідливих речовин на здоров'я населення; розробити, розширити і впровадити нові форми залучення громадськості до процесу формування і реалізації місцевої політики, у тому числі екологічної, зокрема розробки місцевих програм розвитку у сфері захисту довкілля; сприяти розвитку екологічної освіти мешканців громади, забезпечити інформування та провадити просвітницьку роботу; залучити представників бізнесу до реалізації місцевих екологічних програм, проєктів.

Для зниження впливу зміни клімату на довкілля громади доцільно: проводити моніторинг рекреаційних навантажень на ландшафти; налагодити співпрацю громадських організацій, органів місцевого самоврядування з європейськими організаціями та фондами, що займаються фінансовою підтримкою регіонального розвитку та вирішенням екологічних проблем; сприяти зменшенню викидів парникових газів за рахунок енергозбереження, зниження непродуктивних втрат енергоресурсів, впровадження нових малоресурсоемних технологій, а також збільшення площі зелених насаджень.

Для запобігання погіршенню здоров'я населення громади необхідно: вдосконалювати і розширювати медичні послуги, що надають амбулаторії в громаді; покращити матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я громади; проводити інформаційно-оздоровчі заходи щодо популяризації активного способу життя, формування відповідального ставлення до оточуючого середовища та власного здоров'я.

8. Розглянувши альтернативи аналізованому проєкту Стратегії та Плану заходів, дійшли висновку, що в інтересах забезпечення ефективного системного розвитку Зеленодольської міської територіальної громади з врахуванням принципу екологічної збалансованості громади найбільш прийнятним варіантом буде затвердження аналізованого проєкту Стратегії та Плану заходів.

9. Моніторинг наслідків виконання Стратегії та Плану заходів для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, проводитиметься згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272). Водночас пропонуємо включити до переліку індикаторів виконання Стратегії індикатори моніторингу наслідків для довкілля від реалізації цілей і завдань Стратегії, які запропоновані в розділі 9 даного Звіту.

10. Проєкт Стратегії та Плану заходів не містить конкретних проєктів здійснення господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля сусідніх держав, і яка потребує надання документів дозвільного характеру на провадження такої діяльності, а також не визначає місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів. Відтак стратегічна екологічна оцінка проєкту Стратегії та Плану заходів не передбачає проведення транскордонних консультацій щодо ймовірних наслідків від її реалізації для довкілля, в тому числі здоров'я населення, зачеплених держав.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що в цілому розроблення Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Зеленодольської міської територіальної громади на період до 2027 року було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та заходів з мінімізації появи негативних ризиків. Реалізація Стратегії та Плану заходів, за умови дотримання екологічних вимог, сприятиме збереженню довкілля та зменшенню антропогенного навантаження. Робота у напрямку досягнення її цілей забезпечить стійкий розвиток громади та сприятиме покращенню рівня життя місцевих мешканців через діяльність органу місцевого самоврядування, бізнесу та мешканців громади з дотриманням екологічних норм та раціональне використання природних ресурсів.

Старший науковий співробітник ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»,
к.е.н., доцент, експерт проєкту

Андрій ДУБ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

СЕРТИФІКАТ

про підвищення кваліфікації
реєстраційний номер № 1745/2023

ДУБ
Андрій Романович

з 18 грудня по 23 грудня 2023 року
пройшов підвищення кваліфікації за програмою
«Оцінка впливу на довкілля – 2024:
реалізація законодавства на практиці»

Результати навчання:

- основні зміни законодавства щодо процедури проведення оцінки впливу на довкілля;
- рекомендації для проектування при проведенні оцінки впливу на довкілля;
- розробка документів з ОВД з урахуванням останніх вимог і настанов;
- шляхи уникнення помилок при розробці ОВД;
- основні організаційні аспекти та особливості проведення післяпроектного моніторингу.

Перший проректор

Микола СЕРБОВ

